

İLKÖĞRETİM OKULU PROGRAMINDA BİRİNCİ, İKİNCİ ve ÜÇÜNCÜ
SINIFLARDA YER ALAN “BİREYSEL ve TOPLU ETKİNLİK” SAATLERİNDE
GERÇEKLEŞTİRİLEN EĞİTİM ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE
DAYALI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Sibel DAL

143983

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İlköğretim Anabilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Programı

Danışman: Yard. Doç. Dr. Mehmet GÜLTEKİN

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Mart, 2004

**İLKÖĞRETİM OKULU PROGRAMINDA
BİRİNCİ, İKİNCİ ve ÜÇÜNCÜ SINIFLARDA
YER ALAN “BİREYSEL ve TOPLU ETKİNLİK”
SAATLERİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN EĞİTİM
ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNE DAYALI OLARAK
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Sibel DAL

(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2004

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

İLKÖĞRETİM OKULU PROGRAMINDA BİRİNCİ, İKİNCİ ve ÜÇÜNCÜ SINIFLARDA YER ALAN “BİREYSEL ve TOPLU ETKİNLİK” SAATLERİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN EĞİTİM ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE DAYALI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Sibel DAL

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programı
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mart 2004
Danışman: Yard. Doç. Dr. Mehmet GÜLTEKİN

İki binli yılların başları yeni bir yüzyılın başlangıcı olduğu kadar; bilgi toplumu, bilişim teknolojileri gibi yeni kavramlar ortaya çıkarak ve bu kavramların bireylerin ve ulusların yaşamlarını üst düzeyde etkileyerek yaşamın her alanında yenilikler getiren bir değişim ve gelişim döneminin de başlangıcı olmuştur. Kalkınmayı hedefleyen toplumların sürekli yenilenen bilgiye, değişen teknolojilere uyum sağlaması zorunludur. Toplumların bu uyumu dengeli ve kolay bir biçimde gerçekleştirebilmesi; yenilikleri içselleştiren, değişikliklerin gereklerini yerine getiren, yaratıcı zekasını sonuna kadar kullanan, öğrenmekten ve düşünmekten hoşlanan bireylerle olanaklıdır. Bu özelliklerle donanık bireylerin yetiştirilmesi kuşkusuz ki çağdaş eğitim anlayışıyla olanaklıdır.

Türkiye hızla değişen toplum koşullarına uyum sağlayabilen bireyleri yetiştirmek amacıyla eğitim sisteminde iyileştirme ve yeniden yapılanma çalışmaları yapmaktadır. Bu anlamda tüm eğitim basamaklarının temelini oluşturan ilköğretimde yapısal bir düzenlemeye gidilmiş; sekiz yıllık kesintisiz eğitim uygulaması ile programdan uygulamaya kadar birçok yenilik gerçekleştirmiştir. Sekiz yıllık kesintisiz eğitim uygulaması ile ilköğretim programında gerçekleştirilen yeniliklerden biri de “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleridir. Bir ders olarak algılanmaması gereken “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri bireylerin bedensel, duygusal, düşünsel ve sosyal yeteneklerinin kendisi ve toplum yararına en uygun biçimde gelişmesi ve kullanılmasında önemli katkılar getirmektedir.

Bu araştırma, ilköğretim okulu programında birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma, tarama niteliğinde bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma evrenini Eskişehir’de İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı merkez ilköğretim okullarında görev yapan tüm birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmada evrenden örneklem alma yoluna gidilmemiş, araştırma 604 öğretmen üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin görüşlerini almak amacıyla; 56 sorudan oluşan bir anket formu kullanılmıştır.

Araştırma verilerinin çözümü için önce, öğretmenlerin anket formuna verdikleri yanıtlar bilgisayar ortamında işlenmiştir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde, birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin görüşleri sayı ve yüzdeler ile ortaya konmuştur. Öğretmenlerin cinsiyetleri, mezun oldukları yükseköğretim programları, meslekteki hizmet süreleri ve okutmakta oldukları sınıflar arasında farklılıklar olup olmadığının anlaşılması için ikili karşılaştırmalarda bağımsız gruplar arası t testi, üç ve daha fazla karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizinden (ANOVA) yararlanılmıştır. Varyans analizi sonucu hesaplanan F değerinin anlamlı bulunduğu durumlarda farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak amacıyla Tukey HSD (Tukey’s Honestly Significant Difference Test) çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır.

Araştırma sonuçları, ilköğretim kurumlarında birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin çoğunlukla planlama çalışmalarına, etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelere ve öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; ilköğretim okulu programında yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri ile ilgili etkinlikler gerçekleştirilmekle birlikte; bazı etkinliklere fazla ağırlık verildiği, bazılarının ise hiç yapılmadığını ve etkinliklerin çocuklara kazandırması gerektiği düşünülen davranışları çoğunlukla kazandırdığını göstermiştir.

Ayrıca analiz sonuçlarında öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesine ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine ve okutmakta oldukları sınıflara göre çok az farklılaştığı, ancak mezun oldukları yükseköğretim programına ve meslekteki hizmet sürelerine göre görüşlerinde anlamlı farklar olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

ABSTRACT

THE EVALUATION OF THE EDUCATIONAL ACTIVITIES HELD IN INDIVIDUAL AND GROUP ACTIVITY HOURS IN THE 1st, 2nd and 3rd GRADES OF THE PRIMARY SCHOOLS ON THE SUBJECT OF THE TEACHERS' OPINIONS

Sibel DAL

Department of Primary Education, Primary School Programme
Anadolu University Graduate School of Educational Sciences, March 2004

Advisor: Yard. Doç. Dr. Mehmet GÜLTEKİN

The beginning of the year two thousands was not only the beginning of a new era but also it was the start of the age of development and the age of change which spread new concepts such as informatics technology and knowledge society; and it turns into a new era in which such new concepts brought innovations and highly influence the lives of individuals and nations in all aspects. The societies that seek for development must adjust themselves with the continual innovative knowledge and changing technology. The easiest and balanced way of this adjustment is only achievable with the individuals, who adopt and practice these innovations; utilize his or her creative mind; and are fond of learning and thinking. Evidently, the growth of such individuals is mostly hinge on the modern educational notions.

Seeking for educating the individuals who can simply regulate changing circumstances of the society, Turkiye attempts to reorganize and improve her national education system. Regarding this fact, a structural renovation has been established in the primary schools that are the groundwork of every phase of education, and made a range of radical innovations from program to practice by launching to the 8 year continuous education in primary schools. One of those innovations in primary schools is the Individual and Group Activity Hours. The individual and group activity hours, which should not be assumed as course hours, are the activity hours that make significant contributions to the proper employment and improvement of physical, emotional, intellectual and social skills for the pupils' lives and the society in which they live.

This study is conducted with the purpose of evaluating the educational activities that occurred

during the Individual and Group Activity Hours, which take place within the 1st, 2nd, and 3rd Grades of Primary School Education Program, with reference to the teachers' opinions.

The design of this research is a survey study. The scope of the research is all the teachers of 1st, 2nd, and 3rd grades who employed in the primary schools of Eskisehir National Education Directorship. In this study, instead of selecting a sample from the scope, it is studied with 604 primary school teachers. In order to obtain the data of this study, a 56 itemed questionnaire, which seeks for the opinions of the teachers for the activities that held in individual and group activity hours, was utilized.

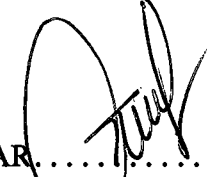
For the first step of the analyze procedure of the data, the responses of the teachers were processed in computer software program and 1st, 2nd and 3rd grade's teachers' opinions were defined as numbers and percentages respectively. T-test was used to compare two independent variables such as the gender, experience, graduation and the classes that the teachers teach; and one way variance analysis (ANOVA) was used to compare more than three variables. Additionally, Tukey HSD test (Tukey's Honestly Significant Difference Test) was utilized to determine the difference between the groups when the counted F value was significant in the variance analysis.

The results of this study depict that the individual and group activity hours that take place in the 1st, 2nd and 3rd grades of primary schools were generally practiced concerning the planning attempts, practicing principles and educational procedures. In addition, it is observed that though some activities, which could be practiced during the Individual and Group Activity Hours, were practiced, some of those activities were accomplished exceedingly and some of them were not practiced even in the slightest way. However, it is clear that the activities were mostly reached their goals in terms of establishing the behaviors that expected to be achieved by the pupils. Furthermore, regarding the teachers' gender and classes that the teachers teach the results depict that there is a slightly difference in the teachers' opinions about the activities in the Individual and Group Activity hours and there are significant differences with reference to the graduation and experience.

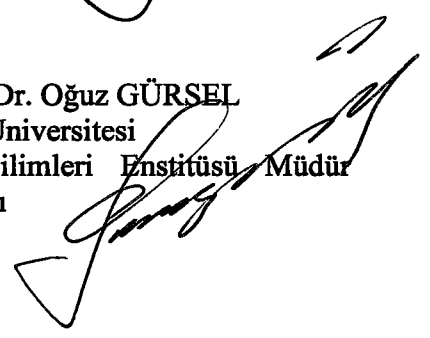
Karar No: 2/c

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Sibel DAL.'ın, "İlköğretim Okulu Programında 1,2 ve 3. Sınıflarda Yer Alan Bireysel ve Toplu Etkinlik Saatinde Gerçekleştirilen Eğitim Etkinliklerinin Öğretmen Görüşlerine Dayalı olarak Değerlendirilmesi" başlıklı tezi 22/03/2004 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı) :	Yard Doç.Dr Mehmet GÜLTEKİN	
Üye	Prof.Dr.Ersan SÖZER	
Üye	:Yard.Doç.Dr.Atilla CAVKAYTAR.....	

Yrd.Doç..Dr. Oğuz GÜRSEL
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdür
Yardımcısı

ÖNSÖZ

Yirmibirinci yüzyıl değişim ve dönüşüm rüzgarıyla bir çok kavrama farklı anlamlar yüklemiştir. Bu kavramlardan biri de eğitimidir. Geleneksel eğitimin öğrencinin yalnızca bilişsel gelişimine önem veren anlayışı değişmiştir. Çağdaş eğitim; bireylerde gerekli davranış değişikliklerinin gerçekleştirilebilmesi için, onların fiziksel, duygusal, bilişsel ve sosyal yeteneklerinin bir bütün olarak geliştirilmesini öngörmektedir. Bu açıdan temel bir eğitim basamağı olan ilköğretimden, bireylerin yalnızca bilişsel gelişim alanında değil aynı zamanda fiziksel, duygusal ve sosyal gelişim alanlarında da davranış ve yeteneklerini geliştirmesine olanak tanıyacak eğitim yaşantılarını düzenlemesi beklenmektedir. İlköğretim okullarında çocukların tüm gelişimsel gereksinimlerinin karşılanmasına ve tüm gelişim alanlarının desteklenmesine olanak sağlayan eğitim etkinliklerinden biri birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda yer alan”Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleridir. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri ilköğretimin amaçlarına uygun olarak öğrencilerin ilgi, eğilim ve yetenekleri yönünde yetiştirilerek; yaşama ve üst öğrenime hazırlanmasında etkili olan eğitim saatleridir.

Bu araştırma, ilköğretim okulu programında birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi amacı ile yapılmıştır. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinin etkili olarak gerçekleştirilmesi, öğrencilerin ilgi ve yetenek alanlarının ortaya çıkarılmasında, bunları kendi ve toplum yararına geliştirebilmesinde ve sosyal becerilerinin gelişiminde önem taşımaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçların ve getirilen önerilerin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde pek çok kişinin katkıları olmuştur. Özellikle çalışmanın planlanması, uygulanması ve sonuçlandırılması sürecinde yönlendirmeleriyle katkılarını ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Sayın Yard. Doç. Dr. Mehmet GÜLTEKİN’e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Araştırmanın başlangıcında danışmanlığımı üstlenen ve araştırmanın her aşamasında görüş ve önerileriyle yol gösteren saygı değer hocam Sayın Prof. Dr. Ersan SÖZER'e teşekkürlerin en büyüğünü borçluyum.

Araştırma konusunun şekillenmesinde görüş ve önerilerine başvurduğum değerli hocam Sayın Prof. Dr. Şefik YAŞAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Araştırma sürecinde beni motive etmeye çalışan, veri toplama aracının hazırlanmasında önerilerde bulunan Sayın Yard. Doç. Dr. Handan DEVECİ'ye ve Sayın Araş. Grv. Ali ERSOY'a, istatistiksel işlemlerde yardımcı olan Sayın Araş. Grv. Fatih ÇEMREK'e teşekkür ederim. Araştırmanın bölümlerini okuyarak düzeltmeleri yapan Sayın Araştırma Görevlileri Nil YILDIZ ve Çiğdem KILIÇ'a teşekkürlerimi sunarım.

Yaşamımın her anında olduğu gibi, bu araştırma süresince de her konuda yardımlarını, sabır ve desteklerini esirgemeyen sevgili anneme, babama, kardeşim Özlem'e ve adını sayamadığım pek çok kişiye minnettarım. Tezimin sonuçlanmasında en az benim kadar mutluluk duyan herkese sonsuz teşekkür ederim.

Eskişehir, Mart 2004

Sibel DAL

ÖZGEÇMİŞ

Sibel DAL

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği

Yüksek Lisans

Eğitim

Lise 1990 Isparta Gazi Lisesi

Lisans 1995 Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü

İş

1996-2001 Sınıf Öğretmeni Burdur Yazır İlköğretim Okulu

2001- Araştırma Görevlisi Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı: Bursa, Ocak 1973 **Cinsiyeti:** Kadın **Yabancı Dili:** İngilizce

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	v
DEĞERLENDİRME KURULU VE ENSTİTÜ ONAYI.....	vii
ÖNSÖZ.....	vii
ÖZGEÇMİŞ.....	x
TABLO LİSTESİ.....	xvi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xx
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.1.1. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinin Kapsamı ve Önemi.....	4
1.1.2. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinin Amaçları.....	5
1.1.3. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Gerçekleştirilen Çalışmalar.....	9
1.1.4. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Göz Önünde Bulundurulmuş İlkeler.....	10
1.1.5. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliği.....	13
1.1.6. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinin Uygulandığı Öğrencilerin Gelişimsel Özellikleri.....	19
1.1.6.1. Fiziksel Gelişim.....	20
1.1.6.2. Bilişsel Gelişim.....	21
1.1.6.3. Kişilik Gelişimi.....	24
1.1.6.3.1. Kendini Kabul.....	27
1.1.6.3.2. Benlik Kavramı.....	28
1.1.6.3.3. Benlik Saygısı.....	30
1.1.6.3.4. Kendine Güven.....	31
1.1.6.3.5. Kendini Gerçekleştirme.....	33
1.1.6.4. Sosyal Beceri Geliştirme.....	34

1.1.7. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleri ve Bireysel Farklılıklar.....	37
1.1.8. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleri ve Yetenek Alanları.....	41
1.1.9. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	43
1.2. Araştırmanın Amacı.....	44
1.3. Araştırmanın Önemi.....	45
1.4. Sınırlılıklar.....	46
1.5. Tanımlar.....	47
2. YÖNTEM.....	48
2.1. Araştırmanın Modeli.....	48
2.2. Evren ve Örneklem.....	49
2.3. Veriler ve Toplanması.....	50
2.4. Verilerin Çözümlemesi.....	53
3. BULGULAR ve YORUMLAR.....	54
3.1. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlanması İle İlgili Çalışmalara İlişkin Görüşleri.....	54
3.1.1. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlamasına İlişkin Görüşleri.....	58
3.1.2. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlamasına İlişkin Görüşleri.....	61
3.1.3. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlamasına İlişkin Görüşleri.....	65
3.1.4. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlamasına İlişkin Görüşleri.....	69

3.2. "Bireysel ve Toplu Etkinlik" Saatlerinde Etkinlikler	
Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkeler.....	72
3.2.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre "Bireysel ve Toplu Etkinlik" Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkelere İlişkin Görüşleri.....	78
3.2.2. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre "Bireysel ve Toplu Etkinlik" Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkelere İlişkin Görüşleri.....	82
3.2.3. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre "Bireysel ve Toplu Etkinlik" Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkelere İlişkin Görüşleri.....	89
3.2.4. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre "Bireysel ve Toplu Etkinlik" Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkelere İlişkin Görüşleri.....	95
3.3. "Bireysel ve Toplu Etkinlik" Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğeler.....	99
3.3.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre "Bireysel ve Toplu Etkinlik" Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelere İlişkin Görüşleri.....	101
3.3.2. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre Bireysel ve Toplu Etkinlik Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelere İlişkin Görüşleri.....	103
3.3.3. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre "Bireysel ve Toplu Etkinlik" Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelere İlişkin Görüşleri.....	106
3.3.4. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre "Bireysel ve Toplu Etkinlik" Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelere İlişkin Görüşleri.....	108

3.4. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde	
Gerçekleşen Kazanımlar.....	110
3.4.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlara İlişkin Görüşler.....	116
3.4.2. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlara İlişkin Görüşler.....	119
3.4.3. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlara İlişkin Görüşleri.....	125
3.4.4. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlara İlişkin Görüşler.....	129
3.5. İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinlikler.....	133
3.5.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Görüşleri.....	138
3.5.2. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Görüşleri.....	141
3.5.3. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Görüşleri.....	146
3.5.4. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Görüşleri.....	151
3.6. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerine İlişkin Diğer Görüşleri ve Önerileri.....	155

	<u>Sayfa</u>
4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	158
4.1. Sonuçlar.....	158
4.1.1. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlanması İle İlgili Çalışmalara İlişkin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar.....	158
4.1.2. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkelere İlişkin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar.....	160
4.1.3. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelere İlişkin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar.....	163
4.1.4. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlara İlişkin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar.....	165
4.1.5. Öğretmenlerin İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar.....	167
4.1.6. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerine İlişkin Genel Görüşlerine ve Önerilerine Yönelik Sonuçlar.....	170
4.2. Öneriler.....	172
4.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	172
4.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	174
EKLER.....	175
KAYNAKÇA.....	183

TABLO LİSTESİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa</u>
1. İlköğretim Okulu Programında Yer Alan Dersler ve Saatleri.....	3
2. Çalışma Evrenine Giren Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri.....	49
3. Öğretmenlere Uygulanan Anketlerin Geri Dönüşü.....	52
4. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlanması İle İlgili Çalışmalara İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtlar.....	55
5. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlamasıyla İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve t Testi Sonuçları.....	59
6. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlamasıyla İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	61
7. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlamasıyla İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	66
8. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlamasıyla İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	69
9. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkelerle İlişkin Yanıtları.....	72

10. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve t Testi Sonuçları.....	78
11. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	83
12. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	90
13. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz önünde Bulundurulması Gereken İlkelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Varyans Analizi Sonuçları Ortalamaları ve.....	95
14. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtlar.....	99
15. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve t Testi Sonuçları.....	101
16. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	104

17. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	107
18. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	109
19. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlarla İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtlar.....	111
20. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlarla İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve t Testi Sonuçları.....	117
21. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlarla İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	120
22. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlarla İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	125
23. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlarla İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	130

24. Öğretmenlerin İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtlar.....	133
25. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve t Testi Sonuçları.....	138
26. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	141
27. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre İlköğretim Programında Yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	147
28. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre İlköğretim Programında Yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	152
29. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerine İlişkin Diğer Görüşleri ve Önerileri.....	155

ŞEKİL LİSTESİ

<u>Sekil</u>	<u>Sayfa</u>
1. Bireyin Kendini Gerçekleştirme Süreci.....	26

1. GİRİŞ

1.1. Problem

İçinde yaşadığımız 21. yüzyılda dünya yeni bir sürece girmiştir. Bu yüzyılın bilgi toplumu olduğu söylenmektedir. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna hızlı bir dönüşüm gerçekleşmektedir. Her alanda gerçekleşen bu hızlı yenileşme ve değişim eğitim sistemini de yoğun bir biçimde etkilemektedir.

Toplumsal yapıdaki “inanç, değer ve teknik”lerin değişmesi, eğitim sisteminde de yeni arayışlara neden olmaktadır. Günümüzde okuma yazmayı öğrenmiş ve bazı bilgilerle yüklenmiş olmak, bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerinde, yaşama, hazırlanmalarında ve topluma sağlıklı uyum sağlamalarında yeterli görülmemektedir. İş dünyası, okulların “öğrenmeyi ve düşünmeyi öğrenmiş mezunlar” yetiştirmesini arzulamaktadır. Bütün gelişmiş ülkeler de, gelişmişlik düzeylerini yükseltmenin ve koruyabilmenin bireylerin potansiyelini en üst düzeyde kullanma olanağı bulmasıyla bağlantılı olduğu gerçeğinden yola çıkarak, her öğrenciye yetenekleri doğrultusunda eğitim vermenin çabası içindedirler (Özden, 2000, ss.22-25).

Çağdaş eğitim anlayışı, öğrencilerin kişilikleri, yetenekleri, ilgileri, akademik başarı düzeyleri, öğrenme ve düşünme biçimlerinin birbirlerinden farklı olduğunu kabul etmektedir. Bu farklılıklardan yola çıkarak eğitimle, öğrenmeyi ve düşünmeyi öğrenmiş, problem çözen, analiz ve sentez yapabilen, akılcı, yaratıcı, yapıcı, duygu ve düşünceleri dengeli, sevgi dolu, hoşgörülü, ulusal ve evrensel değerlere saygılı bireyler olarak gelişmelerini sağlamak hedeflenmektedir. Ancak, toplumun hedefleri de göz ardı edilmemektedir. Kendini tanıyan ve kendi değerlerini oluşturan her bireyin, topluma en üst düzeyde katkı yapması da beklenmektedir (Altıntaş ve diğerleri, 2003, s.2).

Eğitimde gerçekleştirilecek değişim ve gelişmelerin ilköğretimden başlaması oldukça büyük bir önem taşımaktadır. Çünkü ilköğretim, eğitim süreci içindeki ilk basamaktır ve ilköğretim diğer eğitim basamaklarının temelini oluşturmaktadır. Böylece bu temel eğitim, toplumun yalnızca eğitim sistemini değil, aynı zamanda toplumun sosyal, ekonomik ve siyasal sistemini de olumlu ya da olumsuz etkiler. Bu nedenle toplumlar, sosyal değişimin, siyasal gelişimin ve ekonomik kalkınmanın ön koşulu olarak tüm vatandaşlarını ilköğretimden geçirmeyi öngörürler (Kaya, 1984, s.95).

İlköğretim bireylere, karşılaştıkları sorunları çözmeye, toplum değerlerine uyum sağlamada ve toplum kurallarını uygulamada temel davranışlar kazandırır. Bunun yanında, öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirerek yaşama ve üst öğrenime hazırlaması açısından da Ulusal Eğitim Sistemi içerisinde önemli bir yere sahiptir (Gültekin, 1999, s.2). Bu bağlamda ilköğretim kurumlarının gerçekleştirmesi beklenen işlevleri şu şekilde sıralanabilir (Özgüven, 1999, s.286):

- Ulusal amaçlar doğrultusunda sosyo-kültürel ve politik “bütünleşmeyi” sağlamak,
- Öğrencilere, Türkiye Cumhuriyetinin bir bireyi olarak “yurttaşlık eğitimi” vermek,
- Bireylerin bedensel, kişisel, sosyal bakımdan tüm yönleri ile gelişimlerini desteklemek,
- Bireyin iş ve çalışma yaşamına uyum sağlamasına yardımcı olacak beceriler kazandırmak,
- Ortaöğretim düzeyindeki genel ve mesleki programlara ve yaşama hazırlayıcı bilgi ve beceriler kazandırmak,
- İş yaşamına hazırlananlara yaygın eğitim kurumlarını tanıtmak ve ilişkiler kurmak,
- Uluslararası ilişkiler için bilimsel tutum ve değerler geliştirmek.

İlköğretimde kazandırılan temel bilgi, beceri, davranış ve tutumlar insanlara yaşamları boyunca eşlik ettiğinden ilköğretimde eğitimin niteliği büyük önem taşımaktadır (Yeşilyaprak, 2003, s.46). Türkiye’de ilköğretimin, yeni yüzyılın koşullarına yanıt verebilmesi ve kendisinden beklenen işlevleri yerine getirebilmesi için yeniden yapılandırılmasına başlanmıştır. Bireylerin gelişiminde ve eğitiminde çok önemli kritik

bir dönemi oluşturan ilköğretimin daha nitelikli bireyler yetiştirebilmesi için, 18 Ağustos 1997 tarihinde çıkartılan 4306 yasa ile Türkiye’de “ilköğretim kurumlarının sekiz yıllık okullardan oluşması, bu okullarda kesintisiz eğitim yapılması” hükmü getirilerek ilköğretim kurumunda yapısal bir değişikliğe gidilmiştir (Gürkan ve Gökçe, 1999, s.33). Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim uygulaması ile ilköğretim okullarında yer alan dersler ve bunların sürelerinde önemli değişiklikler olmuştur. 1997-1998 öğretim yılında uygulamaya konan ve bugün bile yürürlükte olan ilköğretim okulu programında yer alan dersler ve saatleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

İlköğretim Okulu Programında Yer Alan Dersler ve Saatleri

Dersler	Sınıflar							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Türkçe	12	12	12	6	6	5	5	5
Matematik	4	4	4	4	4	4	4	4
Hayat Bilgisi	5	5	5	-	-	-	-	-
Fen Bilgisi	-	-	-	3	3	3	3	3
Sosyal Bilgiler	-	-	-	3	3	3	3	-
Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi	-	-	-	-	-	-	1	1
T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	-	-	-	-	-	2
Yabancı Dil	-	-	-	2	2	4	4	4
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	-	-	-	2	2	2	2	2
Resim İş	2	2	2	1	1	1	1	1
Müzik	2	2	2	1	1	1	1	1
Beden Eğitimi	2	2	2	1	1	1	1	1
İş Eğitimi	-	-	-	3	3	3	3	3
Trafik ve İlk Yardım Eğitimi	-	-	-	-	-	1	-	1
Bireysel ve Toplu Etkinlik	3	3	3	-	-	-	-	-
Seçmeli Dersler	-	-	-	3	3	2	2	2
Toplam	30	30	30	30	30	30	30	30

Gürkan ve Gökçe, 1999, s.42

İlköğretim okullarının yeniden yapılandırılması kapsamında hazırlanan “İlköğretim Okulu Programının Uygulanması İle İlgili Esaslar”a bakıldığında rehberlik ve eğitici çalışmalara, güzel konuşma ve yazma etkinliklerine, yabancı dil eğitimine, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri ile seçmeli derslere özel bir önem ve ağırlık verildiği görülmektedir (Gürkan ve Gökçe, 1999, ss.41-48).

Yeniden düzenlenen ilköğretim okulu programında yer alan uygulamalardan biri de “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleridir. 1., 2. ve 3. sınıflarda haftada 3'er saat uygulanan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerine ilişkin olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 20.10.1997 tarihinde bu saatlerin amaç, ilke ve esaslarının açıklandığı 7680 sayılı genelge yayınlanmıştır. Bu genelgede ilköğretimin ilk üç sınıfındaki “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerin bireysel farklılıkları ve seviye grupları dikkate alınarak kültürel ve eğitici çalışmaların yapılması gerektiği belirtilmiştir (Çelenk, Tertemiz ve Kalaycı, 2000, s. 173; Gürkan ve Gökçe, 1999, s.46).

1.1.1. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinin Kapsamı ve Önemi

Yirminci yüzyılda hızlı sosyo-kültürel, ekonomik ve teknolojik değişimler, bilim alanındaki gelişmeler ve buluşlar, özellikle demokratik düşünce ve eğilimler, insan haklarındaki gelişmeler geleneksel eğitim üzerindeki baskılarını artırarak eğitimi birey yararına değiştirmeye zorlamıştır. Geleneksel eğitimin, öğrencilerin gelecekte ayaklı kütüphaneler olarak özetlenebilecek olan yalnızca zihinsel gelişimine önem veren anlayış yerini yeni bir anlayışa bırakmıştır. Çağdaş bilimsel anlayışa göre eğitim; bireyin fiziksel, duygusal, düşünsel ve sosyal yeteneklerinin kendisi ve toplum için en uygun düzeyde gelişmesi sürecidir (Yeşilyaprak, 2003, s.2).

Çağın hızla gelişen ve değişen koşullarına yanıt verebilmesi için ilköğretim okulu programında gerçekleştirilen yeniliklerden biri de “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleridir. Bir ders olarak algılanmaması gereken “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde çocukların, bireysel tüm eğilimlerini ve etkinliklerini ön plana çıkarmak

temel alınmıştır. Bütünüyle eğitim içerikli olması gereken bu çalışmaların notla değerlendirilmeyeceği belirtilmiştir (MEB, 1997, s.645).

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri, derslikte ya da buna benzer yerlerde, öğretmenin rehberlik ve denetimi altında, eğitimin amaçlarıyla ilgili olarak, öğrencilerin ilgileri, eğilimleri, yetenekleri ve gereksinimleri doğrultusunda yapılan planlı, düzenli, amaçlı çalışmalardır. Öğrencilerin fiziksel, psikolojik ve sosyal yönlerden bir bütün olarak gelişmelerini, kendilerini kabul edip dış dünya ile bütünleşmelerini, mutlu ve üretken kişiler olarak yetişmelerini amaçlayan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinin, ilköğretim okullarında önemli bir yeri vardır. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinin kapsamını Ülgen (1999, s.155) şu şekilde belirlemiştir:

İlköğretim programlarında “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri adı altında yer alan eğitim programının iş görüsü, öğrencilerin kendi kendilerini anlamalarını, neyi ne kadar yapabildiklerini fark ederek doğru ben kavramı geliştirmelerine olanak sağlamak; eğitimcilerin öğrenci ailesi ile birlikte öğrencilerin yeteneklerini ya da yetkinliklerini tanımalarına ve gelecekte de öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun eğitim programları hazırlanmasına yardımcı olmaktır.

Genel ve temel nitelikli bir eğitim süreci olan ilköğretimle, çocukların nitelikli insan, iyi yurttaş olarak yetişmeleri, kendileri ve sosyal yaşamları için gerekli temel bilgi, beceri, tutum ve davranışlar kazanmaları ve ekonomik anlamda üretken olmaları amaçlanmaktadır. Bu amaçları gerçekleştirmek açısından “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri önemli bir işleve sahiptir.

1.1.2. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinin Amaçları

İlköğretim programında yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinin amaçlarına genel olarak bakıldığında; öğrencinin kendini tanımalarına ve potansiyellerini geliştirmesine, doğru kararlar verme, yerinde seçim yapma, problem çözme gibi beceriler geliştirmesine ve toplumla uyumlu ilişkiler kurabilmesi için gerekli tutum ve davranışları kazanabilmesine olanak sağladığı ve böylece öğrencinin yaşama

hazırlanmasının amaçlandığı görülür. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle öğrencinin (Gürkan ve Gökçe, 1999, s.46);

- okulu sevmesine, okuldaki bütün çalışmalardan zevk almasına,
- duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici, doğru ve güzel bir Türkçe ile ifade etmesine,
- her yönüyle (yetenekleri, ilgileri, duyguları, ihtiyaçları ve istekleri) kendini tanımasına ve geliştirmesine,
- tercih yapma, karar verme, seçim yapma, problem çözmede yeterli konuma gelmesine ve kendine güven duymasına,
- grup içinde olumlu insan ilişkileri kurabilmesi için gerekli tutum ve becerileri kazanabilmesine yardımcı olunur.

İlköğretim yıllarında çocukların okul ve öğrenim hakkında edineceği izlenim ve yaşantı, onun tüm öğrenim yaşamını ve böylece yetişkinlik yaşamını da etkileyecek niteliktedir (Tan, 1990, s.297). Bu nedenle, çocuğun okula ve öğrenmeye yönelik olumlu tutum geliştirmesinde sınıf ve okul atmosferi oldukça önemlidir. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri nitelik olarak dersten farklıdır. Bir dersin katı kuralları burada söz konusu değildir. Öğrenci burada daha rahattır. Öğrencilerin yetenekleri ve ilgi duydukları alanlarla ilintili olarak etkinliklerin yapılması ve onların bunu rahat bir atmosferde gerçekleştirmeleri “*okuldaki bütün çalışmalardan zevk almalarına, okulu sevmelerine*” yardımcı olur.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen soru sorma ve yanıtlama; bildiklerini, düşündüklerini, duyduklarını anlatma; güzel konuşma ve yazma gibi çalışma alanları, öğrencinin “*duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici, doğru ve güzel bir Türkçe ile ifade etmesine*” olanak sağlar. Öğretmenler bu çalışmalar gerçekleştirilirken çocukları duyguları ve düşünceleri nedeniyle yargılamamalı; çocukların kendilerini özgürce ifade etmelerini sağlamalıdır.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri, öğrencinin “*her yönüyle (yetenekleri, ilgileri, duyguları ve istekleri) kendini tanımasına ve geliştirmesine*” yardımcı olur Öğretmenler eğitim ortamlarında gerçekleştirilen etkinliklerle, öğrencilerin kendini tanımasını ve anlamasını; kendi ilgileri, yetenekleri, özellikleri ile çevresindeki fırsat ve olanaklar arasındaki ilişkiyi fark etmesini sağlamalıdır (Yeşilyaprak, 2003, s.52).

Ders dışı etkinliklerde öğrencilerin sahip olduğu bazı özel yeteneklerin gelişmesi daha kolay olabilmekte ve yaratıcılık ders dışı çalışmaların serbest, baskısız havası içinde daha fazla gelişebilmektedir (Kılıççı, 2000, s 145). “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri öğretmenin rehberliğinde etkinlikler yoluyla, öğrencinin çeşitli ilgi alanlarına doyum sağlamaına ve çeşitli özel yeteneklerini geliştirmesine olanak sağlar. Bununla birlikte yapılan etkinlikler ilgi alanlarını daha devamlı ve verimli duruma getirebilir. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde çocuğun potansiyellerini geliştirmek kadar, onun bu potansiyellerini fark etmesinin sağlanması da önemlidir.

Öğretmenlerin etkinlikler çerçevesinde öğrencilere bir işi planlayıp yürütme çabalarını desteklemeleri ve onlara bir iş başarabilmenin kıvancını yaşatmaları çok önemlidir. İlköğretim döneminde kazanılan başarılar çocukta çalışkanlık duygusunun gelişmesini sağlar. Çocuğun kendine ve yeteneklerine karşı olumlu bir tutum geliştirmesinde etkili olur. Aynı zamanda çocuğun akademik özgüveni de gelişir. Aksi takdirde başarısızlık çocuğun kendine ve yapabileceklerine karşı olumsuz tutum geliştirmesine neden olur ve gelecekteki öğrenmelerine engel olur (Senemoğlu, 1997, s.88). Bu nedenle “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öncelikle, öğretmenler her çocuğun gücünü, yeteneklerini çok iyi tanımalı ve çocuğun gücü ölçüsünde sorumluluklar vererek başarıyı tatmalarını sağlamalıdır. Çocuklara tek başlarına ya da grup halinde iş yapma ve ürün meydana getirme olanakları yaratılmalıdır. Böylece çocuğun kendi gücünün ve yeteneklerinin farkına varmasına ve onun benlik tasarımının olumlu yönde gelişmesine olanak tanınır.

Öğretmenlerin çocuklara güçleri ve yetenekleri ölçüsünde başarabilecekleri sorumluluklar vermeleri, çocuklarda sorumluluk sahibi olma alışkanlığını da geliştirir. Bu alışkanlığın gelişmesi, çocukların hem öğrenim yaşamlarında hem de daha sonraki dönemlerde başarılı olmaları için oldukça önemlidir. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde yetenekleri ve ilgilileri doğru yönlendirilen çocuklar bir şeyler üretebilme olanağı bulacaklardır. Yaptığı işte başarı duygusunu tadan öğrencilerde kendine güven duygusu gelişir ve düşünsel çalışmalar içinde güç bulur.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri öğrencinin *“tercih yapma, karar verme, seçim yapma, problem çözümede yeterli konuma gelmesine ve kendine güven duymasına”* katkıda bulunur. Kalkınmanın inisiyatif kullanabilen, pratik düşünebilen, problemlere yaratıcı çözümler getiren, üretken insanlarla gerçekleştirileceği bilinmektedir (Özden, 2000, s.74). Bu nedenle öğrencilerde “tercih yapma, karar verme, seçim yapma, problem çözümede yeterli konuma gelme” kazanımlarının gerçekleşmesi, kalkınmışlığı ve çağdaşlığı hedefleyen Türkiye için oldukça önemlidir. Bu bağlamda öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde, öğrencilerin günlük yaşama ilişkin problemlerinin çözümünde daha girişimci olmalarını destekleyecek çalışmalara yer vermesi önemlidir.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri ile öğrencinin, *“grup içinde olumlu insan ilişkileri kurabilmesi için gerekli tutum ve becerileri kazanabilmesi”ne* fırsat verilir Senemoğlu’nun (1997, s.59), Wood’dan (1988) aktardığına göre, okul yaşama hazırlayıcı değil, yaşamın kendisi olmalıdır. Okulda kişiler arası etkileşim ve tartışmalar, çocuğun ben merkezlikten kurtularak dünyayı başkalarının bakış açısından görmesini sağlayacaktır. Bu yolla toplum da zenginleşecektir. Ders dışı etkinlikler içinde kaygı düzeyi daha az olacağından insan ilişkileri “olumlu” yönde etkilenir. Yine bu tür etkinlikler yoluyla belli bir amaç etrafında toplanan çocukların “işbirliği” yapma alışkanlığını geliştirebileceği gibi; liderlik özelliği gösteren çocuklara daha demokratik ve etkili bir lider olabilmesi için gerekli rehberlik de yapılabilir.

İlköğretimin birinci basamağında kazanılan bilgi ve beceriler, öğrencilerin daha sonraki öğrenim yaşantılarındaki ve yetişkin yaşamlarındaki başarılarını geniş ölçüde etkilemektedir (Yaşar, Sözer ve Gültekin, 2000, s.453). Bu nedenle “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde bireylere öngörülen davranışları kazandıracak eğitim etkinliklerinin en iyi biçimde düzenlenmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri, öğrencinin ilgilerinin ve yeteneklerinin geliştirilmesine, problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerini kazanmasına, birlikte iş yapmanın yararlarını kavramasına, sorumluluk duygusunun

gelişimine ve demokratik davranışlar geliştirmesine olanak sağlamaktadır. Bu bakımdan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri öğrencilere önemli duyuşsal ve sosyal beceriler kazandırarak, onların kendilerini tanımalarında, toplumsallaşmalarında iyi birer vatandaş olarak yetişmelerinde oldukça önemlidir.

1.1.3. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Gerçekleştirilen Çalışmalar

İlköğretimin ilk üç sınıfındaki “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde, öğrencilerin bireysel farklılıkları ve seviye grupları göz önünde bulundurularak kültürel ve eğitici çalışmalar yapılır. Bunlar; folklor, müsamere, konser ve müzik; monolog, diyalog, grup çalışmaları; güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları; sergi düzenleme ve gezip görme; gezi, gözlem ve incelemeler; bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, şarkı ve türkü söyleme, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duyduklarını anlatma, drama, oyun ve beden eğitimi; TV seyretme, bilgisayar oyunları, bahçe etkinlikleri, koleksiyonculuk, bitki ve çiçek yetiştirme vb. etkinliklerdir. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde çocukların, bireysel tüm eğilimlerini ve etkinliklerini ön plana çıkarmak temel alınmalıdır. Ancak bütünüyle eğitim içerikli olması gereken bu çalışmalar notla değerlendirilmemelidir (MEB, 1997, s.645).

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilecek etkinlikler, bir önceki etkinlik saatinde öğrencinin ilgi, istek ve eğilimleri doğrultusunda öğrencilerle birlikte planlanmalıdır. Öğretmen bu planlamayı yaparken öğrencilerin bireysel farklılıklarını, bilişsel giriş davranışlarını, duyuşsal giriş özelliklerini, hazırbulunuşluk düzeylerini, bedensel ve zihinsel gelişimlerini dikkate almalıdır. Ayrıca etkinlikler öğrencileri güdüleyecek ve onlara doyum sağlayacak nitelikte olmalıdır. Bunun yanında etkinlikler, öğrenciye önceden belirlenen hedef davranışları kazandırıcı ve bu davranışların kalıcılığını sağlayıcı nitelikte düzenlenmelidir.

1.1.4. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Göz Önünde Bulundurulanan İlkeler

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken birtakım ilkelere uyulması gerekmektedir. Bu ilkeler ilköğretim okulu programında açıkça belirtilmektedir.

Müzik, Beden Eğitimi, Resim-İş, Türkçe gibi doğrudan ve dolaylı bağlantısı olan dersler dışında, bu saatlerde yalnızca amaca uygun çalışmalara yer verilmeli, derslerin eksik kalan yönlerinin tamamlanması kesinlikle düşünülmemelidir (Gürkan ve Gökçe, 1999, s.47). Bu ilke gereğince “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle, Türkçe, müzik, resim ve beden eğitimi çalışmaları ortak programlarla yürütülebilir (Gürkan ve Gökçe, 1999, s.46). Bununla birlikte “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri diğer derslerin uzantısı olarak görülmemeli ve bu derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalar yapılmamalıdır.

Demokratik ve sevgiye dayalı bir çalışma disiplini öngörülmesi, katı ve otoriter tutumlardan kesinlikle kaçınılmalı; çocukların rahatça konuşabilmesine, oynayabilmesine, kendini özgürce ifade edebilmesine olanak tanınmalıdır (Gürkan ve Gökçe, 1999, s.47). Bu ilke çalışmaların ve etkinliklerin demokrasi ilkesi üzerine oturtulması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Demokratik eğitimle, bireyin potansiyeli oranında bütün eğilim ve yeteneklerini geliştirmesi amaçlanmaktadır. Çocuk ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kazanacağı tutum, beceri ve alışkanlıkları, bir çalışmanın içinde, kendi kendine yaparak-yaşayarak kazanmaktadır. Böylece çocuğa kendini tamamıyla ortaya koyma (ifade etme) olanağı verilmektedir (Çağlar,1977, s.48).

Demokratik eğitimde çocuktan hareket etmek koşulu vardır. Buna, kısaca “çocuğa görelilik” ilkesi de denir. Bu ilkeye göre, eğitimde çocuğun ilgi ve gereksinimleri göz

önünde bulundurulur. Eğitim kuruluşunda öncelikle bunların doyurulmasına ve bu amaçla “yaparak-yaşayarak” istenen davranışların geliştirilmesine önem verilir. Öğrencinin yapıcı-yaratıcı etkinliklerde bulunmasına olanak ve ortam sağlanır. Herkes kendi yaşantısını başkalarıyla paylaşır (Çağlar, 1977, s.48). “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde de yapılan çalışmalarda çocuğa görelilik ilkesinden hareket edilerek demokratik bir eğitim gerçekleştirilmelidir.

Çalışma alanları olabildiğince zenginleştirilmeli, bazı etkinliklerin tekrarı biçiminde tekdüzeliğe meydan verilmemelidir (Gürkan ve Gökçe, 1999, s.47). Örneğin sürekli şarkı, türkü söylemek, resim yapmak öğrencilerde bıkkınlığa neden olabilir. Yeşilyaprak’ın (2003, s.85) Gibson ve Mitchell’den aktardığına göre, ilköğretim çağındaki çocukların herhangi bir etkinlik için dikkatleri kısa sürelidir, ancak heyecanları ve istekleri kolayca harekete geçirilebilir. Bu nedenle “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlik alanları çocukların ilgi, eğilim ve yetenekleri ile ilintili olarak; onların gereksinimlerini karşılayacak biçimde ve onlarla planlanarak olabildiğince zenginleştirilmelidir. Böylece çocukların etkinliklere güdülenmesi sağlandığı gibi, ilgilerinin de sürekliliği sağlanmış olur.

Gerektiğinde farklı sınıflarda, aynı etkinliklerde bulunan öğrenciler bir araya gelip grup çalışmaları yapabilmelidirler (Gürkan ve Gökçe, 1999, s.48). Grup çalışmaları ile çocukların arkadaş edinme, işbirliği yapma, başkalarının gereksinimlerine duyarlı olma, karşı cinsi kabullenme, empati kurma gibi sosyal becerileri kazanmasına olanak sağlanır. Bunun yanında çocuklarda sosyal ilgi ve ait olma duygusu gelişir.

Bir etkinlik saatinde aynı sınıfta, en az birkaç toplu, olabildiğince çok sayıda bireysel etkinliğe yer verilmelidir (Gürkan ve Gökçe, 1999, s.48). Sınıf etkinliklerini çeşitlendirmek; çocukların ilgilerini, gereksinimlerini, üstün ve sınırlı yönlerini fark etmelerini ve kendilerini yeni durumlarda deneme fırsatı bulmalarını sağlamaktadır (Yeşilyaprak, 2003, s.88). Etkinliklerin olabildiğince sayısını arttırmak, her öğrenci için en uygun olan etkinliğe yönelmeye olanak sağlar. Etkinlikler, çocuğu çalışmalardan soğutucu, bıktırıcı nitelikte olmamalıdır. Çocuk, etkinliklerden zevk almalı, üzerinde

çalışıkça daha çok bağlanmalıdır. Her çalışmada çocuk, yeni bir şey ortaya koymalı ve bunun zevkini tatmalıdır. Ancak, bu şekilde çocuk yaratıcı öğrenmeye yöneltilmiş olur.

Çalışmalar yalnızca dersliklerde yapılmamalı, etkinliklerin niteliklerine uygun olarak, aynı anda kütüphane, konferans salonu, spor salonu, bahçe, laboratuvar gibi yerlerden de yararlanılmalıdır (Gürkan ve Gökçe, 1999, s.48). Bunun yanında, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri, öğrencinin fiziksel olarak etkin katılımını ve grup çalışmalarını gerektirdiği için sınıftaki yerleşme düzeni, çocukların birbirleriyle ve öğretmenle rahat etkileşim kurmasına olanak verecek biçimde düzenlenmelidir.

Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin, bu saatlerin en verimli biçimde değerlendirilebilmesi için uygun eğitim ortamlarını ve koşullarını hazırlamaları gerekmektedir. Ancak, böylelikle çağdaş ve demokratik bir eğitim süreci gerçekleştirilebilir ve öğrenci nitelikleri geliştirilebilir.

Programda belirlenmiş olan bu ilkelere ek olarak Ülgen (1999, ss.162-163) de şu ilkelere söz etmektedir:

- Etkinlikler, çeşitli meslekleri de tanımaya elverişli olmalıdır.
- Etkinliklerin planlanması olabildiğince öğrencilerle birlikte yapılmalıdır. Böylece çocuklara sorumluluk alma olanağı da verilebilir.
- Etkileşim sürecinde, öğrencinin bellek süreci önemsenmelidir. Öğrenciye uyarıcıları algılayabileceği kadar zaman tanınabilir, istediği kadar düşünme olanağı verilebilir, dikkati bölünmemelidir. Böylece öğrenci işi merkeze almayı öğrenebilir.
- Bu dönemde çocuk asla olumsuz eleştirilmemelidir. Çocuk kendini güvende hissederse hem kendine hem de çevresine güven geliştirebilir.
- Öğrenciye dönüt verilmelidir, gereksinim duyduğunda desteklenebilir. Öğrenci başarıyı tadar. Kendine güveni artabilir.
- Öğretmen, yöneticiler, uzman rehber ve öğrencinin ailesi işbirliği içinde olmalıdır. Aile üyelerinin zaman zaman etkinliklere katılımı sağlanmalıdır.
- Öğrencinin hangi yetenek alanlarında ne kadar başarılı olduğu gözlem raporları ve dereceleme ölçekleriyle kaydetmek yerinde olur. Bu kayıtlar rehberlik bürosunda saklanabilir. Daha sonraki sınıflarda seçmeli derslerde öğrencileri yönlendirmede kullanılabilir.
- Uygulamalarda dramatizasyona geniş yer verilerek; öğrencilerin kendilerini rahatça ifade etme olanağı bulmaları ve empati geliştirebilmeleri sağlanmalıdır.
- Öğrencinin kişiliğinin gelişimi için gerektiğinde aile eğitimine yer verilebilir.

1.1.5. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliği

“Eğitim durumu” öğrenciye istedik davranışların kazandırıldığı süreçtir. Bu süreç, öğrenci açısından düşünüldüğünde “Öğrenme durumu”nu, öğretmen açısından düşünüldüğünde “Öğretme durumu”nu oluşturmaktadır (Sözer, 1998a, s.67). İstenilen davranış değişikliğinin oluşturulduğu aşama, eğitim durumlarının düzenlenerek öğrenme yaşantılarının öğrenciye kazandırıldığı öğrenme-öğretme sürecidir (Senemoğlu, 1997, s.9). Eğitimde amaçlar, sağlıklı bir biçimde oluşturulan öğrenme-öğretme süreci yoluyla öğrenci davranışlarına dönüşmektedir. “Öğrenme-öğretme süreci”, yaşantıların etkili bir biçimde ve belli ölçütlere göre düzenlenmesi ile öğrencilerde istenilen davranış değişikliğinin oluşturulduğu süreçtir (Özçelik, 1992, s.1). Bu nedenle, eğitim sisteminin kendisinden beklenen işlevi yerine getirmesinde, diğer bir deyişle istedik davranışların oluşturulmasında öğrenme-öğretme süreci oldukça önemlidir (Senemoğlu, 1997, s.9).

Öğrenme-öğretme sürecinin ve bu süreçte yer alan öğrenci-öğretim durumu etkileşiminin yönetimi öğretim hizmetini oluşturmaktadır (Özçelik, 1992, s.117). Öğretme durumları, öğrencilere göre dış çevre koşullarını oluşturmaktadır. Öğrenciler, öğrenme-öğretme sürecindeki dış çevre koşullarıyla etkileşime girmekte ve bu etkileşim sonucunda yeni yaşantılar geçirmekte ve bu yaşantıların bıraktığı izler yardımıyla, kendilerini özel amaçlara ulaştıracak davranış değişikliklerini oluşturmaktadır (Sözer, 1998a, s.67; Özçelik, 1992, s.141). Öğretme durumlarının bir boyutunu öğretim yöntem ve teknikleri ile bunlara dayalı olarak kullanılan araç-gereçler, diğer boyutunu da ipucu, öğrenci katılımı, pekiştirme ve dönüt-düzeltilme öğelerini içeren öğretim hizmeti oluşturmaktadır (Sağlam, 2001, s.80).

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretmenlerin öğrencilere istenilen davranışları kazandırabilmesi, onlara uygun öğrenme yaşantıları sağlaması ile olanaklıdır. Bu anlamda, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrenciler için gerekli öğrenme yaşantıları oluşturmayı amaçlayan öğretim durumlarının etkili bir biçimde düzenlenebilmesi için öğretmenlerin öğrencilere verilecek olan ipuçları, pekiştirme,

dönüt ve düzeltme gibi öğretim hizmetlerinin niteliğini belirleyen bu öğeleri çok iyi kullanarak, öğrencilerin etkin katılımını sağlamaları gerekmektedir.

İpucu: Öğrenme-öğretme sürecinde öğretmenin en önemli görevlerinden biri öğrenciye öğrenmesinde yol göstermesidir. Öğretmen bu görevini öğrenciye çeşitli ipuçları vererek gerçekleştirir. İpuçları, öğrenme-öğretme sürecinde neyi, niçin, nasıl ve ne kadar öğreneceğini gösteren sözlü ve yazılı tüm iletileri içerir (Sağlam, 2001, s.86). “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde ipuçları öğretmenin öğrenciye hangi etkinliği, niçin ve nasıl gerçekleştireceğini gösteren tüm iletilerdir.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatinde öğretmenlerin öğrencilere bir önceki etkinlik saatinde yapılan etkinlikleri hatırlatması, bu saatte hangi etkinlikleri gerçekleştirecekleri ve bu saatin sonunda etkinlikler yoluyla gerçekleşecek amaçları belirtmesi, etkinliklerle ilgili ilkeleri, kuralları ve aşamaları göstererek, etkinliklerin nasıl gerçekleştirileceğini açıklaması, bununla ilgili örnekler vermesi, kimi sözcük ve tümceleri farklı bir ses tonuyla söylemesi, uyarılarda bulunması gibi etkinlikler ipucu verme amacını taşıyan iletilerdir. Böylece öğretmenler öğrencilerin etkinlik saati süresince dikkatlerini etkinliğe yönlentmeleri ve istenilen davranışı göstermeyi denemelerini sağlayarak, onları öğrenme-öğretme sürecinde daha etkin duruma getirebilirler.

Öğretmenin kullanabileceği ipuçları çok çeşitlidir, bunlar; söz, vurgu, soru, yazı, grafikler, şemalar, haritalar, modeller, filmler, diyaloglar, resimler, demonstrasyonlar, oyunlar, dramalar, anılar, öyküler, şarkılar, jest, mimik, el-kol hareketleridir (Sönmez, 2001, s.134). “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde bir etkinliğin filmi, slaytı, akış şeması bir ipucu olabilir.

Katılma: Öğrenme yaşantı ürünü olduğundan, öğrenme-öğretme sürecinde bireyin istenilen davranışları kazanmasını sağlayacak bir yaşantı geçirmesi için, kendisi için hazırlanan öğretim durumunun öğeleriyle kendisine verilen işaret ve açıklamalar doğrultusunda etkileşmesi, bir başka deyişle öğrencinin etkin öğrenme çabası içerisine girmesi gerekmektedir (Sağlam, 2001, s.87). Bir öğrencinin gerçekten öğrenebilmesi

için kendisine sağlanan ipuçları ile bir şeyler yapması gerekmektedir (Bloom, 1995, s.144).

Öğretim ortamında, öğrencinin ilgisini çekmenin ve bunu sürdürmenin yolu, öğrenci katılımını sağlamaktır (Erişti, 1998, s.55). Öğrenciler öğrenme sürecine etkin katıldıkları zaman daha kalıcı izli öğrenme yaşantılarına da sahip olmaktadır (Demirel, 2003, s.119; Türkoğlu, Doğanay ve Yıldırım, 1996, s.18). Fidan'ın da (1996, s.123) belirttiği gibi, hiç kimse bir başkası için öğrenmeyi gerçekleştirememektedir. Bu yüzden öğrenciler öğrenme-öğretme sürecine ne kadar etkin katılırlarsa, öğrenme o kadar kalıcı olmaktadır.

Eğitim alanındaki en belirgin değişikliklerden biri de, öğrencinin şekil almaya hazır bir hamura benzetilmesi anlayışından öğrenciyi merkez alan ve onu öğrenme sürecinde anlamın gerçek yapılandırıcısı olarak kabul eden "öğrenci merkezli" eğitim anlayışına geçiş olmuştur (Çalışkan, 2000, s.78). Bu anlamda, "Bireysel ve Toplu Etkinlik" saatlerinde öğrenciler kazandıkları fiziksel, duyuşsal, sosyal ve bilişsel becerilerin anlamlılığı ve kalıcılığı için öğrenme sürecine etkin olarak katılmak durumundadırlar.

Öğrenci sınıf yaşamının nesnesi değil, öznesidir. Bu nedenle, öğretmen sınıfta her öğrencinin yeteneklerini ve becerilerini gösterebilecekleri demokratik bir ortam sağlamalıdır. Bu amaçla öğrencilerin planlamaya ve kararlara katılımı desteklenmelidir (Yeşil, 2001, s.26). Eğitimin planlanması, öğretmenin rehberliğinde çocuklarla birlikte yapıldığında onların ilgi ve gereksinimlerine daha çok yanıt verir; böylece çocukların etkin olması sağlanabilir (Senemoğlu, 1997, s.59). Sınıf uygulamalarına yönelik kararlar alınırken öğrencilerin görüşleri alınmalı, sorumluluk paylaşılmalıdır. Bunun çocuğun kendini önemli ve değerli olarak algılamaya başlamasında, böylece onun benlik kavramının olumlu gelişiminde de etkisi görülecektir. Ayrıca kararlara katılım, bunların uygulanmasında öğrenciye de sorumluluk yükleyecektir (Yeşilyaprak, 2003, s.89). "Bireysel ve Toplu Etkinlik" saatlerinde, hangi etkinliklerin gerçekleştirileceğinin planlanmasında, grup oluşturmada, etkinliklerle ilgili iş bölümünde öğrencilerin kararlara katılmasına fırsat verilmelidir.

Öğrencinin sürece etkin olarak katılımını sağlamak için, öğrenci çabasını ve katılımını merkez alan farklı stratejiler, yöntemler ve teknikler de kullanılabilir (Yeşil, 2001, s.25). Bu amaçla grup çalışması, benzetim, drama gibi tekniklerden yararlanılabilir (Demirel, 2003, s.119). “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde çok farklı etkinlik alanlarının bulunması farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Bunun yanında öğrenciler etkinliklere katılmaları için yüreklendirilmeli ve bu yöndeki girişimleri uygun zaman ve nitelikte pekiştireç verilerek desteklenmelidir (Aydın, 2003, s.282).

Görüldüğü gibi, öğrenmenin gerçekleşmesinde katılımın önemli bir yeri vardır. Çünkü, Erişti'nin (1998, s.55) Walkin'den aktardığına göre, öğrenmede temel sorumluluğu öğrencinin kendisine vererek, öğretim hizmetlerini bireyin kendisinin yaşantı geçirmesini sağlayacak biçimde düzenlemek, öğrencinin daha etkili öğrenme ürünleri oluşturmasına yol açmaktadır. Bunun yanında öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine katılma derecesinin yüksek olması öğretim hizmeti niteliğinin çok iyi bir düzeyde olduğunu göstermektedir (Senemoğlu, 1997, s.458).

Pekiştireç: Pekiştirme, bir davranışın ya da tepkinin olma sıklığının uygun uyarıcılarla artırılması işlemidir (Demirel, 2003, 118; Sözer, 1998b, s.67). Bu işlemde kullanılan uyarıcılara pekiştireç ya da pekiştirici denir. Öğrenme kuramcılarının çoğu öğrenme ya da performans üstünde pekiştirmenin önemli bir etkisinin olduğunu belirtmektedir. Öğrenme-öğretme sürecinde beklenen davranışların pekiştirilmesiyle bu davranışların kalıcılığı sağlanır. Bu arada, beklenilmeyen davranışlar ortaya çıkarsa da bunlar düzeltilir. Pekiştirme aynı zamanda öğrencilerin öğrenme güdülerinin artırılmasında, dikkatlerinin ve çabalarının öğrenmeye yönlendirilmesinde de olumlu katkılar sağlamaktadır. Pekiştirme, öğrenci katılımını artırarak öğrenme düzeyinin yükseltilmesini sağlaması nedeniyle öğrenme-öğretme sürecinde eğitsel bir öğedir (Sağlam, 2001, ss. 88-89).

Pekiştirmenin öğrenme düzeyini yükseltebilmesi için, öğrencinin yaşına, gelişim özelliklerine, genel yetenek düzeyine, ön öğrenmelerine, duyuşsal özelliklerine, sosyo-

kültürel yaşam biçimine uygun olarak, kazandırılacak davranışların niteliğine göre ve öğrenci için anlamlı olmasına özen gösterilerek zamanında verilmesi gerekmektedir (Sönmez, 2001, s.128; Koç ve diğerleri, 2001, s.196; Senemoğlu, 1997, s.460). “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilere verilen pekiştireçler yoluyla istenilen davranışın kalıcılığı sağlanabilir. Pekiştirme, aynı zamanda etkinlikler boyunca öğrencilerin güdülerinin artırılmasında da etkili olabilir.

Dönüt ve Düzeltme: Dönüt, öğrenciye eğitimin amaçlarına uygun davranışta bulunup bulunmadığının ya da hedef davranışın kazanılıp kazanılmadığının bildirilmesidir. Bu bildirim sonucuna göre, öğrencilerdeki eksiklikleri tamamlama ve yanlışlıkları doğrulama işlemi de düzeltme olarak adlandırılır. Eğitim sürecinde dönüt ve düzeltme çoğunlukla birlikte kullanılmaktadır (Demirel, 2003, s.119).

Okullardaki gibi, grupla öğretim ortamlarında ipuçları, katılma, pekiştirmenin en etkili bir biçimde kullanılması durumunda bile, bu öğeler her öğrencinin iç koşullarına göre anlam kazanacağı için öğrenciler üzerinde farklı etkilere neden olmaktadır. Bu durumda öğrencilerin kimisi istenilen davranışları tam öğrenecek, kimisi yetersiz öğrenecek ya da hiç öğrenemeyecektir. Başka bir deyişle, öğrencilerin öğrenme düzeyinde farklılıklar gözlenebilecektir (Senemoğlu, 1997, s.460; Bloom, 1995, s.149). Bu yüzden, her öğrencinin eksikliklerinin ve yanlışlıklarının düzeltilmesine ve öğrenmeyi engelleyen olası güçlüklerin saptanmasına gereksinim duyulmaktadır. Bu amaçla, dönüt ve düzeltme etkinliklerine başvurulmaktadır (Oral, 2000, s.60).

Oral'ın (2000, s. 60) Kemp'ten aktardığına göre öğrenciler, ders sırasında ne kadar ilerleme gösterdiği konusunda bilgilendirilirse öğrenme motivasyonları artırılabilir. Böylece, öğrencinin kendi gelişmesini kontrol etmesi içinde olanak yaratılmış olur. Bu bilgi öğrenciye dönüt sağlar nitelikte ise ve sonuçlar olumlu ise öğrenci çabası daha da artabilmektedir. Bu nedenle, en iyi dönüt, öğrencilere başarılı olmaları için gerekli yeteneğe sahip olduklarını ve etkinliğin daha iyi gerçekleştirilebilmesi için çabalarının daha da artırılmasına gereksinim duyulduğuyula ilgili bilgi vermektir (Jones ve Jones, 1998, s.98).

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde de öğrencilere sınırlılıklarını belirlemek, yanlışlıklarını doğrulamak ve bunları ortadan kaldırmak için olumlu bir yaklaşım içinde dönüt verilmeli ve düzeltme fırsatları sağlanmalıdır. Dönüt ve düzeltme kullanılmadığı zaman, hedef davranışların kazanılıp kazanılmadığı da belirlenmemektedir. Ancak, öğrenciye dönüt verirken aşağılanmamalı, azarlanmamalı, ceza olarak herhangi bir uyarıcı verilmemelidir. Öğretmenin bu davranışları göstermesi, öğrencinin özgüvenini kaybetmesine ve yeteneklerini ortaya koymasına engel olabilir. Bu nedenle, öğrenciler etkinlik süresince pasif kalmayı tercih ederler. Öğretmenler yüreklendirici uyarıcıları işe koşmalıdır.

Görüldüğü gibi, sınıf içi uygulamalarda öğretim hizmetinin niteliğini önemli ölçüde belirleyen ipucu, öğrenci katılımı, pekiştirme ve dönüt-düzeltilme işlemlerinin öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin davranışsal amaçlara ulaştırılmasında çok etkili bir rolü vardır. Öğrenme öğretme sürecinin yönetiminden sorumlu kişiler öğretmenlerdir (Sözer, 1998b, s.66). Öğretmenler, öğrencilerde istenilen davranışların ya da değişikliğin oluşturulması için, öğretimi planlayan, gerekli ortamı düzenleyen, öğrenme yaşantıları sağlayarak öğrencilerin öğretim sürecine katılmalarını destekleyen, sürecin çeşitli aşamalarında öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini izleyen ve değerlendiren kişilerdir (Yaşar, Sözer ve Gültekin, 2000, s.458).

Öğretmenler; “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda okulun ve çevrenin koşullarını göz önüne alarak ilköğretim okulu programında “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili çalışma alanlarından gerçekleştirebileceklerini belirlemeye ve etkinliklerin sürdürülmesine rehberlik etmelidir (Gürkan ve Gökçe, 1999, s.47).

Eğitimde, değişen yeni değerlerle birlikte öğretmenler yalnızca bilgi kaynağı ya da yeri ve rolü değişmez otoriteler olarak değil, bir kılavuz ya da danışman olarak değerlendirilmeye başlanmıştır (Çalışkan, 2000, s.107). Öğretmen, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinliklerin yapılandırılmasında, sınıf ortamında etkili bir biçimde uygulanmasında ve başarılı ürünler elde edilmesinde temel ögedir. Öğretmen, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde önceden belirlenmiş amaçları öğrencilere kazandırmak

için, öğrencilerin eğilimleri, ilgileri, yetenekleri ve gereksinimleri doğrultusunda etkinlikleri planlayan, gerekli ortamı ve koşulları düzenleyen ve öğrencilerin etkin katılmalarını sağlayan bir rehberdir.

Öğretmenin öğrenme-öğretme sürecinde en önemli görevi; öğrencinin öğrenmesini sağlayacak koşulları oluşturmak; eğitim etkinliklerini düzenlemek ve böylece öğrencinin öğrenmesini izlemektir (Yaşar, Sözer ve Gültekin, 2000, s.458). Öğretmenler bu görevlerini çeşitli durumlarda öğrencilere ipuçları vererek, öğrenciyi öğrenme işine alarak, onların olumlu davranışlarını pekiştirerek ve öğrenme sonuçlarını izleyerek gerçekleştirirler (Fidan, 1996, s.119).

Kuşkusuz, öğretim hizmetinin niteliği olumlu olduğunda öğrenme ürünlerinin niteliği yükselmekte ve öğrenciler arasında başarı farkları azalmaktadır (Koç ve diğerleri, 2001, s.192). “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliği, bu saatlerde öğrencilerin kendilerini tanımaları, gerçekçi bir benlik geliştirmeleri, kişiler arası ve gruplar arası insan ilişkilerinde beceriler kazanmaları, kendi kendilerini yönlendirmeleri, problem çözme becerilerini geliştirmeleri ve karar vermeyi öğrenmeleri gibi bir çok davranışsal amacın kazandırılmasında etkilidir. Bu işlevler gerçekleştirilirken, öğretim hizmetinin niteliğinin yanında çocukların gereksinimlerine yanıt veren etkili bir eğitsel ortamın hazırlanması bakımından bu çağ çocuklarının gelişimsel özelliklerinin bilinmesinde yarar vardır.

1.1.6. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinin Uygulandığı Sınıflardaki

Öğrencilerin Gelişimsel Özellikleri

Gelişim döllenmeden başlayarak ölüme kadar süren ve bireyin yaşamı boyunca geçirdiği her türden değişimleri içeren bir kavramdır (Can, 2002, s.4). Gelişim çok yönlü, karmaşık bir süreçtir. Bu süreci anlamayı kolaylaştırmak için, gelişim, kendi içinde belli özellikler bakımından bütünlük taşıyan ve birbirleriyle etkileşim içinde olan gelişim alanları ve dönemlerine ayrılmıştır. Bu gelişim alanları genel olarak fiziksel, bilişsel ve psikososyal olmak üzere üç grupta toplanmaktadır. Gelişim dönemleri ise yaygın bir

biçimde, doğum öncesi, bebeklik, ilk çocukluk, ikinci çocukluk, ergenlik, genç yetişkinlik, orta yetişkinlik, ve ileri yetişkinlik dönemleri olarak adlandırılmıştır (Senemoğlu, 2002, s.122).

Öğrencilerin bulunduğu gelişim döneminin büyüme ve gelişim ilkelerini bilmeyen bir öğretmenin sınıfından beklentileriyle sınıfın gerçek durumu farklı olacaktır. Öğrencilerin gelişimsel gereksinimlerine duyarlı olan öğretmen, öğrencilerin içinde bulunduğu gelişim döneminin özelliklerini bilerek; ona uygun sınıf ortamları yaratmaya çalışacaktır (Şahin, 2004, s.185).

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri, ilköğretimin ilk üç sınıfında gerçekleştirilmektedir. Bu sınıflardaki çocuklar 6-9 yaşları arasındadır. Yaşamın 6-9 yaşları arasındaki boyutu, “orta çocukluk” ya da “ikinci çocukluk” olarak adlandırılan gelişim döneminde yer almaktadır. Çoğu kültürlerde bu dönemde, çocuklar okula başlar. İkinci çocukluk dönemi ilköğretimin ilk basamağına karşılık gelir ve okul yaşantıları ön plana geçmeye başlar. Bu yaşantılar çocuğun fiziksel, bilişsel, sosyal ve kişilik gelişimini etkilemektedir (Ceyhan, 2001, s.58).

1.1.6.1. Fiziksel Gelişim

Fiziksel gelişim; bedenin fiziksel yapısı ve büyüklüğündeki değişimleri ve motor (hareketle ilgili) becerilerdeki ilerlemeleri kapsar (Ceyhan, 2001, s.44). Çocuğun gelişimini bir bütün olarak kavrayabilmek için sosyal, duyuşsal ve bilişsel gelişimi kadar fiziksel gelişimini de bilmek gerekir. Çünkü fiziksel gelişim, çocuğun diğer gelişim alanlarındaki davranışlarını hem doğrudan, hem de dolaylı olarak etkilemektedir.

İkinci çocukluk döneminde bedensel gelişme ilk yıllara göre yavaş bir ilerleme gösterir. Bu dönemde çocuklar, sinir, kas ve kemik yapılarının gelişmesi sonucunda bedenlerini daha fazla kontrol edebilirler. Bu çerçevede, ilköğretim çağındaki çocukların koşma, tırmanma, atma, yakalama, atlama, zıplama, sıçrama ve denge sağlama gibi temel kaba motor becerileri iyice gelişir (Ceyhan, 2001, s.59). Paten kayma, iki tekerlekli bisiklete binme, bilgisayar kullanma gibi beceriler bu dönemde kolaylıkla kazanılır (Erden ve

Akman, 1995, s.41). “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde yapılan etkinlikler çocuğun bütün gelişim alanlarına yöneliktir. Bu etkinliklerden oyun, beden eğitimi, folklor gibi çalışmalar çocukların motor yeteneklerinin gelişimini sağlayıcı niteliktedir. İlköğretimin ilk üç yılında kaba motor kontrolünü gerektiren becerilerin gerçekleştirilmesinde hiçbir sorun olmamasına karşın, özellikle erkek çocukların ve okulöncesi dönemde kalem tutma, resim yapma gibi değişik el işi etkinlikleri yapmadan okula başlayan çocukların ince motor kasların koordinasyonunda yetersizlikler görülebilir (Koç ve diğerleri, 2001, s.33; Erden ve Akman, 1995, s.41). Bu nedenle “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde güzel konuşma ve yazma etkinliklerinde çok uzun süreli kalem tutma ve küçük puntolarla yazmayı gerektiren ödev ve okul çalışmaları ya da kız ve erkek çocuklarının bu tür çalışmalarda kıyaslanması, okula karşı olumsuz bir tutum geliştirilmesine neden olabilir.

1.1.6.2. Bilişsel Gelişim

Bilişsel gelişim, bilginin kazanımı, bellekte işlenmesi ve tutulması, akıl yürütme ve bilgiyi kullanma süreçlerindeki değişimleri içerir (Türküm, 2002, s.148).

Çocukların yeni birşeyleri öğrenmeye hazırbulunuşluk düzeylerini anlamak ve öğrenmelerine rehberlik edebilmek için, onların düşünme biçimi ve düzeyinin nasıl değiştiğinin, düşünme becerilerinin nasıl geliştirilebileceğinin biliniyor olması gerekmektedir (Türküm, 2001, s.70).

Bilişsel gelişimle ilgili en çok kabul gören kuram, Piaget’in “Bilişsel Gelişim Kuramı”dır. Piaget’nin bilişsel gelişim dönemlerini açıklayan kuramı, insanoğlunun büyümeye paralel olarak gelişen bilişsel gelişimini açıklamaktadır. “Bilişsel Gelişim Kuramı” dört temel dönemden oluşmaktadır. 6-9 yaş grubuna karşılık gelen yılları kapsayan dönem, bilişsel gelişim açısından Piaget’in kuramına göre "Somut İşlemler Dönemi" içindedir (Türküm, 2001, s.76).

Somut işlemler döneminin başında, çocuk “keşifleri” ve “nesne yorumları” ile içinde yaşadığı dünyayı tanımasına, onunla ilişki kurmasına daha da yardımcı olan “kuralları”

ve “stratejileri” kavrama aşamasına geçer (Atabek, 1994, s.58). Bilişsel yapıları yeterince gelişmediği için işlem öncesi dönemdeki çocuklar, bir nesnenin görünüşünde değişiklik olduğunda nesnenin miktarının değiştiğini düşünürler. Bu dönemde korunum ilkesi artık kazanılmıştır. Miktar, ağırlık ve hacim kavramlarının değişmezliği yerleşmiştir (Koç ve diğerleri, 2001, s.88). Çocuk işlemleri tersine çevirebilme kapasitesine erişir. Çocuklar bu dönemde sıralama sınıflandırma, ve karşılaştırma işlemleri için şemalar oluştururlar. Somut işlemler döneminde çocukların bilişsel yapıları, bazı problemleri zihinsel olarak çözebilecek düzeye gelmiş olmakla birlikte, bu dönemde bir problemin çözülmesi, somut nesnelere ilgili olmasına bağlıdır (Türküm, 2001, s.81-82; Erden ve Akman, 1995, s.58; Selçuk, 1995, s.79).

Somut işlemler dönemine gelen çocuklar, belirli nesnelere arasındaki değişmeyen ilişkileri, nesnelere görmeden mantık yürütme yoluyla da kavrayabilirler. Örneğin, “Ata, Esra’dan uzun, Esra da Nil’den uzun ise, Ata’nın Nil’den de uzun olması gerektiğini” gözleriyle görmeden de bilebilirler (Erden ve Akman, 1995, s.58; Selçuk, 1995, s.79). “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretmenler, etkinlikler gerçekleştirilirken, öğrencilerin bu yaş dönemlerinde kazandıkları korunum, sıralama, sınıflama, mantık yürütme gibi bilişsel becerilerini geliştirecek eğitim fırsatları yaratabilirler.

Bu dönemdeki çocuklar “adalet”, “özgürlük” gibi soyut kavramları konuşmaları sırasında kullanabilirler, ancak içeriklerini kavramada sorunları vardır (Erden ve Akman, 1995, s.58). Bu kavramlar, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde monolog, diyalog ve drama gibi etkinliklerle somutlaştırılarak çocuğa aktarılabilir.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinin amaçları arasında, çocuklara karar verme, seçim yapma gibi eleştirel düşünme becerileri ve problem çözme becerileri kazandırmak gibi bilişsel gelişimleriyle ilgili amaçlar yer almaktadır. Öğretmenler, bu saatlerde öğrencilerin bilişsel gelişimlerini hızlandırabilmek için, onların düşünme, sorgulama ve karşılaştırma yapmalarına ortam yaratabilmelidirler. Bunun yanında, etkinlikler yoluyla öğrencilerin günlük yaşamda karşılaşabilecekleri sorunların çözümünde yararlı olacak eğitim yaşantıları geçirmelerine olanak sağlamalıdır.

İlköğretimin ilk üç sınıfındaki öğrenciler duyuları ile düşünür, gözlemlerle ve deneylerle öğrenirler. Bu nedenle ilköğretimin ilk döneminde, okulda yaparak yaşayarak öğrenme sağlanmalıdır (Koç ve diğerleri, 2001, s.89). Çocuklardan, salt ezberleme yöntemiyle, belleklerine yeni bilgiler katmalarını bekleyen bir eğitim anlayışı, onların bir üst bilişsel gelişim düzeyine çıkmalarını yavaşlatıcı bir işlev görmektedir. Ancak zengin uyarıcıların bulunduğu, sorgulama, araştırma ve tartışmanın olduğu eğitim ortamları yaratma, bilişsel gelişimi olumlu yönde etkileyecektir (Türküm, 2001, ss.81-82).

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde, çocuklara yaparak, yaşayarak, gözleyerek öğrenme olanaklarının verilmesi, onların düşünmeyi ve öğrenmeyi sevmelerini sağlayacaktır. Unutulmamalıdır ki, çocukların okumaya, öğrenmeye, araştırmaya, keşfetmeye ve kendilerini geliştirmeye ilişkin olumlu tutumlar geliştirmelerinde, ilköğretim yıllarında geçirdikleri yaşantıların çok önemli bir yeri bulunmaktadır.

Bilişsel gelişimin bir boyutu da çocukların dil gelişimidir. İkinci çocukluk döneminde sekiz yaşından başlayarak, sözlü beceri kendini gösterir. Bu dönemde, çocuğun dili hızla gelişmektedir. Sözcük dağarcığı 3000 kelimeye ulaşır. Bu sözcüklerin çoğu sıfat ve edattır. Çünkü, çocuklar olayların ve nesnelerin yalnızca adlarını öğrenmekle kalmaz; özelliklerini, farklılıklarını ve benzerliklerini de öğrenmek ister. 6 yaşında bir çocuk odunla cam arasındaki farklılığı söyleyebilir. 8 yaşındaki bir çocuk ise, farklılığa ek olarak, benzerliği bulabilir. 8 yaşındaki çocuğun yargıları daha somuttur (Yavuzer, 2002, ss.114-115).

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde “güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları; gezi, gözlem ve incelemeler; bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, şarkı ve türkü söyleme, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duyduklarını anlatma” gibi çalışma alanları çocukların dil gelişimlerine katkı getirebilir.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde konuşma dili kullanılarak çocukların olaylar arasındaki “neden-sonuç” ilişkisini görebilmelerine olanak sağlanabilir. Örneğin; Tüfekçioğlu'nun (2001, s.21) belirttiği gibi, bahçe etkinlikleri sırasında okulun

bahçesindeki çiçeklerin sulanmasına geçmeden önce, “çiçekleri neden suluyoruz?” sorusu sorulabilir.

İlköğretim çağındaki çocuk, olayları diğer insanların bakış açısıyla görmeye başlar. Bu gelişme, çocuğun sosyal ilişkilerini de olumlu anlamda etkileyen yeni bir aşamadır (Cüceloğlu, 1999, ss.351-352). Konuşma dili kullanılarak, çocukların diğer kişilerin bakış açılarından olayları değerlendirebilmelerine yardımcı olunabilir (Tüfekçioğlu, 2001, s.21). “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde soru sorma ve yanıtlama, düşündüklerini, duyduklarını anlatma etkinliklerinde “Çocuk en sevdiği kalemini kaybetmiş. Acaba ne hissediyordur?”, “Çocuğun en sevdiği oyuncacı kırılmış. Acaba ne hissediyordur?” gibi sorular bu amacı gerçekleştirebilir.

1.1.6.3. Kişilik Gelişimi

Eğitimin amacı, bireyin davranışlarında gerekli değişiklikleri yaparak, onun bütün olarak fiziksel, bilişsel, duyuşsal ve sosyal tüm potansiyelini en üst düzeyde geliştirmesine yardımcı olmak olarak özetlenebilir (Kepçeoğlu, 1989, s.30). Okulun yalnızca çocuğun bilişsel yönü ile ilgilenmesi, diğer yönlerini ikinci derece değerlendirmesi ya da tamamen ihmal etmesi çocuğun bilişsel gelişimini de engelleyici problemlere neden olabilecektir (Erkan, 1997, s.338). Bu nedenle, okullarda öğrenme-öğretme çabaları, çocuğun bilişsel gelişim alanında olduğu kadar fiziksel, kişisel ve sosyal tüm gelişim alanlarındaki davranışları ve yetenekleri kazanmalarına yönelik olmalıdır.

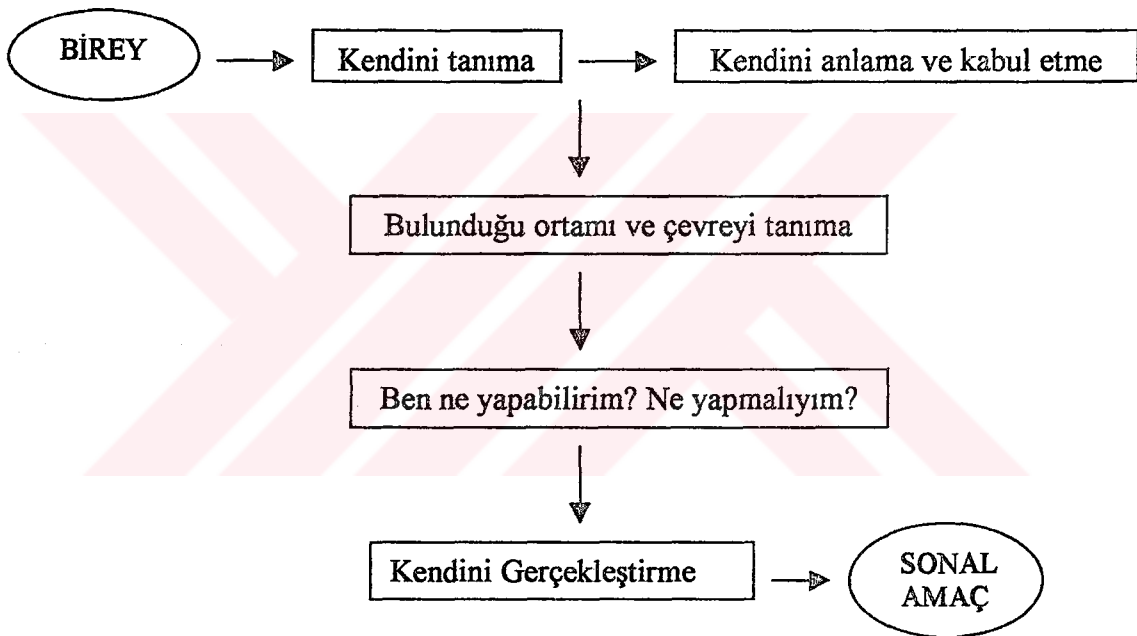
Kişilik, bireyi diğerlerinden farklı kılan, evrende biricik olmasını sağlayan bütün ilgilerinin, tutumlarının, yeteneklerinin, inançlarının, düşüncelerinin, davranışlarının, konuşma stiline, dış görüntüsünün ve çevresine uyum biçiminin bir bileşimini kapsamaktadır (Ceyhan; 2001, s.89; Baymur, 1996, s.253). Kişilik gelişimi, yaşamın başlangıcından başlayarak yetişkinliğe doğru fizyolojik, psikolojik, sosyal güç ve yetilerde artma olarak da tanımlanabilir.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerine katılan öğrenciler ortalama altı-dokuz yaşlarındadırlar. Bu çocuklar, belli bir genetik donanımla dünyaya gelmişler; öncelikle aile üyeleri ve aile dostları daha sonra okulöncesi eğitim kurumlarındaki insanlar arasında kendi deneyimleriyle dünyayı tanımaya çalışmışlardır. Bunun yanında kitle iletişim araçlarından da etkilenmektedirler. Altı-yedi yaşlarında okula başlamışlar, etkileşim ortamlarına öğretmenleri ve yeni arkadaşları girmiştir. Çocuklar dünyaya geldikleri andan başlayarak, bu etkileşim sürecinde, çevrelerinde algılayabildikleri dünyaları ile kendi kendilerini tanımaya, ben kavramını oluşturmaya ve temel kişilik özelliklerinin kazanmaya başlamışlardır. Eğitim sürecinde etkili bir öğrenmenin gerçekleşmesi, öğretmenin bu konudaki bilgisine, öğrenciyi tanımasına ve anlamasına bağlıdır. Öğrenci merkezli öğretim de bunu gerektirmektedir (Ülgen, 1999, s.155).

Değerler, tutumlar ve alışkanlıklar gibi, kökü oldukça derinlerde olan ve yetişkinlik davranışlarını belirleyen özellikler, çok erken yaşlarda kazanılmakla birlikte, ileride değiştirilmesinde büyük güçlükler yaşanmaktadır. Bu nedenle kişilik eğitiminin çok erken yaşlarda ele alınması gerekmektedir (Kuzgun, 1995, s.191). Kişilik, bireyin çevresi ile sürekli etkileşimi ve uyumu çabası sonucunda oluşur (Yörükoğlu, 1989, s.81).

İkinci çocukluk dönemi Erikson’un Psikososyal Gelişim Kuramında “çalışma ve başarılı olmaya karşı aşağılık duygusu”na karşılık gelmektedir. Okul yaşamının başlamasıyla çocuğun çevresinde etkileşime girdiği kişi sayısı artar. Bunun yanında çok daha sistemli öğrenme yaşantıları içerisine girmesi; çocuğun hem kendisiyle ilgili görüşlerini, hem de neler yapıp yapamayacağına ilişkin beklentilerini yapılandırmasına olanak sağlar. Başarı ve başarısızlık durumları ile karşılaşma, kendini akranları ile karşılaştırma, kendini keşfetme ve geliştirme fırsatlarının verilme biçimleri, çocuklara kişilikleri ve davranışları ile ilgili verilen geri bildirimler kişilik gelişimini destekleyici olabildiği gibi örseleyici de olabilir (Türküm, 2002, s.161). Bu nedenle ilköğretim programında bulunan diğer derslerde olduğu gibi “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde de çocukların kişilik gelişimlerini olumlu etkileyecek yaşantılar geçirmelerini sağlayan fırsatlar verilmesi ve uygun ortamların hazırlanması oldukça önem kazanmaktadır.

Kişiliğin gelişiminde temel amaç ya da sonal (nihai) amaç bireyin kendisini gerçekleştirmesidir. Kendini gerçekleştirme, kişide var olan tüm gizil güçlerin, yeteneklerin ortaya konması, kullanılması ve geliştirilmesidir. Ancak, bireyin kendini gerçekleştirme uzun bir süreç içinde, aşama aşama sağlanabilecek bir oluşumdur (Yeşilyaprak, 2003, ss.7-8). Bu süreç içinde, sonal amaca varabilmek için sınıf öğretmenleri, rehberlik uzmanlarıyla etkileşim içinde çalışarak tüm derslerde olduğu gibi “Bireysel ve Toplu Etkilik” saatlerinde de öncelikle öğrencilerin Şekil 1’de verilen alt amaçları gerçekleştirmesine yardımcı olmakla işe başlar. Böylelikle, öğrencilerin her yönüyle tüm olarak gelişmelerine rehberlik eder ve onların kendilerini gerçekleştirmelerinde katkı sağlar.

Şekil 1. Bireyin Kendini Gerçekleştirme Süreci

Yeşilyaprak, 2003, s.8

Kişilik gelişimi, birbiriyle ilişkili benlik, benliğe saygı (kendine saygı), kendine güven, kendini gerçekleştirme, cinsiyet kavramı, tutumlar gibi olgulardan oluşan bir bütündür (Akan, 2001, ss.35-36). Bu nedenle, “Bireysel ve Toplu Etkilik” saatlerinde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin öğrencilerin kişilik gelişimi üzerindeki yararlarını

ortaya koyarken; bu saatlerin kişilik gelişimini oluşturan olgularla olan ilişkisiyle birlikte açıklanmasında yarar vardır.

1.1.6.3.1. Kendini Kabul

Kişinin kendi gereksinimleri ile çevresi arasında uyumlu ilişkiler kurması ve bunu sürdürebilmesi ancak kendini kabul etmesi ile olanaklıdır (Önen, 1989, s.1).

Jersild'in (1979, s.198) Maslow'dan aktardığına göre sağlıklı bir kişi gerçeği tam ve doğru olarak algılama gücüne sahiptir. Bu özelliğin doğal bir sonucu, kişinin bütün eksiklerini, hatalarını, kusurlarını görebilmesi ve bunları kişiliğinin bir parçası olarak kabul etmesidir. Bütün bunlardan dolayı aşırı derecede suçluluk duymaz, kendinden utanmaz ve kendini kınamaz. Kendini kabul eden bir kişi gereksinmelerini ve çabalarını, kendi olanak ve yetenekleri çerçevesinde kabullenir. Çevresindeki insanları da niteliklerinden dolayı eleştirmez. Böyle bir kişi, kendi kişisel yaşamının boyutları içinde rahat, kendinin olumlu-olumsuz yönlerinin farkına varan, kendine saygı duyan ve başkalarını da doğru değerlendirebilen bir insandır.

Sağlıklı bir gelişim için kendini kabul düzeyi oldukça önemlidir. Çocuğun kendini kabul düzeyini artırabilmek için öncelikle "kendini tanımasını ve anlamasını" sağlamak gerekmektedir. Onun kendi ilgileri, yetenekleri, özellikleri ile çevresindeki fırsat ve olanaklar arasındaki ilişki konusundaki anlayışını artırmak gerekmektedir. Çocuğa "kendini tanımasının ve anlamasının" temelini oluşturmak üzere bireysel farklılıklarını görmesini, güçlü ve sınırlı yönlerini anlamasını sağlayacak yaşantılar geçirmesine fırsat verilmelidir (Yeşilyaprak, 2003, ss.52-81).

"Bireysel ve Toplu Etkinlik" saatlerinde çocuk çeşitli etkinlikler yoluyla kendi özellikleri konusunda daha çok bilgi kazanmaya ve kendini keşfetmeye başlar. Böylece, çocuğun "kendinin farkında olma" ve "kendini kabul" düzeyi artar. Çocuk kendini kabul

düzeyine bağlı olarak da sağlıklı bir benlik kavramı ve kendine güven duygusunu geliştirir.

1.1.6.3.2. Benlik Kavramı

“Benlik kavramı” çocuğun kendine bakış açısı, kendisi ile ilgili olarak kafasında çizdiği görüntüdür. Bireyin, ben neyi, hangi koşullarda nasıl yapabiliyorum sorusuna verdiği yanıt, onun ben kavramına işaret eder. Ayrıca benlik, kişinin kendisi ile ilgili algılamalarının, kişisel yüklemelerinin, geçmiş yaşantılarının ve sosyal rollerinin ve gelecekle ilgili hedeflerinin zihninde temsil edilidir. Kişinin kendisi ile ilgili değerler sistemini yansıtır (Ülgen, 1999, s.159; Aydın, 1996, s.41; Yörükoğlu, 1989, s.101).

Benlik, kişiler arası ilişkiler çerçevesinde gelişir. Yani bireyin benlik duygusu yalnızca ideal olarak olmak istediği ile değil aynı zamanda diğer insanlarla olan etkileşimi ile beslenmektedir (Adams, 1995, s.118).

İlköğretimin ilk üç sınıfını kapsayan yıllar, kişiliğin gelişimini açıklayan kuramlardan biri olan Erikson’un “Psikososyal Gelişim Kuramı”ında, “çalışma ve başarılı olmaya karşı aşağılık duygusu” olarak vurgulanan gelişim dönemine girmektedir (Türküm, 2002, s.151). Bu dönemde, çocuk için artık oyun oynamak eski çekiciliğini yitirmiş; yerini, bir şeyler üretmek, yaptığı işlerde başarılı olmak isteği almıştır. Yaptığı işlerle beğeni toplamak, arkadaşları ve yetişkinler tarafından takdir edilmek, bu dönemdeki çocukların gereksinimleri arasındadır (Erden ve Akman, 1995, s.81).

Çocuk, okulda akranları ile kendini karşılaştırmakta ve kendisinin çalışkan olup olmadığına karar vermektedir. Aynı zamanda çocuğun ebeveyni, yakınları ve öğretmeni de onu başkaları ile karşılaştırır (Bacanlı, 1998, s.73). Çocuğun bu dönemde başarılarının başkalarının başarıları ile karşılaştırılması ya da aldığı geribildirimlerle yetersiz olduğu duyguları öğretilmesi, onun güven duygusunu zedeleyeceği, çalışma ve başarılı olmaya doğru güdülenme düzeyini düşüreceği, bunlara bağlı olarak benlik gelişimini ve davranışlarını olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir.

Okul yıllarında benlikleri zarar gören ve daha sonraki yaşantılarında da bunun izlerini taşıyan insanların sayısı hiç de az değildir. “Sen adam olmazsın”, “bir baltaya sap olamazsın”, “yaşından utan”, ve “aptal” gibi sıfatlar yüklenen çocukların kimi, okulda kendisine yakıştırılan bu benlik algısını değiştirmek için yaşamı boyunca mücadele etmek zorunda kalmakta; kimileri ise geri kalan yaşamlarını bu benlik algısıyla geçirmektedirler (Özden, 2000, s.90). Aile ve okul ortamında desteklenerek doğru ben kavramı geliştiren öğrenciler ise şu özelliklere sahiptir (Ülgen, 1999, s.160):

- Kendi yeteneklerini üst düzeyde geliştirebilir.
- Kendine güven geliştirir.
- Bağımsız, kendi kendine kararlar verebilir.
- Kendine en uygun mesleği seçebilir.
- Kendi sorumluluğunu taşır. Problemlerini gereğinde başkasından yardım alarak kendi kendine çözmeye becerisi geliştirir.
- Kendine, başkalarına ve insan haklarına saygılıdır.
- İnsan ilişkilerinde başarılıdır.

Öğretmenlerin, çocuklarda olumlu benlik imajının oluşmasını sağlayacak bir sınıf atmosferi oluşturması oldukça önemlidir. Tehdit etmeyen, güven verici, ilgili, sıcak, açık, yargılamayan, kabul edici, cesaretlendirici, besleyici, mutlu, rahat ve olumlu bir atmosfere sahip olan sınıflar çocuklarda olumlu benlik imajı oluşturmaktadır (Borba ve Borba, 1982, ss.6-7).

İlköğretim süresince, çağdaş eğitim anlayışına uygun olarak düzenlenen sınıf etkinlikleri ve öğrencilere yapılacak sistemli ve sürekli yardımlarla, onların yetenek, ilgi ve değerleri açısından daha gerçekçi ben kavramı geliştirmelerine ve ben algılamalarına uygun olabilecek çalışma alanları tanımlamalarına destek olunabilir (Kuzgun, 1995, s.192). Bu noktada, öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde rehberlik servisleriyle işbirliği içinde çalışarak öğrencileri tüm yönleri ile tanıması, öğrencilerin başarılı olabilecekleri alanlarda kendilerini sınamalarına olanak vermesi ve yaptıkları

işleri takdir etmesi oldukça önemlidir. Bunun yanında, öğretmenlerin öğrencilerin kendilerini ve sınırlılıklarını gerçekçi bir gözle görmeleri; bu sınırlılıklarını çözmeleri ya da geliştirmeleri yönünde eğitim olanakları sunmaları, onların doğru ben kavramı geliştirmelerinde etkili olmaktadır.

1.1.6.3.3. Benlik Saygısı

Benlik saygısı, bireyin kendini değerlendirmesi sonunda ulaştığı, kendini olduğundan aşağı ya da olduğundan üstün görmeksizin benlik kavramının onaylanmasından doğan kendinden memnun olma durumudur (Yörükoğlu, 1989, s.105). Yani, bireyin kendini nasıl algıladığı ile olmak istediği arasındaki fark, o bireyin özsaygı düzeyini gösterir (Pişkin, 1999, s.100).

Kendini değerlendirme süreci çocuklar için çok önemlidir. Çünkü çocuklar, olayları ve mesajları, yetişkinler gibi nedenlerini görerek anlamaya çalışmak yerine, onlara verdikleri öneme göre anlamlandırır. Bireyin, kendini ve dış dünya ile ilişkilerini anlamlandırmasına ilişkin yaşadığı bu süreç, benlik kavramının oluştuğu ve geliştiği süreçtir. Benlik saygısı çocuğun aldığı mesajların, yaşadığı deneyimlerin ve tüm bunlara yüklediği anlamların bileşimi ile ortaya çıkmaktadır (Van Ness, 1995, s.8).

Benlik saygısı çocukla, çocuğun yaşamında önem taşıyan, önceliği olan kişiler arasındaki ilişkinin niteliğine bağlı olarak değişir. Çevresindeki kişilerle kurdukları ilişkiler içerisinde çocuklar kendilerine ilişkin bir çok mesaj alır. Yaptıkları gözlemlerden sonuçlar çıkarırlar ve vardıkları sonuçlar kendi gerçekleri biçimine dönüşür. Bazen yanlış da olsa çıkardıkları sonuçlar kim oldukları ve neyi hakkettiklerine ilişkin temel inançlarını oluşturur (Hart, 1987, s.5).

Birçok öğrenci, yaptıkları hatalar ya da başarısızlıklarla ilgili mesajları, olumlu bir geri bildirim ve öğrenmenin doğal bir parçası olarak algılamamakta, bunları kendi yeteneklerine yönelik olumsuz düşünceler olarak benimsemektedir (Van Ness, 1995, s.9). Kişiler yetenekli oldukları ya da ilgi duydukları alanlarda daha kolay başarılı

olurlar. Öğretmenler, çocuğun kendisini tanımasına, yeteneklerinin farkına varmasına ve bunları geliştirmesine rehberlik yapmalıdırlar. Yetenekli oldukları alanlarda çalışma olanakları sağlayarak çocuğa başarıyı tattırmak ve başarısından dolayı onu takdir etmek çocuğun kendini değerlendirme sürecine olumlu katkılar getirecektir (Erden ve Akman, 1995, s.81).

Akan'ın (2001, s.72) Schor'dan aktardığına göre, çocuğun kendini algılayışı, daha sonraki dönemlerdeki öğrenmelerini, başarılarını, duygusal durumunu ve sosyal etkileşimini de önemli derecede etkileyecektir. Çocuklar kendilerini kabul ederlerse, başkalarını da anlamaları ve kabul etmeleri kolaylaşır. Bu nedenle, öğretmenler "Bireysel ve Toplu Etkinlik" saatlerinde öğrencilerin kendilerini nesnel biçimde değerlendirmelerini, kendilerini her yönleriyle kabul ederek, kendilerinden memnun olmalarını sağlayacak yaşantılar geçirmelerine ortam hazırlamalıdır.

1.1.6.3.4. Kendine Güven

Kişilik gelişiminin önemli bir parçası olarak kabul edilen kendine güven duygusunun gelişimi, öncelikle aile ortamından daha sonrada toplumsal çevreden etkilenmektedir. Bireyin kendine güven duygusunun gelişiminde özellikle aileden sonra etkilendiği en önemli sosyal çevreyi okul ortamı oluşturmaktadır.

Kendine güven duygusunu kazanan çocuklar okulun kendilerine getirdiği yeni öğrenme yaşantılarını korkmadan karşılayabilir ve daha başarılı olabilir. Kendine güven duygusu, bireyin hem okul hem de daha sonraki yaşantısındaki başarılarını, uyumunu, motivasyonunu olumlu yönde etkileyerek, onun mutlu ve psikolojik açıdan daha sağlıklı bir kişilik geliştirmesinde ve yaşama etkin olarak katılmasında oldukça etkilidir.

Okula başlayan çocukların yaptıkları işlerde, başarı duygusunu tatmaları gerekmektedir. Başarı, çocuğun kendisine olan güvenini artıracaktır. Böylece çocuk daha başarılı olabilmek için motive olacaktır. Bu bağlamda, evde anne-babalar, okulda öğretmenler tarafından çocukların başarılı olmaya doğru motive edilmesi ve uygun ortamların

hazırlanması önem kazanmaktadır. Öğretmenleri ve aileleri tarafından çocuklardan yapabileceklerinin çok üstünde ya da çok altında bir başarı beklenilmesi aşağılık duygularının gelişmesine neden olmaktadır (Ceyhan, 2001, s.104).

Çocuğa sürekli olarak yaptıkları ile ilgili olarak olumsuz dönütler verildiğinde, bir süre sonra çocuk bu yargıların doğru olduğuna inanmaya başlayacaktır. Çevresinde önem verdiği kişiler tarafından hataları, yanlışlıkları, başarısızlıkları yinelendikçe, çocuğun kendine güveni olumsuz etkilenecektir (Van Ness, 1995, s.16). Bu gelişim dönemindeki çocuğun başarıyı yaşadığı gibi başarısızlığı da tatması o derece doğaldır. Başarı durumlarında çocuğa olumlu geri bildirimlerde bulunmak kadar, başarısızlık durumlarında da (onur meselesi yapmadan), çocuğa bu yaşantıdan dersler çıkarmasında rehberlik edilmesi gerekmektedir (Türküm, 2002, s.151).

Okulda öğrenciye en yakın kişi öğretmendir. Öğretmenin öğrenci ile olan ilişkileri, onun kendini değerli bir varlık olarak görmesini, kendine güvenmesini ve kendi benliğini kabul etmesini sağlayabilir ya da sağlamayacak biçimde olabilir. Öğretmen beklentisinin, öğrenci başarısı üzerinde oldukça güçlü bir etkisi vardır (Kılıççı, 2000, s.40). Öğretmenler uygun eğitsel yaşantılarla çocuğun “başarılı olma” duygusunu tatmin etmeye çalışmalıdır. Her çocuk bir şeyi iyi yapabilir. Çocuğun başaramadıklarını vurgulayıp onda “yetersizlik” duygusu geliştirmek yerine; başarabildiklerini ön plana çıkarıp “özgüveni” geliştirilmelidir (Yeşilyaprak, 2003, s.83).

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde, öğretmenler çocuklara başarıları kadar başarısızlıklarının da onların gelişimlerinin bir parçası olduğunu hissettirmelidir. Çocuklara ilgileri, yetenekleri ve güçleri doğrultusunda başarabilecekleri sorumluluklar vererek bir şeyler üretmenin kıvancını yaşatmalıdır. Başarısızlık durumunda çocuğa yönelik olumsuz geri bildirimlerde bulunulmamalıdır. Başarısızlık durumunun giderilebileceği ve çocuğun bu duruma rağmen sevildiği, benimsendiği hissettirilmelidir.

Sağlıklı bir gelişim ve uyum için kendini kabul düzeyi oldukça önemlidir. Öğretmenler “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerin kendini kabul sürecini olumlu yönde etkileyecek bir eğitim ortamı sağlanmalıdır. Kendini kabul düzeyine bağlı

olarak “kendine güven” açısından gelişimine uygun yaşantılar kazanmasına olanak sağlanmalıdır. Öğretmen çocuklara, kapasiteleri ölçüsünde gelişebileceklerini göz önüne alarak, uygun eğitim fırsatları sağlamalıdır. Kuşkusuz başarının kendini kabul ve kendine güven üzerindeki etkisi büyüktür.

1.1.6.3.5. Kendini Gerçekleştirme

Kendini gerçekleştirme, kendini kabule ve benliğe saygıya göre daha kapsamlı bir kavramdır. Kendini gerçekleştirme ile kişiliğin tümüyle gelişimi ve kişiliğin bütün yönlerinin uyum içerisinde olduğu vurgulanmaktadır (Özden, 2000, s.90). Kendini gerçekleştirmekte birey kim olduğuna ilişkin gerçekçi bir tutuma sahip olduğu gibi, kim olabileceği hakkında da daha tutarlı bir görüşe sahiptir. Kendini gerçekleştirmekte olan birey, hem kendisi hem de başkaları hakkında olumlu düşüncelere sahiptir, kendine saygı duyar, duygularını açığa vurmaktan kaçınmaz, değişmeye ve yeni yaşantılara açıktır, kendi sorumluluğunu bilir, insanlığa değer verir ve onların sorunlarını önemser (Kepçeoğlu, 1989, s.12; Arı, Üre ve Yılmaz, ...?, s.52).

Özden’e (2000, s.90) göre, kendini gerçekleştiren insan, kendilerini ve başkalarını olduğu gibi algılar. Özerktir, yaratıcıdır, yaşamdan zevk alır. Kendisi ve çevresi ile barışıktır, demokratik tutumlara sahiptir. Kendini gerçekleştiren bireyler, psikolojik sağlığı yerinde olan çağdaş insanda bulunması gereken diğer özelliklere de sahiptir. Yeterli bir kişiliğe sahip, verimli, insan değerlerine saygılı, onları benimseyici ve geliştirici, zamanı iyi kullanan, geçmişten çok geleceğe yönelen, duygularını açıklayan değişmekte olan bir dünyanın değişmekte olan bir parçasıdır (Altıntaş ve diğerleri, 2003, s.7).

Kendini gerçekleştirme, yaşam boyu süren bir süreçtir. Bireyin kendini gerçekleştirmesi, ancak gizil güçlerini tanıması ve bunları yetenekler biçimine dönüştürmesi ile olanaklıdır. İnsanların kendilerini nasıl ve ne şekilde gerçekleştirdikleri, hem yeteneklerine hem de içinde buldukları kültür ve çevreye göre değiştiğinden bireysel farklılıklar ortaya çıkar (Yanbastı, 1996, s.219). Bireyin kendini gerçekleştirmesi uzun

bir süreç içinde, aşama aşama sağlanabilecek bir oluşumdur (Yeşilyaprak, 2003, s.8). Öğretmen, bu oluşumun gerçekleşmesinde öğrenciye her öğrenim basamağında gereken katkıyı sağlayacak eğitim etkinlikleri düzenlemelidir. Bu anlamda “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz ardı etmeden, onların her yönüyle, potansiyellerini üst düzeyde geliştirebilmelerine olanak tanıyacak ve böylece daha verimli, daha mutlu olmalarını sağlayacak eğitim yaşantıları düzenlenmelidir.

Sonuç olarak ilköğretim yılları, çocuğun kişilik gelişimi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, bireyin kendini kabulü, özgüveninin gelişimi, benlik tasarımı gibi kişilik gelişiminin farklı boyutları açısından bu dönemin en iyi biçimde yaşatılması gerekmektedir.

1.1.6.4. Sosyal Beceri Geliştirme

Sosyal bir varlık olarak insan, başka insanlarla birlikte varolmak ve etkileşim içinde bulunmak durumundadır. Sosyal etkileşim, insan yaşamının vazgeçilmez bir ögesidir. Yaşamını ilişkiler ağı içinde sürdüren insanın hem kendisiyle hem de çevresiyle uyumunda ve mutlu olmasında sağlıklı sosyal etkileşimin payı büyüktür. İnsanın bu etkileşim içinde başkalarıyla birlikte gelişme, öğrenme, değişme daha doğrusu yaşama zorunluluğu vardır.

Sosyal gelişim, bireylerin toplumsal davranış, duygular, tutumlar, değerler vb. bakımdan yaşamları boyunca gösterdikleri sürekli ve olumlu değişmelerin tümüdür. İnsanın içinde bulunduğu toplumun kendisinden beklediği ya da yapmasını istediği davranışları yapacak biçimde yetişmesi sosyal gelişimi oluşturur (Aral ve diğerleri, 2000, ss.61-62). Sosyal gelişimle birlikte çocuk üyesi olduğu toplumun kurallarını, toplumsal rol ve beklentileri öğrenerek, giderek toplumun daha etkin bir üyesi olma yönünde ilerler.

Günümüzde bir taraftan yaşamın her alanında gerçekleşen hızlı gelişim ve değişim, diğer taraftan insanların sosyal ve mekansal hareketliliği, yapılan işlerin karmaşıklığı ve farklı

yapılarda işbirliğini gerektirmesi, kişinin belli sosyal becerilerle donanık olmasını gerektirmektedir (Altıntaş ve diğerleri, 2003, s.129).

Sosyal beceri kavramı için birçok tanım geliştirilmiştir. Bunlarda en sık kullanılan bireyin belli bir ortamda toplumsal olarak kabul göreceği ve hem kendisi hem de karşısındaki için yararlı olacak şekilde davranabilme becerisidir. Başka bir tanımda ise çevreye uyum ve aynı zamanda başkalarıyla yaşanabilecek sözel ya da sözsüz çatışmalarla, uygun iletişim yollarını kullanarak başa çıkabilme becerisi olduğu vurgulanmaktadır. Sosyal beceriler, bir çocuğun diğer çocuklara yönelik davranışlarını kapsar. Bu tür davranışlar; arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kurabilme, başkalarının haklarına ve duygularına saygı duyma, uygun davranışlar içinde grup normlarını dikkate alma gibi çeşitlendirilebilir (Çetin, Bilbay ve Kaymak, 2002, ss.28-29). Sosyal beceriler arasında şunlar sayılabilir (Altındaş ve diğerleri, 2003, s.129):

- İletişim kurma,
- Kendini sunma,
- Empatik anlama,
- Bilgi alma ve verme,
- Sosyal rahatlık,
- Karşılıklı bağlılık içerisinde olma,
- Grup içi ve dışı performans sergileme,
- Farklılığı tolere etme,
- Kendine ve başkalarına güvenme,
- İşbirliği gerçekleştirebilme,
- Başkalarının gereksinim ve beklentilerini yordayabilme,
- Arkadaşlık kurma ve sürdürülebilme,
- Yakın ilişki geliştirebilme.

Çocuğun okula başlaması ile yaşamında arkadaşların, öğretmenlerin hatta başarılı sporcuların, pop starların yeri giderek büyür. Bu değişim salt sayısal olmayıp, çocuğun farklı rolleri denemesine, farklı sorunlarla karşılaşarak sorun çözme becerisini geliştirmesine, kendisinin nasıl bir insan olduğu konusundaki görüşlerini (benlik kavramı) zenginleştirmesine olanak sağlar. Sosyal gelişimi uyarıcı bu yöndeki yaşantılar; çocuğa kendini, diğer insanları ve yaşadığı diğer olayları farklı bakış açılarıyla ele alma olanağını da tanır. Bu çabalar, bilişsel gelişim açısından da bir üst düzeye geçmeyi gerektiricidir (Türküm, 2002, ss.155-156).

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri, özellikle grup etkinlikleri yoluyla, öğrencilere, grupça verilen görevleri tamamlamak için istekli çalışabilme ve gruba karşı sorumluluk duyabilme, başkalarını istekle ve dikkatle dinleyebilme, farklı görüş, anlayış ve çalışmaları hoşgörü ile karşılayabilme, empati geliştirebilme, sosyal ilişkilerinde anlayışlı, saygılı ve ölçülü olabilme gibi birçok sosyal becerinin kazandırılmasına olanaklar sunar.

Sınıf, grupla yapılan etkinlikler yoluyla sunduğu eğitim ve öğretimle öğrencinin sosyal becerilerine ilişkin sınırlılıkları anlamada önemli bir ortamdır (Altıntaş ve diğerleri, 2003, s.129). Sosyal becerisi olan çocuklar çevreleriyle uyum içindedirler, katıldıkları etkinliklerden daha çok zevk alır ve kendi kararlarını kendileri verirler. Sosyal becerisi yeterince gelişmemiş olanlar ise akranları tarafından dışlanabilir, yetişkinlerin ihmaliyle karşılaşabilirler (Çetin, Bilbay ve Kaymak, 2002, s.29). Öğretmenler “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde grup etkinlikleri yoluyla yapılan çalışmalarda sınıfın tamamını etkinliklere katmayı amaçlamalıdır. Böylece sosyal becerisi yeterince gelişmemiş öğrencilerin dışlanması önlenerek, bu yöndeki becerilerinin gelişmesine ortam sağlanmış olur.

Çocukların bilişsel yapıları, toplumsal kuralları ve ahlak ilkelerini anlamaya yeterli değildir. Bu nedenle, onlarla kuralları soyut semboller olan sözcüklerle tartışmak yerine, kuralları birlikte uygulayarak, yaşayarak benimsetmek gerekmektedir. Bu bağlamda, okullarda rehberlik saatlerinde ya da diğer derslerde uygun ortamlar oluşunca ahlak ya da toplumsal konular, kitle iletişim araçlarında rastlanan güncel sosyal olaylar tartışılabilir. İyi seçilmiş kitaplar ve okuma parçaları eleştireci bir yaklaşımla ele alınabilir. Böylece, çocukların kendi ilkelerini oluşturmalarına ortam hazırlanır (Senemoğlu, 1997, ss.75-76). “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretmenler, bildiklerini, düşündüklerini ve duyduklarını anlatma, diyolog, drama gibi etkinliklerden yararlanarak çocukların olumlu sosyal davranışlara uygun örnekler görmelerini sağlamalı ve sosyal davranışların devamlılığı için pekiştirilmesi gerektiğini unutmamalıdır.

Sosyal davranışları öğrenmenin bir yolu da, başkalarının davranışlarını gözleyerek model alma yolu ile o davranışları kişinin kendi davranış dağarcığına koymasındır (Erden ve Akman, 1995, s.116). Çocuğun sosyalleşme sürecinde en önemli rol modeli öğretmendir. Gelişim bir bakıma, sosyal öğrenme sürecidir. Bu nedenle öğretmenler, çocukların sosyal davranışları gözleyerek öğrendiklerini, bunun için de onlara doğru rol modelleri sunma işlevlerini önemsemelidirler (Yeşilyaprak, 2003, s.89). Ayrıca, öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde sınıf ortamını grup anlayışında işletmesi, grup sürecini ve dinamiklerini bilmesi, öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimine önemli katkılar getirecektir (Altındaş ve diğerleri, 2003, s.130).

Sonuç olarak, diğer gelişim alanlarındaki ilerlemeleri de etkileyen sosyal gelişim, bireyin, toplumun uyumlu bir üyesi olmasını sağlayan becerileri kazanmasını sağlar. 6-9 yaş grubunu da kapsayan ikinci çocukluk dönemi sosyal gelişimin diğer gelişim alanlarına göre biraz daha ivme kazandığı bir dönemdir. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde, bu çağ çocuğunun kişilik gelişimi özellikleri dikkate alınarak ne yapıp ne yapmayacağına ilişkin beklentileri ve kendisiyle ilgili görüşlerini yapılandırmasına ortam hazırlanmalıdır. Çocuğun, kendisiyle uyumu kadar gelişimlerinin önemli bir parçası olan sosyal çevreleriyle de uyumlarını sağlayıcı ve kolaylaştırıcı önlemler alınmalıdır.

1.1.7. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleri ve Bireysel Farklılıklar

İnsanlara dikkat edildiğinde farklı ve ortak yönlerinin olduğu görülür. Bütün insanların bilişsel, duyuşsal, sosyal, moral ve fiziksel sistemleri vardır. Bunlar birbirleriyle bağlantılı bir bütünlük içinde işler. Ancak bu sistemlerin kapasitesi, işleyiş ve eğilimleri aynı yaş ve sosyo ekonomik düzeydeki bireyler içerisinde bile farklılık gösterir (Ülgen, 1997, s.19). Bireylerin kendilerini geliştirmesi ve gerçekleştirilmesi için bu farklılıklarını bilmeleri gerekmektedir (Ceyhan, 2002, s.11). İlköğretim programında da ilk üç sınıfta “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde, öğrencilerin bireysel farklılıkları ve seviye grupları göz önünde bulundurularak kültürel ve eğitici çalışmalar yapılır (Vural, 2000, s.624) açıklaması yer almaktadır.

Öğrenme-öğretme konusundaki değişiklikler incelendiğinde, öğrenmeye ve ilgili öğelerine bakış açısının giderek demokratikleşen bir gelişim izlediği görülmektedir. Bu gelişmelerden biri de “birey ve grup farklılıkları”na verilen önemdir. Her öğrenci, farklı bir kapasite, anlayış ve geçmişe sahip olarak okulda bulunmaktadır. Uzunca bir süre bu farklılıklar eksiklik ya da aşılması gereken sorunlar olarak görülmüştür. Oysa, demokratik bir toplum olmanın gereği olarak, farklılıkların herkeste bulunan ve kullanıma hazır bir kaynak ya da yaşantı zenginliği olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (Çalışkan, 2000, s.80). Bu bağlamda “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde, öğrencilerin gereksinimlerine ve bireysel farklılıklarına göre eğitim ortamlarının ve uygulamalarının düzenlenmesi önem kazanmaktadır.

Öğrencilerin gelişim özellikleri, zekâ düzeyleri ve alanları, bilme biçimleri, öğrenme biçimleri, öğrenme becerileri, yaratıcılıkları ve tutumları, güdülenmişlik düzeyleri ve ben kavramı gibi kişilik özellikleri öğrencilerin öğrenmelerini etkiler. Bu süreçte her öğrenci kendine özgü bir özellikler gösterir. Özellikler birbirleriyle ilgili olmakla birlikte, bir öğrenci de derinlik kazanırken başka bir öğrenci de yüzeysel olabilir. Burada öğrencilerde bulunan değişkenlik onların bireysel farklılıklarına dayanmaktadır. Bu değişkenliklere sebep olan unsurlar birer bireysel farklılık alanı olarak kabul edilir. Aynı yaş grubuna ve gelişim düzeyine sahip öğrenciler arasında uygulanan bir programda farklı sonuçların alınması bireysel farklılıkları gösterir. Öğretmenin, her öğrencinin farklı bir kişiliği olduğunu ve bireysel farklılıkların da oldukça değişik olduğunu bilmesi gerekmektedir (Küçükahmet, 2003, s.27).

Her çocuk tek ve benzersizdir. Her çocuğun kalıtımla getirdiği özellikleri, yetenekleri, güçlü ve zayıf yönleri vardır. Çocuğa “kendini anlaması ve kabul etmesi”nin temelini oluşturmak üzere bireysel farklılıklarını görmesine, güçlü ve sınırlı yönlerini anlamasına fırsat tanıyacak yaşantılar sağlanmalıdır (Yeşilyaprak, 2003, ss. 80-81). Öğretmenler “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde çeşitli etkinliklerle ve yaşantılar yoluyla öğrencilerin her yönüyle kendilerini tanımalarını ve kendilerini geliştirmelerini sağlayacak koşulları oluşturmalıdırlar.

Öğretmenler, çocuklara uygun dönütler (geribildirim) vererek gelişimlerine yardımcı olmalıdır. Böylece çocuk, giderek kendi özellikleri konusunda daha çok bilgi kazanır ve kendi özellikleri hakkında “farkındalık” derecesi artmaya başlar. “Ben nasıl biriyim, ne olmak istiyorum, ne olabilirim ya da olamam” sorularına doğru yanıtlar bulan birey daha gerçekçi kararlar alabilir. Kendisini üstün ve zayıf yönleriyle tanır. Üstün yanlarını kullanır; zayıf yanlarını geliştirebilir. Böylece, çağdaş dünyanın güç yaşam koşullarıyla başa çıkabilir ve çevreye etkin biçimde uyum sağlayabilir (Altıntaş ve diğerleri, 2003, s.140).

Öğretmenler, çocukların yetenekleri, gelişim düzeyleri, istekleri, sorunları, beklenti ve idealleri, ilgileri, ailesel koşulları, başarı durumları vb. yönleri hakkında çeşitli bilgiler edinerek; bu bilgileri onların kendilerini gerçekleştirmelerinde ve gelişimlerine uygun olanakların sağlanmasında kullanırlar. Böylece, her öğrencinin eğitim ortamından yeterli düzeyde yararlanması da sağlanmış olur (Yeşilyaprak, 2003, s. 267). Eğitim açısından öğrencideki farkların bilinmesi ile her bireyi gücüne ve yeteneklerine uygun eğitim çeşidine yönlendirmek, her birine özelliklerine uygun meslek seçimlerinde rehberlik yapmak mümkün olacaktır.

Sınıf öğretmeni “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler yoluyla, çocukların bireyler arası farklılıkları oluşturan özellikleri yönünde sürekli ve bütün olarak gelişmesine yardımcı olmalıdır. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde, sınıf öğretmenin öğrencileri tanıma ve yönlendirme çalışmalarını yürütürken okuldaki rehberlik uzmanıyla işbirliği içinde olması önemlidir.

Öğretmenler, çoğunlukla öğrencilerine “eşit davrandıkları”nı ifade ederler. Oysa, bazı durumlarda eşit davranmak eşitsizliğe neden olur. Çünkü, bazı öğrenciler küçük bir teşvik ile çok başarılı olurken, bazıları sürekli ilgi, destek ve yönlendirme ile bunu başarabilirler. Öğretmen, her çocuğun farklı özellikleri, gereksinimleri ve sorunları olduğundan yola çıkarak herkese eşit davranmak yerine herkese “özel” davranmalıdır. Bireysel farklılıklar dikkate alınmazsa ve sınıf ortamı homojen bir yapı olarak kabul

edilirse, birçok öğrenci bireysel özelliklerine uygun eğitim almadıkları için haksızlığa uğramış olacaktır.

Öğretmenler, her çocuğun benzersiz olduğu ve hepsinin okula öğrenme kapasitesine sahip olarak geldiğini bilmelidirler. Bu nedenle, öğretmen “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde bütün öğrencilerin öğrenebileceği yaklaşımı ile yola çıkarak; onların bireysel farklılıklarını göz önüne alarak ve bu farklılıklardan olumlu olanları geliştirmek, olumsuz olanların çözümünde onlara yardımcı olmak için, çocukların ilgilerini ve yeteneklerini uygulama alanına koyabilecekleri çeşitli etkinlik alanlarından yararlanmalıdır. Ayrıca, sınıfta öğrencilerin bireysel farklılıklar göstermeleri sınıf ortamını renklendirir. Ancak, bu olumlu havayı yakalamak ya da oluşturmak sınıf öğretmenine bağlıdır.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde başarılı bir eğitim için öğrencilerin bireysel farklılıkları ve geçmiş yaşantıları bilinmelidir. Bunların yapılacak etkinlikler için önemli zenginlikler olduğu unutulmamalıdır. Bu bağlamda, öğretmenler “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde, ilk iş olarak öğrencilerin bireysel farklılıklarını tanımaya yönelik çalışmalarla başlamalıdır. Bireyi tanımanın asıl amacı ise, onun kendisini tanımasına, kendi özellikleri hakkında bilinçlenmesine, bir bütün olarak kendini çeşitli yönlerden geliştirmesine ve kendisinin başkalarından olan farklılıklarını görmesine yardım etmektir (Ceyhan, 2002, s.12).

Eğitim öğretim açısından en önemli bireysel farklılıklar daha çok zihinsel düzeyde fark edilmektedir. Toplumun büyük bir kısmı zihinsel yeterliğe sahiptir. Bunun yanında tüm bireylerin farklı zihinsel yeterlik alanlarına sahip oldukları bilinmektedir. Howard Gardner çoklu zekâ kuramıyla eğitime farklı bir bakış açısı getirmiştir. İnsanların çok farklı yetenek alanlarına sahip olabileceğini belirten Gardner, bunların eğitim ortamında işlenmesinin ya da ortaya çıkarılmasının gerekliliğini ileri sürmüştür. Burada öğretmenlere düşen önemli görevlerden biri, çocuklardaki çoklu zekâ alanlarını daha küçük yaşlardan başlayarak ortaya çıkarmak ve sınıfta bu zekâ alanlarının hepsinin geliştirilmesine yönelik etkinlikleri planlamak ve yürütmektir. Böylece öğretmenler

sınıftaki öğrencilerin bireysel farklılıklarını daha iyi anlama fırsatını bulabilecek ve onlara yönelik sunacakları eğitimin kalitesini de yükseltebileceklerdir (Altıntaş ve diğerleri, 2003, s.116).

1.1.8. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleri ve Yetenek Alanları

Çağdaş eğitim anlayışı, bireyi merkeze almakta ve bireyin bir bütün olarak potansiyelleri oranında gelişmesini amaçlamaktadır. Çağdaş eğitim anlayışının önemli bir ilkesi olan “eğitimde fırsat eşitliği”, yoksullara eğitim olanağı sunmanın dışında daha geniş bir anlam kazanarak bireye ilgi, yetenek ve zekâlarını en üst düzeyde geliştirme fırsatı vermek anlamına gelmektedir. Bu nedenle, eğitim kurumları bireylerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarabildikleri ve geliştirebildikleri oranda fırsat eşitliği sağlanmış olacaktır (Özden, 2000, s.24).

Günümüz eğitimcilerinden beklenen de, çocuklarda varolan “yetenek yelpazesi” hakkındaki görüşlerini geliştirmeleridir. Diğer bir deyişle, okulların çocukların bir bütün olarak gelişmelerine yapabilecekleri en büyük katkı, onların sahip oldukları yetenekleri ve ilgileri keşfetmek ve onları bu ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gelecekte en mutlu ve yeterli olabilecekleri alana yönlendirebilmektir. Nitekim, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda da bireyler “ilgi, istidat ve yetenekleri” doğrultusunda eğitilmelidir” görüşü vurgulanmaktadır (Saban, 2002, s.39).

İlköğretim çağı, yeteneklerin ortaya çıkartılıp işleneceği en uygun dönemdir. İlköğretimin birinci basamağında branşlaşmanın az olması, öğretmenin uzun süre öğrencilerle birlikte olması her öğrenciyi ayrı ayrı gözleyebilme, izleyebilme ve tanıyabilme olanağı yaratmaktadır. Bu olanak, özel yetenekler gibi erken yaşlarda belirlenmesi gereken durumlarda daha da önemli olmaktadır. Erken teşhisler sayesinde eğitimin kalitesinin artmasının yanında, bireyin verimliliği ve uygun koşullarda değerlendirilmesi de sağlanmaktadır.

Yetenek bireyin gelecekte neler yapacağını değil, eğitim aracılığıyla neler yapabileceğini göstermektedir (Altıntaş ve diğerleri, 2003, s.56). Böylece, eğitim yoluyla bireyin

yetenekleri hakkında bilgi edinerek, o bireyin gelecekteki başarısını kestirebilmek olanaklı olmalıdır. Ayrıca, öğrencilerin alan ya da meslek seçmelerine yardım edebilmek için, o öğrencinin yeteneklerini, sınırlı ve üstün olduğu alanları bilmek gerekmektedir. Bireylerin yeteneklerine uygun bir alan ya da meslek seçmeleri, mesleğinde başarılı ve mutlu olmalarına, ayrıca daha kaliteli hizmet ya da ürün ortaya koymalarında büyük katkı sağlayacaktır.

Kuşkusuz, zihinsel özellikler olarak tanımlanabilen öğrencinin akademik ve özel yetenekleri bilinmeden ya da yeteneklerinin güçlü ve zayıf yönleri dikkate alınmadan gerçekleştirilecek eğitim-öğretim etkinliklerinde başarısızlık yaşama olasılığı yüksek olacaktır. Oysa, çocuklar ilköğretimde mutlaka başarıyı tatmalı, yapabildikleri ile kendine güven duymayı öğrenmelidir. Özellikle, ilk yıllarda çocuğun yetersizlikleri değil, yeterli oldukları yönler vurgulanmalı ve pekiştirilmelidir (Yeşilyaprak, 2003, s.89). Bu nedenle, öğretmenler “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde, öğrencilerin potansiyelleri yani ilgileri, eğilimleri ve yetenekleri doğrultusunda başarabilecekleri sorumluluklar vermelidirler. Sorumlukların yerine getirilme sürecinde olumlu bir yaklaşım içinde dönüt verilerek, düzeltme olanağı sağlanarak çocuğun tüm yönleriyle kendini tanıması, kabul etmesi ve geliştirmesi için destek olunmalıdır.

Çocukların yeteneklerinin erken yaşlarda ortaya çıkarılması onların okul başarısını, çevreye uyumunu, kendine güveni, motivasyonunu, yaşantıdan doyumunu olumlu yönde etkileyecektir. Öğrencilerin kendilerini tanımaları, yeteneklerinin farkına varmaları, potansiyellerini yalnızca kendi yararlarına değil, aynı zamanda toplum yararına kullanabilmeleri bakımından da önemlidir. Kuşkusuz, insan yeteneklerinin tüm özellikleri ile kullanılması aynı zamanda kalkınmaya hizmet etmesi, amaçlanan eğitim sisteminde, sistemin etkililiği ve verimliliği açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle, öğretmenler “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerin yetenekleri, ilgileri, eğilimleri gibi bireysel farklılıklarını ortaya çıkarmalarına ve geliştirmelerine olanak sağlayacak eğitim yaşantıları düzenlemelidirler.

Sonuç olarak, temel eğitim olan ilköğretimde kazanılan bilgi ve beceriler bireylere yaşamları boyunca eşlik etmektedir. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri de

ilköğretimin amaçlarına uygun olarak öğrencilerin bireysel farklılıkları göz ardı edilmeden; ilgi, eğilim ve yetenekleri yönünde yetiştirilerek, yaşama ve üst öğrenime hazırlanmasında etkili olan eğitim saatleridir. Bu anlam da “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde amaçlara ulaşılmasında, bireylere istenilen davranışları kazandıracak eğitim etkinliklerinin nasıl düzenlenmesi gerektiği önem kazanmaktadır.

1.1.9. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri ile ilgili olarak yapılan literatür incelemesinde yalnızca, Demirel’in (1999) “İlköğretim Okulları 1., 2. ve 3. Sınıflar Programında Yer Alan Bireysel ve Toplu Etkinlik Saatlerinde Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar” başlıklı tezi ve Ülgen’in (1999) “İlköğretim Okullarında Bireysel ve Toplu Etkinliklerde Öğrenci ve Öğretmen” adlı makalesi bulunmaktadır.

Demirel’in (1999, ss.101-107) “İlköğretim Okulları 1., 2. ve 3. Sınıflar Programında Yer Alan Bireysel ve Toplu Etkinlik Saatlerinde Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar” başlıklı araştırmasında, Aksaray ili Merkez ve merkeze bağlı kasaba ve köy ilköğretim okullarında 1., 2. ve 3. sınıflarda görev yapan 96 sınıf öğretmeni ve 1997-98 öğretim yılı yaz döneminde “Bireysel ve Toplu Etkinlik Seminerine” katılan 47 öğretmen araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmada, veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından 51 sorudan oluşan anket formu geliştirilmiştir.

Araştırmada şu sonuçlar elde edilmiştir: “*Bireysel ve Toplu Etkinlik*” saatlerinin amaçlarına ilişkin bulgular; Aksaray ili Merkez ve merkeze bağlı köylerde görev yapan öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu saatlere ilişkin amaçları bilmemektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, bu saatlerle ilgili etkinliklerin, öğrencilerin duygularını, ihtiyaçlarını, isteklerini, ilgilerini ve yeteneklerini tanımada yeterli olmadığı görüşündedir. Bu saatlerle ilgili etkinliklerle öğrencilere problem çözme becerilerinin kazandırılabilmesine büyük çoğunluğu katılmamaktadır. Basılı programın olmamasını, öğretmenlerin bu saatlerle ilgili bilgilerinin az olmasını ve yeterli kaynak-materyalin olmamasını, örneklemdaki öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu saatlerle ilgili amaçların gerçekleşmesinde sorun olarak görmektedir. *İçeriğe ilişkin bulgular*; öğretmenler bu

saatlerle ilgili etkinliklerde en çok şarkı-türkü söyleme, güzel yazı çalışması, okuma, bilmece-bulmaca, oyun ve beden eğitimi, güzel konuşma ve yazma etkinlikleri üzerinde durmaktadır. Bu konular öğrencilerin daha çok bireysel olarak çalışabilecekleri nitelik taşımaktadır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, bilgisayar oyunları, folklor, müsamer, TV seyretme, konser ve müzik, grup tartışması konularının gerçekleştirilmesini olanaksız görmekte ve gerçekleştirilmeyi hiç düşünmemektedir. *Yöntem konusuna ilişkin bulgular*; örneklemdaki öğretmenlerin büyük çoğunluğu, bu saatlerle ilgili etkinliklerde anlatım yöntemi kullanmaktadır. Bu sonuç, öğrencilerin etkinliklere katılımlarını sınırlayıcı bir etkidir. *Fiziki donanım ve araç-gereçlere ilişkin bulgular*; öğretmenlerin büyük çoğunluğu kalabalık sınıflarda öğretim yaptıklarını, sınıflarında öğrencilerin çalışma yapabileceği alanların yeterli olmadığını, okullarda konferans salonu, spor salonu ve laboratuvar bulunmadığını belirtmiştir. Çalıştıkları okullarda bu olanaklara sahip olan öğretmenlerinde etkin olarak kullanmadıkları saptandığı görülmüştür.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; ilköğretim okulu programında birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerini öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirmektir. Bu temel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde;

- etkinliklerin planlanması ile ilgili çalışmaların,
- etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelerin,
- öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin (ipucu, pekiştireç, güdüleme, katılma, dönüt ve düzeltme) kullanımının,
- öğrenci kazanımlarının,
- ilköğretim programında yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri ile ilgili etkinliklerin

gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri nasıldır?

2. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin görüşleri ile;

- cinsiyetleri,
- okutmakta oldukları sınıfları,
- meslekteki hizmet süreleri,
- en son bitirdikleri okul/program

arasında fark var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

İlköğretim okulu birinci, ikinci ve üçüncü sınıfta yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri ile ilgili eğitim programının amacı, öğrencilerin kendilerini tanımalarına ve sağlıklı bir benlik geliştirebilmelerine olanak sağlamak; öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilmesine, onlara önemli duyuşsal ve sosyal becerilerin kazandırılmasına ve gelecekte de öğrencilerin gereksinimlerine uygun eğitim programlarının hazırlanmasına yardımcı olmaktır (Ülgen, 1999, s.155).

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri öğrencilere önemli duyuşsal ve sosyal beceriler kazandırarak, kendilerini tanımalarında, toplumsallaşmalarında ve iyi birer vatandaş olarak yetişmelerinde önemli bir işleve sahiptir. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatinde bu işlevlerin yerine getirilebilmesi için öğretmenler, bireysel farklılıkları kullanıma hazır bir kaynak olarak değerlendirmesi, etkinlikler yoluyla; öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin geliştirilmesine, birlikte iş yapmanın yararlarını kavramasına, sorumluluk duygusunun gelişimine ve demokratik davranışlar kazanmasına olanak sağlaması beklenmektedir. Bu bağlamda çağdaş ve demokratik bir eğitimin gereği olan bu etkinliklerin önemini bilen öğretmenler, öğrencilerin bireysel farklılıklarını tanımaya yönelik çalışmaları bilmeli, öğrencileri yatkınlıkları, ilgileri, yetenekleriyle ilişkili olarak yönlendirebilmeli, onların fiziksel, kişisel ve sosyal gelişimlerine olumlu katkıda bulunacak uygun eğitim ortam ve koşullarını hazırlamalıdır.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinin basılı programının olmaması, ilköğretim programında “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerine ilişkin açıklamaların yetersizliği,

öğretmelerin bireysel farklılıkların önemini kavrayamaması, yetenek ve ilgileri ortaya çıkaracak bireyi tanıma tekniklerini bilmemesi, bu yetenek ve ilgileri geliştirecek çalışma alanlarını tanımaması, rehberlik servisleriyle iş birliği yapmaması, bu saatleri diğer derslerin uzantısı biçiminde işlemeleri ve okulların fiziki alt yapılarının bu saatlerle ilgili etkinliklerin gerçekleştirilmesi için uygun olmaması gibi nedenler etkinliklerin eğitimin amacına uygun olarak gerçekleştirilmesini engellemektedir.

İlköğretim okullarında birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda uygulanan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinin daha etkili ve daha verimli bir şekilde gerçekleştirilmesi konusunda gerekli önlemlerin alınabilmesi için değerlendirilmesi ve değerlendirme sonuçlarına dayalı olarak uygulamanın geliştirilmesi gerekmektedir. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinin ilköğretim programına yeni konulmuş olması nedeniyle uygulamanın değerlendirilmesine büyük gereksinim vardır. Araştırma bu gereksinimleri karşılama amacıyla desenlenmiştir. Bunun yanında bu araştırma, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinin, eğitim amaçlarına ve ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilmesi için yapılması gerekenleri ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu yönüyle araştırma bulgularının araştırmacı ve eğitimcilere ışık tutması beklenmektedir. Ayrıca “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinin uygulamasına ilişkin çalışmaların yok denecek kadar az olması ve araştırmanın birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları kapsayan oldukça kapsamlı bir çalışma olması araştırmanın önemini artırmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, ilköğretim okullarının birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarında uygulanan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle sınırlıdır.
2. Bu araştırma, 2002-2003 öğretim yılı ilk döneminde Eskişehir ilindeki merkez ilköğretim okullarının birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleri: Derslikte ya da buna benzer eğitim ortamlarında, öğretmenin rehberlik ve denetimi altında, öğrencilerin ilgi, yetenek ve gereksinimleri doğrultusunda yapılan planlı, düzenli, amaçlı çalışmalar.

Öğrenme Öğretme Süreci: Bir ders ya da konu alanı için belirlenen davranışsal amaçların her bir öğrenciye nasıl ve ne yolla kazandırılacağına belirlenmesi (Sönmez, 1991, s.104).

Kişilik: Bireyin işler durumdaki ilgileri, tutumları, yetenekleri, konuşma biçimi, gibi ruhsal, bedensel ve fizyolojik bütün özelliklerinin kendine özgü olan ve az çok durağanlık gösteren bütünlüğü (Enç, 1990, s.97).

Kendine Güven: Bireyin düşünce ve isteklerini saldırganlığa ya da ezikliğe başvurmadan en etkin ve yapıcı bir biçimde olduğu gibi ifade edebilmesi (Cüceloğlu, 1999, s.581).

Kendini Kabul: Kişinin yetersiz ve çelişkili yanları üzerinde fazla durmadan, kendini olumlu olumsuz tüm yönleriyle benimsemesi (Bakırcıoğlu, 2000, s.93).

Benlik Saygısı: Bir bireyin kendi benlik kavramını, benlik imgelerini beğenmesi, onaylaması; insanların kendisinden hoşnut olması, kendini olumlu, değerli ve sevilmeye değer bulması (Onur, 1995, s.277).

Kendini Gerçekleştirme: Organizmanın tamamlanmasına, geliştirilmesine ve yetkinleştirilmesine dönük yönelimler (Aydın, 2003, s.104).

Sosyal Beceri: Başkalarının olumlu tepkiler vermesine yol açabilecek ve olumsuz tepkileri önleyebilecek, başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurabilmeyi olanaklı kılacak sosyal açıdan kabul edilebilir olan davranışlar (Şahin, 2004, 178).

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama aracının hazırlanması ve uygulanması ile veri toplama aracı yoluyla elde edilen verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

İlköğretim okulu programında birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerini öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirmeyi amaçlayan bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde tarama modelinden yararlanılmıştır.

Tarama modellerinde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1998, s.77). Eğitim sorunlarının bir çoğunun tanımlanabilir nitelikte olması nedeni ile tarama modelindeki araştırmalar bilginin anlaşılması ve artırılmasında kuramcılara ve uygulamacılara önemli katkılar sağlamaktadır (Balci, 1997, s.21).

Bu model çerçevesinde, ilköğretim. birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan öğretmenlerin konu ile ilgili görüşleri ve önerileri “İlköğretim Okullarında Birinci, İkinci ve Üçüncü Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Bireysel ve Toplu Etkinlik Saatlerinde Gerçekleştirilen Eğitim Etkinliklerine Yönelik Görüşlerini Belirleme Anketi” ile toplanan verilere dayalı olarak belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca var olan durumun öğretmenlerin cinsiyetlerine, meslekteki hizmet sürelerine, en son bitirdikleri okul ya da öğretim programına ve okutmakta oldukları sınıflara göre farklılaşım farklılaşmadığı taranmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın genel evrenini, Türkiye'deki ilköğretim okullarında birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenleri; çalışma evrenini ise, 2002-2003 eğitim-öğretim yılında Eskişehir ili Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı merkez ilköğretim okullarında görev yapan tüm birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır.

Çalışma evreninin çok büyük olmaması, ulaşmada güçlük bulunmaması ve daha güvenilir verilerin elde edilebileceği düşüncesiyle, araştırmada örneklem alma yoluna gidilmeyerek; araştırma, çalışma evrenini oluşturan tüm öğretmenler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma evrenine giren 604 öğretmenin kişisel özellikleriyle ilgili bilgiler Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. Çalışma Evrenine Giren Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri

Özellik	Grup	Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	362	59.9
	Erkek	242	40.1
Toplam		604	100
En Son Bitirdiği Okul/Program	Eğitim Enstitüsü	55	9.1
	Eğitim Önlisans/Eğitim Yüksekokulu	179	29.6
	Lisans Tamamlama Programı	88	14.6
	Eğitim Fak. Sınıf Öğretmenliği Prog.	64	10.6
	Dört Yıllık Yüksekokul- Fakülte	189	31.3
	Diğer	29	4.8
Toplam		604	100
Hizmet Süresi	5 yıl ve daha aşağısı	50	8.3
	6-10 yıl	210	34.8
	11-15 yıl	82	13.6
	16-20 yıl	79	13.1
	21-25 yıl	74	12.3
	26 yıl ve yukarısı	109	18.0
	Toplam		604

Tablo 2-devam

Okutulan Sınıf	Birinci Sınıf	202	33.4
	İkinci Sınıf	206	34.1
	Üçüncü Sınıf	196	32.5
Toplam		604	100

Tablo 3’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin cinsiyet bakımından %59.9’u kadınlardan, %40.1’i erkeklerden oluşmaktadır. Mezun oldukları eğitim kurumu bakımından, araştırmaya katılan öğretmenlerin yüzde 9.1’inin eğitim enstitüsü, yüzde 29.6’sının eğitim önlisans/iki yıllık eğitim yüksekokulu, yüzde 14.6’sının lisans tamamlama programı, yüzde 10.6’sının da eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği, yüzde 31.3’ünün öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakülte ve yüzde 4.8’inin de diğer program ya da okulları bitirmiş öğretmenler oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin meslekteki hizmet süresine göre dağılımına bakıldığında ise yüzde 8.3’ü 5 yıl ve daha aşağı, yüzde 34.8’i 6-10 yıl, yüzde 13.6’sı 11-15 yıl, yüzde 13.1’i 16-20 yıl, yüzde 12.3’ü 21-25 yıl ve yüzde 18.’i de 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Öğretimi yapılan sınıf bakımından ise, araştırmaya katılan öğretmenlerin yüzde 33.4’ü birinci sınıfı, yüzde 34.1’i ikinci sınıfı ve yüzde 32.5’i de üçüncü sınıfı okutmaktadır.

2.3. Veriler ve Toplanması

Araştırma için gerekli verilerin toplanmasında sınıf öğretmenlerine yönelik “İlköğretim Okullarında Birinci, İkinci ve Üçüncü Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Bireysel ve Toplu Etkinlik Saatlerinde Gerçekleştirilen Eğitim Etkinliklerine Yönelik Görüşlerini Belirleme Anketi” kullanılmıştır (bkz. Ek-I).

Anketin geliştirilmesinde, ilk önce, alanyazın taraması yapılmış ve benzer nitelikteki ölçme araçları gözden geçirilerek bir taslak anket oluşturulmuştur. Kerlinger’in (1979, ss.479-485) belirttiği gibi anket formundaki soruların yol gösterici; belirsiz, karmaşık, kızgınlık yaratan, açık uçlu ve olumsuz sorular olmamasına dikkat edilmiştir. Taslak

olarak hazırlanan anketin, açıklamalarının ve maddelerinin anlaşılır olup olmadığı ve ölçülmesi istenen özellikleri kapsayıp kapsamadığı konularında uzmanların görüş ve değerlendirilmelerine başvurulmuştur. Uzmanlardan alınan dönütler doğrultusunda anket yeniden düzenlenmiştir.

Anket daha sonra 40 sınıf öğretmeni üzerinde denenmiştir. Deneme uygulamasından sonra veri toplama aracının güvenilirliğini istatistiksel yolla belirlemek amacı ile Cronbach Alfa Katsayısı'ndan yararlanılmıştır. Cronbach Alfa Katsayısı, bireysel puanların ölçekte yer alan sorulara verilen yanıtların toplanması ile bulunduğu durumlarda soruların birbirleri ile benzerliğini, yakınlığını ortaya koyan bir katsayıdır. Alfa katsayısı, veri toplama aracında yer alan tüm soruların türdeş bir yapıyı açıklamak ya da sorgulamak üzere bir bütün oluşturup oluşturmadıklarını sorgulamayı sağlar. Cronbach Alfa Katsayısı, 0 ile 1 arasında değişim gösterir (Özdamar, 1997, s. 493). Cronbach Alfa Katsayısı ile yapılan istatistiksel çözümler sonucu, öğretmenlerin etkinliklerin değerlendirilmesine ilişkin görüşleriyle ilgili 56 maddelik veri toplama aracının güvenilirlik katsayısı $\alpha=0.91$ olarak hesaplanmıştır (bkz. Ek-II). Alfa katsayısının değerlendirilmesinde uyulan ölçütlere göre; $0.80 \leq \alpha < 1.00$ olması veri toplama aracının oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir (Özdamar, 1997, s. 500).

Uzman görüşleri ve ön denemeden elde edilen veriler doğrultusunda son şekli verilen araştırma anketi iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölüm, sınıf öğretmenlerinin kişisel özellikleriyle ilgili bilgileri toplamaya yönelik 6 soruyu içermektedir. İkinci bölüm, öğretmenlerin "Bireysel ve Toplu Etkinlik" saatlerinde gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin görüşlerini belirleme amacına yöneliktir ve kendi içinde dört alt bölümden oluşmaktadır. Anketin alt bölümleri, 7 sorudan oluşan ilk bölüm, etkinliklerin planlanması ile ilgili; 16 sorudan oluşan ikinci bölüm, etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkeler ile ilgili; 5 sorudan oluşan üçüncü bölüm, öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğeler ile ilgili; 14 sorudan oluşan dördüncü bölüm, öğrencilerde gerçekleşen kazanımlar ile ilgili; 13 sorudan oluşan beşinci bölüm, gerçekleştirilen etkinlikler ile ilgilidir. Toplam 55 maddeden oluşan araştırma anketinin birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci bölümlerinde ki her bir maddede ortalama puanları hesaplayarak; ortalamaları tablolarda gösterebilmek amacıyla seçenekler (19.

madde dışında) , “her zaman” (4 puan), “çoğunlukla” (3 puan), “ara sıra” (2 puan) ve “hiçbir zaman” (1 puan) şeklinde puanlanmıştır. Yukarıda belirtilen 19. maddenin seçenekleri ise diğer maddelerin tersi biçiminde puanlanarak değerlendirilmiştir. Son bölümde de öğretmenlerin görüş, öneri ve eleştirilerini açıklayabilmeleri için açık uçlu bir soru yer almıştır.

Anketin sınıf öğretmenlerine uygulanabilmesi için; Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne başvurulmuş, enstitünün yazısı ile Eskişehir Valiliği ve Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gidilmiş ve gerekli onay yazısı alındıktan sonra uygulamaya geçilmiştir (bkz. Ek-I).

Anket 2002-2003 eğitim-öğretim yılı Ocak ayı içerisinde araştırma kapsamındaki tüm okullara elden dağıtılmış ve daha sonra toplanmıştır. Anketlerin dağıtılıp toplanması sırasında tüm okullara gidilerek, okul yöneticilerine Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan onay yazısı uyarınca, anketin amacı, yanıtlanmasında dikkat edilecek konular ve anketlerin toplanmasıyla ilgili bilgiler verilmiş ve sınıf öğretmenlerine uygulanmasında yardım alınmıştır. Yanıtlanması amacıyla öğretmenlere dağıtılan anketler daha sonra toplanmış ve çözümlenmeye hazır duruma getirilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin oluşturduğu çalışma evreniyle ilgili sayısal bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlere Uygulanan Anketlerin Geri Dönüş Oranı

Çalışma Evrenindeki Öğretmen Sayısı s	Geri Dönen Anket Sayısı s	Değerlendirilen Anket Sayısı s	Değerlendirilen Anket Yüzdesi %
704	674	604	85.79

Tablo 2'de görüldüğü gibi çalışma evrenindeki öğretmen sayısı 704'tür. Araştırma sırasında 2 öğretmenin değişik gerekçelerle izinli olması, 28 öğretmenden anketlerin geri dönmemesi ve dönen anketlerden de 70'inin eksik ve yanlış doldurulması nedeniyle araştırmada, 604 öğretmenden elde edilen veriler üzerinde çalışılmıştır. Böylece araştırmada anketlerin geri dönüş oranı yüzde 85.79 olmuştur. Karasar'ın (1998, s.180)

Nispet ve diğerlerinden aktardığına göre sağlıklı bir yorum yapabilmek için anket dönüşüm oranının yüzde 70 –80 olması yeterlidir.

2.4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan ve geri dönen 674 anket tek tek kontrol edilmiştir. Yapılan kontrolde 70 anket gerektiği biçimde doldurulmamış olduğu için “geçersiz” sayılarak değerlendirmeye alınmamıştır. Geçerli olan anketlerdeki yanıtlar bilgisayar ortamına aktarılmış ve araştırmanın amaçları doğrultusunda çözümlenmiştir.

İlköğretim kurumlarında birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda görev yapan öğretmenlerin, Bireysel ve Toplu Etkinlik saatlerinde gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin yanıtları tek tek ele alınmıştır. Ankette bulunan “her zaman”, “çoğunlukla”, “ara sıra” ve “hiçbir zaman” seçeneklerinin her birine verilen yanıtların frekans (f), yüzde (%) ve aritmetik ortalama (\bar{x}) dağılımları alınarak bunlar tablolar halinde sunulmuştur.

Veri toplama araçlarında kullanılan dörtlü derecelendirme ölçeğine uygun olarak, elde edilen ortalama puanların derecelendirilmesi ve yorumlanmasında; “1.00-1.74 hiçbir zaman, 1.75-2.49 ara sıra, 2.50-3.24 çoğunlukla ve 3.25-4.00 her zaman” puan aralıkları temel alınmıştır. Araştırmada öğretmenlerin etkinliklerin değerlendirilmesine ilişkin görüşleri ve kişisel özellikleri arasında bir fark olup olmadığını sınamak amacıyla ikili küme karşılaştırılmasında Tek Örneklem t testi (Bağımsız Gruplar Arası t Testi), ikiden çok küme karşılaştırılmalarında ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve F testi çözümlenmeleri yapılmıştır. Sonucun istatistiksel bakımdan anlamlı çıktığı durumlarda, farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için de Tukey HSD (Tukey’s Honestly Significant Difference Test) çoklu karşılaştırma testinden yararlanılmıştır. İstatistiksel çözümlenmelerde, anlamlılık düzeyi .05 olarak benimsenmiştir.

Araştırmayla ilgili tüm istatistiksel çözümlenmelerde SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır.

3.BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda veri toplama aracıyla elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Bulgular ve yorumların sunulmasında, amaçlarda belirlenmiş olan sıraya aynen uyulmuştur. Bulgular ve yorumlar altı başlık altında sunulmaktadır:

- Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlanması İle İlgili Çalışmalara İlişkin Görüşleri
- Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İkelere İlişkin Görüşleri
- Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Ögelere İlişkin Görüşleri
- Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlara İlişkin Görüşleri
- Öğretmenlerin İlköğretim Okulu Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Görüşleri
- Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerine İlişkin Diğer Görüş ve Önerileri

3.1. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlanması İle İlgili Çalışmalara İlişkin Görüşleri

Bu bölümde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinliklerinin planlanması ile ilgili çalışmalara ilişkin görüşlerini yansıtan bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinliklerinin planlanması ile ilgili çalışmalara ilişkin maddelere verdikleri yanıtlar Tablo 4’de görülmektedir.

Tablo 4. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlanması İle İlgili Çalışmalara İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtlar

Etkinliklerin Planlanması İle İlgili Çalışmalar		Her Zaman	Çoğunlukla	Ara Sıra	Hiçbir Zaman	\bar{x}
Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması	<i>f</i> %	58 9.6	201 33.3	263 43.5	82 13.6	2.38
Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması	<i>f</i> %	206 34.1	283 46.9	107 17.7	8 1.3	3.13
Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması	<i>f</i> %	247 40.9	280 46.4	68 11.3	9 1.5	3.26
Etkinliklerin öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine uygun olması	<i>f</i> %	164 27.2	277 45.9	151 25.0	12 2.0	2.98
Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi	<i>f</i> %	157 26.0	233 38.6	206 34.1	8 1.3	2.89
Etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması	<i>f</i> %	150 4.8	233 38.6	205 33.9	16 2.6	3.85
Etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının dikkate alınması	<i>f</i> %	218 36.1	237 39.2	123 20.4	26 4.3	3.07

N=604

Tablo 4’de görüldüğü gibi öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinliklerinin planlanması ile ilgili çalışmalara ilişkin maddelerden “Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması”na ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 13.6’sı

etkinliklerin öğrencilerle birlikte hiçbir zaman planlanmadığını belirtirken, yüzde 42.5'i ara sıra, yüzde 33.3'ü çoğunlukla ve yüzde 9.6'sı her zaman planlandığını belirtmiştir. Öğretmenlerin "Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması"na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.38'dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, etkinliklerin öğrencilerle birlikte "ara sıra" planlandığı görüşünde oldukları söylenebilir.

"Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki Bireysel ve Toplu Etkinlik saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması"na ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 1.3'ü ilköğretim programındaki "Bireysel ve Toplu Etkinlik" saatleriyle ilgili açıklamaların hiçbir zaman dikkate alınmadığını belirtirken, yüzde 17'si ara sıra, yüzde 46.9'u çoğunlukla ve yüzde 34.1'i her zaman dikkate alındığını belirtmiştir. Öğretmenlerin "Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki Bireysel ve Toplu Etkinlik saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması"na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3.13'tür. Bu ortalama öğretmenlerin, etkinliklerin planlanırken programdaki açıklamaların "çoğunlukla" göz önünde bulundurulduğu görüşünde olduklarını göstermektedir.

"Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması" konusunda öğretmenlerin yüzde 1.5'i etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olmasına hiçbir zaman özen gösterilmediğini belirtirken, yüzde 11.3'ü ara sıra, yüzde 46.4'ü çoğunlukla ve yüzde 40.9'u her zaman özen gösterildiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin "Etkinlikleri planlarken öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması"na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3.26'dır. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, etkinlikleri planlarken öğrencilerin gelişim dönemine uygun olmasına "her zaman" dikkat edildiği görüşünde oldukları söylenebilir.

"Etkinliklerin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olmasına özen gösterilmesi" konusunda, öğretmenlerin yüzde 2'si etkinliklerin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olmasına hiçbir zaman özen gösterilmediğini belirtirken, yüzde 25'i ara sıra, yüzde 45.9'u çoğunlukla, yüzde 27.2'si her zaman özen gösterildiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin "Etkinliklerin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olmasına" ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.98'dir. Bu

ortalamaya göre, öğretmenler etkinliklerin planlanırken öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olmasına “çoğunlukla” dikkat edildiğini düşünmektedirler.

“Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi”ne ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 1.3’ü etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına hiçbir zaman özen gösterilmediğini belirtirken, yüzde 34.1’i ara sıra, yüzde 38.6’sı çoğunlukla ve yüzde 26’sı her zaman özen gösterildiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına” ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.89’dur. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına “çoğunlukla” dikkat edildiği görüşünde oldukları söylenebilir.

“Etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması” konusunda, öğretmenlerin yüzde 2.6’sı etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin hiçbir zaman dikkate alınmadığını belirtirken, yüzde 33.9’u ara sıra, yüzde 38.6’sı çoğunlukla ve 24.8’i her zaman dikkate alındığını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması”na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3.85’tir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin “her zaman” dikkate alındığı görüşünde oldukları söylenebilir.

“Etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının dikkate alınması” na ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 4.3’ü etkinliklerin planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının hiçbir zaman göz önünde bulundurulmadığını, yüzde 20.4’ünün ara sıra, yüzde 39.2’sinin çoğunlukla ve yüzde 36.1’inin her zaman dikkate alındığını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Etkinlikleri planlanırken okulun ve çevrenin koşullarını dikkate almalarına” ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3.07’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenler, etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının “çoğunlukla” dikkate alındığını düşünmektedirler.

Tablo 4 dikkatle incelendiğinde, öğretmenler “Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması” ve “Etkinlikleri planlarken öğrencilerin ilgi, eğilim ve gereksinimlerinin dikkate alınması” çalışmalarının her zaman gerçekleştirildiği; “Etkinliklerin planlanırken ilköğretim programındaki Bireysel ve Toplu Etkinlik saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması”, “Etkinliklerin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olmasına özen gösterilmesi”, “Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi” ve “Etkinlikleri planlarken okulun ve çevrenin koşullarının dikkate alınması” çalışmalarının “çoğunlukla” gerçekleştiği görüşündedirler. Ancak öğretmenler, “Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması” çalışmasının ise ara sıra gerçekleştiğini düşünmektedirler.

Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinliklerinin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin maddelere verdikleri yanıtların tümünün aritmetik ortalamalarının ortalaması 4 üzerinden 3.08’dir. Bu ortalamaya göre, öğretmenlerin, etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmaların gerçekleşme düzeyine ilişkin olumlu düşünceye sahip oldukları söylenebilir.

3.1.1. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlanması İle İlgili Çalışmalara İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının ilk alt maddesinde, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinliklerinin planlanması ile ilgili çalışmalara ilişkin görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel olarak belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre, etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin maddelere verdikleri yanıtların puan ortalamaları ile puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve t testi sonuçları Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlanması İle İlgili Çalışmalara İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve t Testi Sonuçları

Etkinliklerin Planlanması İle İlgili Çalışmalar	Cinsiyet	N	\bar{x}	SS	SD	
Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması	Kadın	362	2.36	0.81	602	0.876
	Erkek	242	2.42	0.87		
Toplam		604				
Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması	Kadın	362	3.16	0.71	602	0.921
	Erkek	242	3.10	0.77		
Toplam		604				
Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması	Kadın	362	3.29	0.69	602	1.105
	Erkek	242	3.22	0.74		
Toplam		604				
Etkinliklerin öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine uygun olması	Kadın	362	3.00	0.76	602	1.027
	Erkek	242	2.94	0.79		
Toplam		604				
Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi	Kadın	362	2.86	0.78	602	1.143
	Erkek	242	2.93	0.82		
Toplam		604				
Etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması	Kadın	362	2.84	0.82	602	0.289
	Erkek	242	2.86	0.81		
Toplam		604				
Etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının dikkate alınması	Kadın	362	3.06	0.86	602	0.269
	Erkek	242	3.08	0.84		
Toplam		604				

$\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyine göre t tablo değeri =1.96

Tablo 5’de görüldüğü gibi kadın ve erkek öğretmenlerin, etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin maddelerin yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları birbirinden çok farklı değildir. Etkinliklerin planlanmasıyla ilgili maddelerden “Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki Bireysel ve Toplu Etkinlik saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması”, “Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması” ve “Etkinliklerin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olması” maddelerine verilen yanıtlarda çok az farklılıkla da olsa *kadın öğretmenlerin*; “Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması”, “Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi”, “Etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması” ve “Etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının dikkate alınması” maddelerine verilen yanıtlarda ise *erkek öğretmenlerin* puan ortalamaları daha yüksektir.

Etkinliklerin planlanmasıyla ilgili görüşlerde öğretmenlerin cinsiyetlerine bakıldığında erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre, bu çalışmaların gerçekleşme düzeylerine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmektedir. Ancak kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin birbirlerine oldukça yakındır.

Araştırmanın amacına yönelik olarak, kadın ve erkek öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin her bir maddeye verdikleri yanıtların puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak için grup ortalamaları arasında bağımsız t testi çözümlenmesi yapılmıştır.

Cinsiyet değişkenine göre kadın ve erkek öğretmenlerin puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla iki grup ortalaması arasında yapılan t testi sonuçlarına bakıldığında, t değerinin .05 anlamlılık düzeyinde 1.96’lık tablo değerinden küçük olduğu görülecektir. Bu durum, cinsiyet değişkeni açısından öğretmenlerin etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin görüşleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Bu sonuç, kadın ve erkek öğretmenlerin etkinliklerin planlanması ile ilgili çalışmaların gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşlerinin birbirlerine yakın olduğunu ortaya koymaktadır.

3.1.2. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlanması İle İlgili Çalışmalara İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının ikinci alt maddesi ile, öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinliklerinin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin görüşlerinin mezun oldukları yükseköğretim programına göre farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programı değişkenine göre, etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin maddelere verdikleri yanıtların puan ortalamaları, puan dağılımlarının standart sapma değerleri, varyans analizi ve Tukey testi sonuçları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlanmasıyla İlgili Çalışmalara İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları

Etkinliklerin Planlanması İle İlgili Çalışmalar	Okul Türü	N	\bar{x}	SS	SD	F	Tukey
Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması	Eğitim Enstitüsü	55	2.36	0.93	598	10.799*	4-1
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.44	0.83			4-2
	Lisans Tamam. Programı	88	2.39	0.86			4-3
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.00	0.56			4-5
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.15	0.76			4-6
	Diğer	29	2.24	0.87			2-5
Toplam		604	2.38	0.83			
Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması	Eğitim Enstitüsü	55	3.16	0.71	598	4.433*	2-5
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	3.28	0.71			
	Lisans Tamam. Programı	88	3.15	0.80			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.18	0.58			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.94	0.77			
	Diğer	29	3.27	0.70			
Toplam		604	3.13	0.74			

Tablo 6-devam

Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması	Eğitim Enstitüsü	55	3.27	0.70	598	6.894*	2-5
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	3.32	0.64			4-5
	Lisans Tamam. Programı	88	3.30	0.76			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.56	0.50			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	3.05	0.77			
	Diğer	29	3.51	0.68			
Toplam		604	3.26	0.71			
Etkinliklerin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olması	Eğitim Enstitüsü	55	2.92	0.81	598	4.809*	4-1
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.93	0.77			4-2
	Lisans Tamam. Programı	88	3.02	0.80			4-5
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.35	0.62			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.86	0.77			
	Diğer	29	3.20	0.67			
Toplam		604	2.98	0.77			
Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi	Eğitim Enstitüsü	55	3.03	0.83	598	7.753*	4-2
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.96	0.80			4-3
	Lisans Tamam. Programı	88	2.79	0.83			4-5
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.31	0.63			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.67	0.74			
	Diğer	29	3.00	0.80			
Toplam		604	2.89	0.80			
Etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması	Eğitim Enstitüsü	55	2.94	0.89	598	4.490*	4-2
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.85	0.84			4-3
	Lisans Tamam. Programı	88	2.82	0.91			4-5
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.23	0.58			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.69	0.76			
	Diğer	29	2.96	0.82			
Toplam		604	2.85	0.82			
Etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının dikkate alınması	Eğitim Enstitüsü	55	3.20	0.84	598	2.310*	4-5
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	3.06	0.84			
	Lisans Tamam. Programı	88	3.04	0.89			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.29	0.70			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.94	0.89			
	Diğer	29	3.27	0.70			
Toplam		604	3.07	0.85			

$\alpha=.05$ anlamlılık düzeyine göre F tablo değeri =2.21

Tablo 6’da görüldüğü gibi, farklı yükseköğretim programlarından mezun olan öğretmenlerin etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin maddelerin yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları birbirinden farklıdır. Etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin maddelerden “Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması”, “Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması”,

“Etkinliklerin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olması”, “Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi”, “Etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması”, “Etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının dikkate alınması” maddelerine verilen yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını *eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenler* almıştır.

“Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki Bireysel ve Toplu Etkinlik saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması” maddesiyle ilgili yanıtlarda ise en yüksek puan ortalaması *eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu mezunu öğretmenlere* aittir.

Etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmaların gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşlerde öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programına ya da okullara bakıldığında öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu öğretmenlerin en düşük puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. Eğitim enstitüsü, eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu, lisans tamamlama programı ve diğer okullardan/programlardan mezun olan öğretmenlerin puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu, eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenlerin ise yüksek puan ortalamasına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu verilere göre eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenlerin, etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmaların gerçekleşme düzeylerine ilişkin görüşlerinin farklı yükseköğretim programlarından mezun olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Mezun olunan yükseköğretim programı değişkenine göre öğretmenlerin etkinliklerin planlanmasıyla ilgili her bir maddeye verdikleri yanıtların puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak amacıyla grup ortalamaları arasında tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Öğretmenlerin etkinliklerin planlanmasıyla ilgili maddeler içerisinde “Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması”, “Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki Bireysel ve Toplu Etkinlik saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması”, “Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması”,

“Etkinliklerin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olması”, “Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi”, “Etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması” ve “Etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının dikkate alınması” maddelerin yanıtlarına ilişkin puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

“Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması” çalışmasıyla ilgili görüşlerde anlamlı fark eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı mezunu öğretmenler ile eğitim enstitüsü, önlisans/eğitim yüksekokulu, lisans tamamlama programı, öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu öğretmenler ve diğer okullardan/programlardan mezun öğretmenler arasındadır ($F=10.79$, $P<.05$). Bu bulguya göre, eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı mezunu öğretmenlerin etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması çalışmasını gerçekleştirme düzeylerinin eğitim enstitüsü, önlisans/eğitim yüksekokulu, lisans tamamlama programı, öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu öğretmenler ve diğer okullardan/programlardan mezun öğretmenlerden daha yüksek olduğu söylenebilir.

“Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki Bireysel ve Toplu Etkinlik saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması” ($F=4.43$, $P<.05$) ve “Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması” ($F=6.89$, $P<.05$) çalışmalarıyla ilgili görüşlerde anlamlı farklar eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu mezunu öğretmenler ile öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu öğretmenler arasındadır. Bu bulguya dayalı olarak, eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu mezunu öğretmenlerin “Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki Bireysel ve Toplu Etkinlik saatiyle ilgili açıklamaların dikkate alınması” ve “Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması” çalışmalarını gerçekleştirme düzeylerinin öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu öğretmenlerden daha yüksek olduğu söylenebilir.

“Etkinliklerin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olması” ($F=4.80$, $P<.05$) ve “Etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının dikkate alınması” ($F=2.31$, $P<.05$) çalışmalarıyla ilgili görüşlerde anlamlı farklar eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği

programı mezunu öğretmenler ile öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksek okul ya da fakülte mezunu öğretmenler arasındadır. Bu değerlere göre, eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı mezunu öğretmenlerin “Etkinliklerin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olması” ve “Etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının dikkate alınması” çalışmalarını gerçekleştirme düzeylerinin öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksek okul ya da fakülte mezunu öğretmenlerden daha yüksek olduğu söylenebilir.

“Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi” ($F=7.75, P<.05$) ve “Etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması” ($F=4.49, P<.05$) çalışmalarıyla ilgili görüşlerde anlamlı farklar eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı mezunu öğretmenler ile eğitim enstitüsü, eğitim önlisans/eğitim yüksek okulu ve öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksek okul ya da fakülte mezunu öğretmenler arasındadır. Bu bulguya dayalı olarak, eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı mezunu öğretmenlerin “Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi” ve “Etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması” çalışmalarını gerçekleştirme düzeylerinin eğitim enstitüsü, eğitim önlisans/eğitim yüksek okulu ve öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksek okul ya da fakülte mezunu öğretmenlerden daha yüksek olduğu söylenebilir.

3.1.3. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlanması İle İlgili Çalışmalara İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının üçüncü alt maddesi ile, öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinliklerinin planlanması ile ilgili çalışmalara ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin meslekteki hizmet süreleri değişkenine göre, etkinliklerin planlanması ile ilgili çalışmalara ilişkin maddelere verdikleri yanıtların puan ortalamaları, puan

dağılımlarının standart sapma değerleri ve varyans analizi sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlamasıyla İlgili Çalışmalara İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları

Etkinliklerin Planlanması İle İlgili Çalışmalar	Hizmet Süresi	N	\bar{x}	SS	SD	F	Tukey
Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması	5 yıl ve aşağısı	50	2.20	0.88	598	1.296	-
	6-10 yıl	210	2.33	0.77			
	11-15 yıl	82	2.48	0.80			
	16-20 yıl	79	2.44	0.90			
	21-25 yıl	74	2.36	0.88			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.48	0.86			
Toplam		604	2.38	0.83			
Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması	5 yıl ve aşağısı	50	2.88	0.77	598	2.640*	4-1
	6-10 yıl	210	3.08	0.70			
	11-15 yıl	82	3.12	0.80			
	16-20 yıl	79	3.30	0.68			
	21-25 yıl	74	3.14	0.69			
	26 yıl ve yukarısı	109	3.23	0.79			
Toplam		604	3.13	0.74			
Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması	5 yıl ve aşağısı	50	3.08	0.87	598	1.054	-
	6-10 yıl	210	3.24	0.72			
	11-15 yıl	82	3.35	0.70			
	16-20 yıl	79	3.30	0.66			
	21-25 yıl	74	3.28	0.69			
	26 yıl ve yukarısı	109	3.29	0.67			
Toplam		604	3.26	0.71			
Etkinliklerin öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine uygun olması	5 yıl ve aşağısı	50	2.78	0.91	598	1.398	-
	6-10 yıl	210	3.02	0.73			
	11-15 yıl	82	3.07	0.73			
	16-20 yıl	79	2.98	0.75			
	21-25 yıl	74	3.01	0.76			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.88	0.82			
Toplam		604	2.98	0.77			

Tablo 7-devam

Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi	5 yıl ve aşağısı	50	2.74	0.92	598	1.222	-
	6-10 yıl	210	2.86	0.73			
	11-15 yıl	82	2.81	0.78			
	16-20 yıl	79	2.89	0.87			
	21-25 yıl	74	3.04	0.83			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.96	0.80			
Toplam		604	2.89	0.80			
Etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması	5 yıl ve aşağısı	50	2.62	0.85	598	1.481	-
	6-10 yıl	210	2.86	0.73			
	11-15 yıl	82	2.82	0.92			
	16-20 yıl	79	2.79	0.92			
	21-25 yıl	74	3.00	0.81			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.90	0.78			
Toplam		604	2.85	0.82			
Etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının dikkate alınması	5 yıl ve aşağısı	50	2.96	0.96	598	0.434	-
	6-10 yıl	210	3.07	0.81			
	11-15 yıl	82	3.14	0.89			
	16-20 yıl	79	3.06	0.82			
	21-25 yıl	74	3.13	0.83			
	26 yıl ve yukarısı	109	3.02	0.89			
Toplam		604	3.07	0.85			

$\alpha=.05$ anlamlılık düzeyine göre F tablo değeri =2.21

Tablo 7’de görüldüğü gibi, farklı hizmet sürelerine sahip öğretmenlerin etkinliklerin planlanmasıyla ilgili maddelerin yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları birbirinden farklıdır. Etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin maddelerden “Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması”, “Etkinliklerin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olması” ve “Etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının dikkate alınması” maddeleriyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını *11-15 yıl hizmet süresine sahip öğretmenler* almıştır.

“Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması” maddesiyle ilgili görüşlerde en yüksek puan ortalaması *11-15 yıl ve 26 yıl ve yukarısı yıl hizmet süresine sahip öğretmenlere* aittir.

“Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi” ve “Etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin,

eğilimlerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması” maddesiyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalaması *21-25 yıl hizmet süresine sahip öğretmenler* almıştır.

“Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki Bireysel ve Toplu Etkinlik saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması” maddesiyle ilgili yanıtlarda ise en yüksek puan ortalaması ise *16-20 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenlere* aittir.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin planlanmasına ilişkin görüşlerde öğretmenlerin hizmet sürelerine bakıldığında 5 yıl ve aşağısında olan grubun tüm sorularda en düşük puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. 6-10 yıl, 16-20 yıl, 21-25 yıl ve 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip öğretmenlerin puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu; 11-15 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenlerin ise en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. Bu bulguya dayalı olarak, 11-15 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu söylenebilir.

Meslekteki hizmet süreleri değişkenine göre öğretmenlerin etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin her bir maddeye verdikleri yanıtların puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak amacıyla grup ortalamaları arasında tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin maddelerden yalnızca “Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki Bireysel ve Toplu Etkinlik saatiyle ilgili açıklamaların dikkate alınması” maddesinin yanıtlarına ilişkin puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı fark bulunmuştur.

“Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki Bireysel ve Toplu Etkinlik saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması” çalışmasıyla ilgili görüşlerde anlamlı fark 16-20 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenler ve 5 yıl ve aşağısında olan öğretmenler arasındadır ($F=2.64$, $P<.05$). Bu bulguya göre, 16-20 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenlerin 5 yıl ve aşağısında olan hizmet süresine sahip öğretmenlere göre etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki “Bireysel ve Toplu Etkinlik”

saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması konusunda daha olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir.

3.1.4. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlamasıyla İlgili Çalışmalara İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının dördüncü alt maddesi ile, öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinliklerinin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin görüşlerinin okutmakta oldukları sınıflara göre istatistiksel olarak farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre, etkinliklerin planlanması ile ilgili görüşlerine ilişkin puanların ortalamaları, puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve varyans analizi sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlanmasıyla İlgili Çalışmalara İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları

Etkinliklerin Planlanması İle İlgili Çalışmalar	Okutulan Sınıf	N	\bar{x}	SS	SD	F	Tukey
Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması	Birinci Sınıf	202	2.24	0.84	601	7.556*	3-1
	İkinci Sınıf	206	2.35	0.78			3-2
	Üçüncü Sınıf	196	2.56	0.85			
Toplam		604	2.38	0.83			
Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması	Birinci Sınıf	202	3.18	0.70	601	1.274	-
	İkinci Sınıf	206	3.15	0.72			
	Üçüncü Sınıf	196	3.07	0.80			
Toplam		604	3.13	0.74			

Tablo 8 devam

Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması	Birinci Sınıf	202	3.32	0.69	601	1.359	-
	İkinci Sınıf	206	3.27	0.72			
	Üçüncü Sınıf	196	3.20	0.71			
Toplam		604	3.26	0.71			
Etkinliklerin öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine uygun olması	Birinci Sınıf	202	3.03	0.76	601	0.930	-
	İkinci Sınıf	206	2.98	0.75			
	Üçüncü Sınıf	196	2.92	0.80			
Toplam		604	2.98	0.77			
Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi	Birinci Sınıf	202	2.92	0.82	601	0.276	-
	İkinci Sınıf	206	2.86	0.78			
	Üçüncü Sınıf	196	2.88	0.79			
Toplam		604	2.89	0.80			
Etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması	Birinci Sınıf	202	2.93	0.81	601	1.261	-
	İkinci Sınıf	206	2.81	0.81			
	Üçüncü Sınıf	196	2.82	0.83			
Toplam		604	2.85	0.82			
Etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının dikkate alınması	Birinci Sınıf	202	3.12	0.84	601	0.720	-
	İkinci Sınıf	206	3.05	0.84			
	Üçüncü Sınıf	196	3.03	0.88			
Toplam		604	3.07	0.85			

$\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyine göre F tablo değeri =2.99

Tablo 8’de görüldüğü gibi, farklı sınıfları okutmakta olan öğretmenlerin etkinliklerin planlanmasıyla ilgili görüşlerine ilişkin puan ortalamaları birbirinden farklıdır. Etkinliklerin planlanmasıyla ilgili maddelerden “Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki Bireysel ve Toplu Etkinlik saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması”, “Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması”, “Etkinliklerin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olması”, “Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi”, “Etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması” ve “Etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının dikkate alınması” maddeleriyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını *birinci sınıfı okutmakta olan öğretmenler* almıştır.

“Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması” maddesiyle ilgili yanıtlarda da en yüksek puan ortalaması *üçüncü sınıfı okutmakta olan öğretmenlere* aittir.

Öğretmenlerin etkinliklerin planlanması ile ilgili çalışmalara ilişkin görüşleri dikkatle incelendiğinde, öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin planlanmasına ilişkin çalışmaları gerçekleştirme düzeylerinin okutmakta oldukları sınıflara göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Tablo 8’deki verilere göre genel olarak üçüncü sınıfı okutmakta olan öğretmenlerin en düşük puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. Özellikle birinci sınıfı okutmakta olan öğretmenler, eğitim etkinliklerinin planlanmasına ilişkin görüşlerde yüksek puan ortalamasına sahiptir. Bu bulguya dayalı olarak, birinci sınıfı okutmakta olan öğretmenlerin, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerine göre daha olumlu düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin her bir maddeye verdikleri yanıtların puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak amacıyla grup ortalamaları arasında tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Etkinliklerin planlanmasıyla ilgili maddelerden yalnızca “Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması” maddesinin yanıtlarına ilişkin puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı fark bulunmuştur.

“Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması” çalışmasıyla ilgili görüşlerde anlamlı fark üçüncü sınıfı okutmakta olan öğretmenleri ile birinci ve ikinci sınıfı okutmakta olan öğretmenler arasındadır ($F=7.55$, $P<.05$). Bu değerlere göre, üçüncü sınıfı okutmakta olan öğretmenler, etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması konusunda birinci ve ikinci sınıfı okutmakta olan öğretmenlerden daha olumlu düşünmektedirler.

3.2. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkeler

Bu bölümde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinlikleri gerçekleştirilirken gözönünde bulundurulması gereken ilkelere ilişkin görüşlerini yansıtan bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinlikleri gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkeler ile ilgili maddelere verdikleri yanıtlar Tablo 9’da görülmektedir.

Tablo 9. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkelere İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtlar

Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkeler		Her Zaman	Çoğunlukla	Ara Sıra	Hiçbir Zaman	\bar{x}
Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgürce çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi	<i>f</i> %	91 15.1	208 34.4	235 38.9	70 11.6	2.52
Etkinliklerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alınması	<i>f</i> %	122 20.2	297 49.2	172 28.5	13 2.2	2.87
Etkinliklerin gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi	<i>f</i> %	143 23.7	334 55.3	120 19.9	7 1.2	3.01
Etkinliklerden öğrencilerin zevk almaları ve mutlu olması	<i>f</i> %	258 42.7	310 51.3	35 5.8	1 0.2	3.36
Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması	<i>f</i> %	235 38.9	251 41.6	108 17.9	10 1.7	3.17
Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izlenmesi	<i>f</i> %	130 21.5	222 36.8	244 40.4	8 1.3	2.78
Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarının sağlanması	<i>f</i> %	115 19.0	253 41.9	211 34.9	25 4.1	2.75

Tablo 9-devam

Öğrencilerin bireysel olarak çalışabileceği etkinliklere yer verilmesi	<i>f</i>	103	292	194	15	
	<i>%</i>	17.1	48.3	32.1	2.5	2.79
Öğrencilerin grup olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi	<i>f</i>	95	267	232	10	
	<i>%</i>	15.7	44.2	38.4	1.7	2.74
Bir etkinlik saatinde öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları	<i>f</i>	44	137	345	78	
	<i>%</i>	7.3	22.7	57.1	12.9	2.24
Etkinliklerin programdaki diğer derslerle ilişkilendirilerek gerçekleşmesi	<i>f</i>	109	323	159	13	
	<i>%</i>	18.0	53.5	26.3	2.2	2.87
Etkinliklerde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi	<i>f</i>	47	173	309	75	
	<i>%</i>	7.8	28.6	51.2	12.4	2.31
Başlatılan etkinliklerin sonuçlandırılması	<i>f</i>	184	322	90	8	
	<i>%</i>	30.5	53.3	14.9	1.3	3.12
Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması	<i>f</i>	53	10	314	127	
	<i>%</i>	8.8	18.2	52.0	21.0	2.14
Etkinliklerde brans öğretmenleriyle iş birliği yapılması	<i>f</i>	43	93	250	218	
	<i>%</i>	7.1	15.4	41.4	36.1	1.93
Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması	<i>f</i>	24	72	268	240	
	<i>%</i>	4.0	11.9	44.4	39.7	1.80
N=604						

Tablo 9’da görüldüğü gibi öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelerle ilgili maddelerden “Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgür çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi”ne ilişkin olarak, yüzde 15.1’i fiziksel ortamın öğrencilerin rahat çalışabilecekleri biçimde hiçbir zaman düzenlenmediğini, yüzde 34.4’ü ara sıra, yüzde 38.9’u çoğunlukla ve yüzde 11.6’sı her zaman düzenlendiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgür çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi” ilkesine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.52’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, etkinliklerde fiziksel ortamın “çoğunlukla” öğrencilerin rahat çalışabilecekleri biçimde düzenlendiği görüşünde oldukları söylenebilir.

“Etkinliklerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alınması” konusunda, öğretmenlerin yüzde 2.2 si hiçbir zaman önlem alınmadığını, yüzde 28.2’si ara sıra, yüzde 49.2’si çoğunlukla ve yüzde 20.2’si her zaman önlem alındığını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Etkinliklerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alınması” ilkesine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.87’dir. Bu ortalama öğretmenlerin, etkinlikler sırasında öğrencilerin ilgilerini çalışmaları üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemleri “çoğunlukla” aldıkları görüşünde olduklarını göstermektedir.

“Etkinliklerin gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi” konusunda, öğretmenlerin yüzde 1.2’si etkinliklerin gerçek yaşamla hiçbir zaman ilişkilendirilmediğini, yüzde 19.9’u ara sıra, yüzde 55.3’ü çoğunlukla ve yüzde 23.7’si her zaman ilişkilendirildiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Etkinlikleri gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi” ilkesine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3.01’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin etkinlikleri gerçek yaşamla “çoğunlukla” ilişkilendirdikleri görüşünde oldukları söylenebilir.

“Etkinliklerden öğrencilerin zevk almaları ve mutlu olmaları”na ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 0.2’si etkinliklerden öğrencilerin hiçbir zaman zevk almadıklarını ve mutlu olmadıklarını, yüzde 5.8’i ara sıra, yüzde 51.3’ü çoğunlukla ve yüzde 42.7’si her zaman zevk aldıklarını ve mutlu olduklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Etkinliklerden öğrencilerin zevk almaları ve mutlu olmaları” ilkesine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3.01’dir. Bu ortalama öğretmenlerin, öğrencilerin yapılan etkinliklerden “çoğunlukla” zevk aldıklarını ve mutlu olduklarını gözlemlediklerini göstermektedir.

“Etkinliklerde gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması” konusunda, öğretmenlerin yüzde 1.7’si hiçbir zaman danışmanlık yapılmadığını, yüzde 17.9’u ara sıra, 41.6’sı çoğunlukla ve 38.9’u her zaman danışmanlık yapıldığını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Etkinliklerde gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması” ilkesine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3.17’dir. Bu ortalama öğretmenlerin,

“çoğunlukla” gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapıldığı görüşünde olduklarını göstermektedir.

“Etkinliklerde öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izlenmesi”ne ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 1.3’ü öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımların hiçbir zaman izlenilmediğini, yüzde 40.4’ü ara sıra, yüzde 36.8’i çoğunlukla ve yüzde 21.5’i her zaman izlendiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izlenmesi” ilkesine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.78’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımların “çoğunlukla” izlendiğini düşündükleri söylenebilir.

“Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarının sağlanması”na ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 4.1’i hiçbir zaman öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarına yönelik çalışmaların yapılmadığını, yüzde 34.9’u ara sıra, yüzde 41.9’u çoğunlukla ve yüzde 19.0’ı her zaman bu çalışmaların yapıldığını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarının sağlanması”na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.75’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarına yönelik çalışmaların “çoğunlukla” yapıldığı görüşünde oldukları söylenebilir.

“Öğrencilerin bireysel olarak çalışabileceği etkinliklere yer verilmesi” konusunda, öğretmenlerin yüzde 2.1’i hiçbir zaman yer verilmediğini, yüzde 32.1’i ara sıra, yüzde 48.3’ü çoğunlukla ve yüzde 17.1’i her zaman yer verildiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin bireysel olarak çalışabileceği etkinliklere yer verilmesi.” ne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.79’dur. Bu ortalama öğretmenlerin, öğrencilerin bireysel olarak çalışabileceği etkinliklere “çoğunlukla” yer verildiği görüşünde olduklarını göstermektedir.

“Öğrencilerin grup olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi”ne ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 1.7’si grup etkinliklerine hiçbir zaman yer verilmediğini, yüzde 38.4’ü ara sıra, yüzde 44.2’si çoğunlukla ve yüzde 15.7’si her zaman yer verildiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin grup olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi”ne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.74’dür. Bu ortalamaya göre

öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde grup etkinliklerine “çoğunlukla” yer verildiğini düşündükleri söylenebilir.

“Bir etkinlik saatinde, öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları” konusunda öğretmenlerin yüzde 12.9’u hiçbir zaman farklı etkinliklerde bulunmadığını, 57.1’i ara sıra, yüzde 22.7’si çoğunlukla ve yüzde 7.3’ü her zaman farklı etkinliklerde bulunduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin “Bir etkinlik saatinde öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları”na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.24’tür. Bu ortalama öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerin aynı anda “ara sıra” birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunduğu görüşünde olduklarını göstermektedir.

“Etkinliklerin programdaki diğer derslerle ilişkilendirilerek gerçekleştirilmesi” konusunda, öğretmenlerin yüzde 2.2’si hiçbir zaman gerçekleştirilmediğini, 26.3’ü ara sıra, yüzde 53.5’i çoğunlukla ve yüzde 18’ü her zaman gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Etkinliklerin programdaki diğer derslerle ilişkilendirilerek gerçekleştirilmesi”ne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.87’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, etkinliklerin programdaki diğer derslerle “çoğunlukla” ilişkilendirilerek gerçekleştirildiğini düşündükleri söylenebilir.

“Etkinlik saatlerinde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi” ne ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 12.4’ü hiçbir zaman diğer derslerle ilgili çalışmaların yapılmadığını, yüzde 51.2’si ara sıra, yüzde 28.6’sı çoğunlukla ve yüzde 7.8’i her zaman yapıldığını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Etkinlik saatlerinde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi”ne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.31’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, etkinlik saatlerinde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara “ara sıra” yer verildiği görüşünde oldukları söylenebilir.

“Başlatılan etkinliklerin sonuçlandırılması”na ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 1.3’ü hiçbir zaman sonuçlandırılmadığını, yüzde 14.9’u ara sıra, yüzde 53.3’ü çoğunlukla ve yüzde 30.5’i her zaman sonuçlandırıldığını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Başlatılan etkinliklerin sonuçlandırılması”na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3.12’dir. Bu

ortalama öğretmenlerin, başlatılan etkinliklerin “çoğunlukla” sonuçlandırıldığı görüşünde olduklarını göstermektedir.

“Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması” konusunda, öğretmenlerin yüzde 21’i hiçbir zaman yararlanılmadığını, yüzde 52’si ara sıra, yüzde 18.2’si çoğunlukla ve yüzde 8.8’i her zaman yararlandığını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması”na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.14’tür. Bu ortalama öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde okul kütüphanesi, spor salonu, laboratuvar ya da müze, sinema gibi farklı fiziki ortamlardan “ara sıra” yararlandığı görüşünde olduklarını göstermektedir.

“Etkinliklerde branş öğretmenleriyle iş birliği yapılması” konusunda, öğretmenlerin yüzde 36.1’i hiçbir zaman iş birliği yapılmadığını, yüzde 41.4’i ara sıra, yüzde 15.4’ü çoğunlukla ve yüzde 7.1’i her zaman iş birliği yapıldığını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Etkinliklerde branş öğretmenleriyle iş birliği yapılması” na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 1.93’tür. Bu ortalama öğretmenlerin, etkinliklerde branş öğretmenleriyle “ara sıra” iş birliği yapıldığı görüşünde olduklarını göstermektedir.

“Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması”na ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 39.7’si ailelerin etkinliklere katılması için hiçbir zaman olanak sağlanılmadığını, yüzde 44.4’ü ara sıra, yüzde 11.9’u çoğunlukla ve yüzde 4’ü her zaman ailelerin etkinliklere katılması için olanak sağlandığını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması” na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 1.80’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenler, ailelerin etkinliklere katılımına “ara sıra” olanak sağlandığını düşünmektedirler.

Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinlikleri gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelere ilgili maddelere verdikleri yanıtların tümünün aritmetik ortalamalarının ortalaması 4 üzerinden 2.65’tir. Bu ortalamaya göre, öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinliklerinin “çoğunlukla” ilkelere uygun olarak gerçekleştiği düşüncesinde oldukları söylenebilir.

3.2.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İkelere İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının ilk alt maddesinde, öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelere ilişkin görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin cinsiyet göre, etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelerle ilgili maddelere verdikleri yanıtların puan ortalamaları ile puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve t testi sonuçları Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve t Testi Sonuçları

Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkeler	Cinsiyet	N	\bar{x}	SS	SD	t
Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgürce çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi	Kadın	362	2.50	0.89	602	0.824
	Erkek	242	2.56	0.87		
Toplam		604				
Etkinliklerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alınması	Kadın	362	2.84	0.73	602	1.051
	Erkek	242	2.91	0.77		
Toplam		604				
Etkinliklerin gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi	Kadın	362	3.01	0.70	602	0.047
	Erkek	242	3.01	0.67		
Toplam		604				
Etkinliklerden öğrencilerin zevk almaları ve mutlu olmaları	Kadın	362	3.40	0.57	602	2.023*
	Erkek	242	3.30	0.62		
Toplam		604				

Tablo 10-devam

Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması	Kadın	362	3.27	0.72	602	3.767*
	Erkek	242	3.03	0.82		
Toplam		604				
Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izlenmesi	Kadın	362	2.83	0.79	602	2.094*
	Erkek	242	2.70	0.77		
Toplam		604				
Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarının sağlanması	Kadın	362	2.79	0.77	602	1.187
	Erkek	242	2.71	0.84		
Toplam		604				
Öğrencilerin bireysel olarak çalışabileceği etkinliklere yer verilmesi	Kadın	362	2.77	0.72	602	1.172
	Erkek	242	2.84	0.76		
Toplam		604				
Öğrencilerin grup olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi	Kadın	362	2.75	0.70	602	0.801
	Erkek	242	2.71	0.77		
Toplam		604				
Bir etkinlik saatinde öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları	Kadın	362	2.25	0.76	602	0.530
	Erkek	242	2.22	0.77		
Toplam		604				
Etkinliklerin programdaki diğer derslerle ilişkilendirilerek gerçekleştirilmesi	Kadın	362	2.87	0.74	602	0.168
	Erkek	242	2.88	0.67		
Toplam		604				
Etkinliklerde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi	Kadın	362	2.28	0.78	602	1.378
	Erkek	242	2.37	0.79		
Toplam		604				
Başlatılan etkinliklerin sonuçlandırılması	Kadın	362	3.17	0.69	602	2.170*
	Erkek	242	3.05	0.70		
Toplam		604				
Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması	Kadın	362	2.07	0.86	602	2.184*
	Erkek	242	2.26	0.81		
Toplam		604				

Tablo 10-devam

Etkinliklerde branş öğretmenleriyle iş birliği yapılması	Kadın	362	1.93	0.90	602	0.058
	Erkek	242	1.93	0.87		
Toplam		604				
Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması	Kadın	362	1.80	0.78	602	0.008
	Erkek	242	1.80	0.82		
Toplam		604				

$\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyine göre t tablo değeri =1.96

Tablo 10’da görüldüğü gibi kadın ve erkek öğretmenlerin etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelerle ilgili maddelerin yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları birbirinden farklıdır. Etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelerle ilgili maddelerden “Etkinliklerden öğrencilerin zevk almaları ve mutlu olmaları”, “Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması”, “Öğrencileri yaratıcılığa yönlten yaklaşımlar izlenmesi”, “Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarının sağlanması”, “Öğrencilerin grup olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi”, “Bir etkinlik saatinde, öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları” ve “Başlatılan etkinliklerin sonuçlandırılması” maddelerine ilişkin yanıtlarda *kadın öğretmenlerin*, “Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgür çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi”, “Etkinliklerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alınması”, “Öğrencilerin bireysel olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi”, “Etkinliklerin programdaki diğer derslerle ilişkilendirilerek gerçekleştirilmesi”, “Etkinlik saatlerinde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi” ve “Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması” maddelerine ilişkin yanıtlarda *erkek öğretmenlerin* puan ortalamaları daha yüksektir. “Etkinliklerin gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi”, “Etkinliklerde branş öğretmenleriyle iş birliği yapılması” ve “Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması” maddelerine ilişkin yanıtlarda ise *kadın ve erkek öğretmenler* eşit puan ortalamasına sahiptir.

Tablo 10 dikkatle incelendiğinde, kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin birbirlerine çok yakın oldukları görülmektedir. Ancak, etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde

bulundurulması gereken ilkelerin gerçekleşme düzeylerine ilişkin olarak kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden biraz daha olumlu düşündükleri söylenebilir.

Araştırmanın amacına yönelik olarak, cinsiyetlere göre öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelere ilişkin her bir maddeye verdikleri yanıtların puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak için grup ortalamaları arasında bağımsız t testi çözümlemesi yapılmıştır.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelerle ilgili maddelerden “Etkinliklerden öğrencilerin zevk almaları ve mutlu olmaları”, “Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması”, “Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izlenmesi”, “Başlatılan etkinliklerin sonuçlandırılması” ve “Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması” maddelerinin yanıtlarına ilişkin puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

“Etkinliklerden öğrencilerin zevk almaları ve mutlu olmaları” ilkesine ilişkin olarak erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre daha düşük bir puan ortalamasına sahiptirler (3.30; 3.40). Bu iki ortalama arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını sınamak için yapılan t testinde, t değeri 2.02’dir. t değeri 597 serbestlik derecesinde .05 anlamlılık düzeyinde 1.96’lık tablo değerinden büyük olduğundan, kadın öğretmenler lehine anlamlı bir fark vardır.

“Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması” konusunda erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre daha düşük bir puan ortalamasına sahiptirler (3.03; 3.27). Bu iki ortalama arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını sınamak için yapılan t testinde, t değeri 3.76’dır. t değeri 597 serbestlik derecesinde .05 anlamlılık düzeyinde 1.96’lık tablo değerinden büyük olduğundan, kadın öğretmenler lehine anlamlı bir fark vardır.

“Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izlenmesi”ne ilişkin olarak erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre daha düşük bir puan ortalamasına sahiptirler (2.70; 2.83). Bu iki ortalama arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını sınamak için

yapılan t testinde, t değeri 2.09'dur. t değeri 597 serbestlik derecesinde .05 anlamlılık düzeyinde 1.96'lık tablo değerinden büyük olduğundan, kadın öğretmenler lehine anlamlı bir fark vardır.

“Başlatılan etkinliklerin sonuçlandırılması”na ilişkin olarak erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre daha düşük bir puan ortalamasına sahiptirler (3.05; 3.17). Bu iki ortalama arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını sınamak için yapılan t testinde, t değeri 2.17'dir. t değeri 597 serbestlik derecesinde .05 anlamlılık düzeyinde 1.96'lık tablo değerinden büyük olduğundan, kadın öğretmenler lehine anlamlı bir fark vardır.

“Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması” konusunda kadın öğretmenler, erkek öğretmenlere göre daha düşük bir puan ortalamasına sahiptirler (2.07; 2.26). Bu iki ortalama arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını sınamak için yapılan t testinde, t değeri 2.68'dir. t değeri 597 serbestlik derecesinde .05 anlamlılık düzeyinde 1.96'lık tablo değerinden büyük olduğundan, erkek öğretmenler lehine anlamlı bir fark vardır.

3.2.2. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İkelere İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının ikinci alt maddesi ile, öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelere ilişkin görüşlerinin mezun oldukları yükseköğretim programına göre farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programı değişkenine göre, ilkelere ilgili maddelere verdikleri yanıtların puan ortalamaları, puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve varyans analizi sonuçları Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları

Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkeler	Okul Türü	N	\bar{x}	SS	SD	F	Tukey
Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgürce çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi	Eğitim Enstitüsü	55	2.81	0.96	598	5.832*	1-5
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	2.54	0.84			4-2
	Lisans Tamam. Programı	88	2.39	1.00			4-3
	Sınıf Öğret. Programı	64	2.93	0.68			4-5
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.36	0.86			
	Diğer	29	2.48	0.68			
Toplam		604	2.52	0.88			
Etkinliklerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alınması	Eğitim Enstitüsü	55	3.01	0.80	598	3.688*	4-2
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	2.78	0.73			4-5
	Lisans Tamam. Programı	88	2.87	0.78			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.15	0.51			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.78	0.77			
	Diğer	29	3.06	0.70			
Toplam		604	2.87	0.74			
Etkinliklerin gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi	Eğitim Enstitüsü	55	3.16	0.73	598	2.954*	4-5
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	3.03	0.65			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.98	0.78			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.23	0.52			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.89	0.71			
	Diğer	29	2.96	0.62			
Toplam		604	3.01	0.69			
Etkinliklerden öğrencilerin zevk almaları ve mutlu olmaları	Eğitim Enstitüsü	55	3.38	0.62	598	0.712	
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	3.34	0.56			
	Lisans Tamam. Programı	88	3.30	0.68			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.45	0.50			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	3.35	0.62			
	Diğer	29	3.48	0.50			
Toplam		604	3.36	0.59			

Tablo 11-devam

Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması	Eğitim Enstitüsü	55	3.01	0.80	598	3.688*	4-2
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.78	0.73			4-3
	Lisans Tamam. Programı	88	2.87	0.78			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.15	0.51			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.78	0.77			
	Diğer	29	3.06	0.70			
Toplam		604	2.87	0.74			
Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izlenmesi	Eğitim Enstitüsü	55	2.81	0.88	598	6.067*	4-1
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.71	0.77			4-2
	Lisans Tamam. Programı	88	2.80	0.82			4-3
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.23	0.55			4-5
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.65	0.77			
	Diğer	29	2.96	0.82			
Toplam		604	2.78	0.79			
Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımlarının sağlanması	Eğitim Enstitüsü	55	2.85	0.86	598	1.003	-
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.82	0.76			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.81	0.82			
	Sınıf Öğret. Programı	64	2.71	0.74			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.66	0.82			
	Diğer	29	2.72	0.84			
Toplam		604	2.75	0.80			
Öğrencilerin bireysel olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi	Eğitim Enstitüsü	55	3.03	0.81	598	2.801*	1-3
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.87	0.71			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.64	0.77			
	Sınıf Öğret. Programı	64	2.67	0.64			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.76	0.75			
	Diğer	29	2.86	0.69			
Toplam		604	2.79	0.74			
Öğrencilerin grup olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi	Eğitim Enstitüsü	55	2.96	0.81	598	1.987	-
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.69	0.73			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.82	0.69			
	Sınıf Öğret. Programı	64	2.60	0.63			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.70	0.74			
	Diğer	29	2.82	0.80			
Toplam		604	2.74	0.73			
Bir etkinlik saatinde öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları	Eğitim Enstitüsü	55	2.43	0.91	598	16.092*	1-5
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.29	0.76			2-5
	Lisans Tamam. Programı	88	2.19	0.70			4-1
	Sınıf Öğret. Programı	64	2.87	0.54			4-2
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	1.99	0.69			4-3
	Diğer	29	1.96	0.62			4-5
Toplam		604	2.24	0.76			4-6

Tablo 11-devam

Etkinliklerin programdaki diğer derslerle ilişkilendirilerek gerçekleştirilmesi	Eğitim Enstitüsü	55	3.01	0.78	598	4.796*	4-2
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.84	0.69			4-3
	Lisans Tamam. Programı	88	2.80	0.74			4-5
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.23	0.49			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.77	0.74			
	Diğer	29	2.86	0.63			
Toplam		604	2.87	0.71			
Etkinliklerde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi	Eğitim Enstitüsü	55	2.14	0.75	598	18.241*	4-1
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.23	0.77			4-2
	Lisans Tamam. Programı	88	2.31	0.78			4-3
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.12	0.60			4-5
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.15	0.68			4-6
	Diğer	29	2.41	0.90			
Toplam		604	2.31	0.78			
Başlatılan etkinliklerin sonuçlandırılması	Eğitim Enstitüsü	55	3.27	0.67	598	1.702	-
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	3.09	0.71			
	Lisans Tamam. Programı	88	3.05	0.70			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.29	0.55			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	3.08	0.74			
	Diğer	29	3.20	0.55			
Toplam		604	3.12	0.70			
Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması	Eğitim Enstitüsü	55	2.34	0.90	598	17.906*	1-5
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.29	0.79			2-5
	Lisans Tamam. Programı	88	2.17	0.80			3-5
	Sınıf Öğret. Programı	64	2.71	0.84			4-2
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	1.75	0.75			4-3
	Diğer	29	2.10	0.67			4-5
Toplam		604	2.14	0.85			4-6
Etkinliklerde branş öğretmenleriyle işbirliği yapılması	Eğitim Enstitüsü	55	1.96	0.98	598	16.143*	2-5
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.03	0.86			4-1
	Lisans Tamam. Programı	88	1.88	0.90			4-2
	Sınıf Öğret. Programı	64	2.67	0.79			4-3
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	1.60	0.77			4-5
	Diğer	29	1.89	0.72			4-6
Toplam		604	1.93	0.89			
Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması	Eğitim Enstitüsü	55	2.03	0.85	598	17.743*	1-5
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	1.98	0.86			2-5
	Lisans Tamam. Programı	88	1.75	0.73			3-5
	Sınıf Öğret. Programı	64	1.28	0.67			4-3
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.43	0.59			4-5
	Diğer	29	1.72	0.84			4-6
Toplam		604	1.80	0.79			

$\alpha=.05$ anlamlılık düzeyine göre F tablo değeri =2.21

Tablo 11’de görüldüğü gibi, farklı yükseköğretim programlarından mezun olan öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelerle ilgili maddelerin yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları birbirinden farklıdır. Etkinlikler sırasında göz önünde bulundurulması gereken ilkelere yönelik maddelerden “Etkinliklerden öğrencilerin zevk almaları ve mutlu olmaları” maddesine ilişkin yanıtlarda en yüksek puan ortalaması *diğer okullardan/programlardan* mezun olan öğretmenlere; “Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarının sağlanması”, “Öğrencilerin bireysel olarak çalışabileceği etkinliklere yer verilmesi” ve “Öğrencilerin grup olarak çalışabileceği etkinliklere yer verilmesi” maddeleriyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalaması *eğitim enstitüsü mezunu öğretmenlere* aittir. Etkinlikler sırasında göz önünde bulundurulması gereken ilkelerle ilgili maddelere verilen diğer tüm yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını *eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenler* almıştır.

Etkinlikler sırasında göz önünde bulundurulması gereken ilkelerle ilgili görüşlerde öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programına ya da okullara bakıldığında öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu öğretmenlerin ilkelerin gerçekleştirilme düzeylerinin eğitim enstitüsü, eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu, lisans tamamlama programı, eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı ve diğer okullardan/programlardan mezun olan öğretmenlere göre düşük olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programına göre etkinlikler sırasında gözönünde bulundurulması gereken ilkelerle ilgili her bir maddeye verdikleri yanıtların puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak için grup ortalamaları arasında tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Öğretmenlerin etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelerle ilgili maddeler içerisinde “Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgürce çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi”, “Etkinliklerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alınması”, “Etkinliklerin gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi”, “Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması”, “Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar

izlenmesi”, “Öğrencilerin bireysel olarak çalışabileceği etkinliklere yer verilmesi”, “Bir etkinlik saatinde öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları”, “Etkinliklerin programdaki diğer derslerle ilişkilendirilerek gerçekleştirilmesi”, “Etkinliklerde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi”, “Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması”, “Etkinliklerde branş öğretmenleriyle işbirliği yapılması” ve “Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması” maddelerin yanıtlarına ilişkin puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

“Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgürce çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi” ($F=5.83$, $P<.05$), “Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izlenmesi” ($F=6.06$, $P<.05$) ve “Etkinliklerin programdaki diğer derslerle ilişkilendirilerek gerçekleştirilmesi” ($F=4.79$, $P<.05$) ilkeleriyle ilgili görüşlerde anlamlı farklar eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı ile eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu, lisans tamamlama programı ve öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksek okul yada fakülte mezunu öğretmenler arasındadır. Bu değerlere göre, eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı mezunu öğretmenlerin, “Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgürce çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi”, “Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izlenmesi” ve “Etkinliklerin programdaki diğer derslerle ilişkilendirilerek gerçekleştirilmesi” ilkelerinin gerçekleşme düzeyleri konusunda eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu, lisans tamamlama programı ve öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksek okul yada fakülte mezunu öğretmenlere göre daha olumlu düşündükleri söylenebilir.

“Etkinliklerde öğrencilerin ilgilerini, yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alınması” ($F=3.68$, $P<.05$) ve “Etkinliklerin gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi” ($F=2.95$, $P<.05$) ilkesiyle ilgili görüşlerde anlamlı farklar öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksek okul ya da fakülte mezunu öğretmenler ile eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenler arasındadır. Öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksek okul ya da fakülte mezunu öğretmenler “Etkinliklerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alınması” ve “Etkinliklerin gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi” ilkelerinin gerçekleşme düzeylerini

eğitim fakóltesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenlere göre daha düşük buldukları söylenebilir. Bu verilerden, eğitim fakóltesi sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenler lehine istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

“Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması” ilkesiyle ilgili görüşlerde anlamlı fark eğitim önlisans/iki yıllık eğitim yüksekokulu ve lisans tamamlama programından mezun olan öğretmenler ile eğitim fakóltesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenler arasındadır ($F=2.58$, $P<.05$). Bu verilerden, lisans tamamlama programı ve eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu mezunu öğretmenlerin, gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması ilkesinin gerçekleşme düzeyini eğitim fakóltesi sınıf öğretmenliği programı mezunu öğretmenler göre daha düşük buldukları söylenebilir.

“Öğrencilerin bireysel olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi” ilkesiyle ilgili görüşlerde anlamlı fark eğitim enstitüsünden mezun öğretmenler ile lisans tamamlama programı mezunu öğretmenler arasındadır ($F=2.80$, $P<.05$). Buna göre, eğitim enstitüsünden mezun öğretmenler, öğrencilerin bireysel olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi ilkesinin gerçekleşme düzeyi konusunda lisans tamamlama programı mezunu öğretmenler göre daha olumlu düşündüğü söylenebilir.

“Bir etkinlik saatinde öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları” ($F=16.09$, $P<.05$), “Etkinliklerde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi” ($F=18.24$, $P<.05$) ve “Etkinliklerde branş öğretmenleriyle işbirliği yapılması” ($F=16.14$, $P<.05$) ilkeleriyle ilgili görüşlerde anlamlı farklar eğitim fakóltesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenler ile eğitim enstitüsü, eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu, lisans tamamlama programı, öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakólte mezunu öğretmenler ve diğer okullardan/programlardan mezun olan öğretmenler arasındadır. Bu verilerden, eğitim fakóltesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenlerin, “Öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları”, “Etkinliklerde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi” ve “Etkinliklerde branş öğretmenleriyle işbirliği yapılması” konusunda eğitim enstitüsü, eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu, lisans tamamlama programı, öğretmen

yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu öğretmenler ve diğer okullardan/programlardan mezun olan öğretmenlere göre daha olumlu düşünmektedirler.

“Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması” ($F=17.90$, $P<.05$) ve “Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması” ($F=17.74$, $P<.05$) ilkeleriyle ilgili görüşlerde anlamlı farklar öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu öğretmenler ile eğitim enstitüsü, eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu, lisans tamamlama programı mezunu öğretmenler ve eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenler; diğer okullardan/programlardan mezun olan öğretmenler ile eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenler arasındadır. Bu verilere göre, dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu öğretmenlerin, “Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması” ve “Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması” ilkelerinin gerçekleşme düzeyleri konusunda eğitim enstitüsü, eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu, lisans tamamlama programı mezunu öğretmenler ve eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenlere göre daha olumsuz düşünmektedir. Diğer okullardan/programlardan mezun olan öğretmenler ise “Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması” ve “Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması” ilkelerinin gerçekleşme düzeyleri konusunda eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenlere göre daha olumsuz düşünmektedir.

3.2.3. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkelerle İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının üçüncü alt maddesi ile, öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelere ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine göre, ilkelere ilgili maddelere verdikleri yanıtların puan ortalamaları, puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve varyans analizi sonuçları Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları

Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkeler	Hizmet Süresi	N	\bar{x}	SS	SD	F	Tukey
Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgürce çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi	5 yıl ve aşağısı	50	2.52	0.76	598	1.749	-
	6-10 yıl	210	2.49	0.84			
	11-15 yıl	82	2.40	0.85			
	16-20 yıl	79	2.65	0.90			
	21-25 yıl	74	2.74	0.90			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.45	0.92			
Toplam		604	2.52	0.88			
Etkinliklerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alınması	5 yıl ve aşağısı	50	2.66	0.79	598	1.794	-
	6-10 yıl	210	2.95	0.70			
	11-15 yıl	82	2.78	0.70			
	16-20 yıl	79	2.91	0.85			
	21-25 yıl	74	2.91	0.78			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.82	0.71			
Toplam		604	2.87	0.74			
Etkinliklerin gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi	5 yıl ve aşağısı	50	2.78	0.70	598	1.626	-
	6-10 yıl	210	3.03	0.65			
	11-15 yıl	82	2.97	0.73			
	16-20 yıl	79	3.05	0.73			
	21-25 yıl	74	3.12	0.72			
	26 yıl ve yukarısı	109	3.01	0.66			
Toplam		604	3.01	0.69			
Etkinliklerden öğrencilerin zevk almaları ve mutlu olmaları	5 yıl ve aşağısı	50	3.38	0.66	598	1.026	-
	6-10 yıl	210	3.38	0.56			
	11-15 yıl	82	3.41	0.60			
	16-20 yıl	79	2.25	0.68			
	21-25 yıl	74	3.43	0.59			
	26 yıl ve yukarısı	109	3.32	0.54			
Toplam		604	3.36	0.59			
Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması	5 yıl ve aşağısı	50	2.98	0.84	598	2.702*	3-1
	6-10 yıl	210	3.28	0.74			
	11-15 yıl	82	3.30	0.74			
	16-20 yıl	79	3.05	0.86			
	21-25 yıl	74	3.12	0.77			
	26 yıl ve yukarısı	109	3.09	0.73			
Toplam		604	3.17	0.77			

Tablo 12-devam

Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izlenmesi	5 yıl ve aşağısı	50	2.68	0.79	598	0.824	-
	6-10 yıl	210	2.84	0.76			
	11-15 yıl	82	2.75	0.79			
	16-20 yıl	79	2.67	0.77			
	21-25 yıl	74	2.82	0.86			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.78	0.80			
Toplam		604	2.78	0.79			
Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarının sağlanması	5 yıl ve aşağısı	50	2.48	0.86	598	2.271*	3-1
	6-10 yıl	210	2.70	0.77			
	11-15 yıl	82	2.89	0.76			
	16-20 yıl	79	2.73	0.79			
	21-25 yıl	74	2.87	0.82			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.81	0.82			
Toplam		604	2.75	0.80			
Öğrencilerin bireysel olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi	5 yıl ve aşağısı	50	2.62	0.77	598	1.868	-
	6-10 yıl	210	2.75	0.70			
	11-15 yıl	82	2.86	0.76			
	16-20 yıl	79	2.72	0.71			
	21-25 yıl	74	2.93	0.79			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.88	0.74			
Toplam		604	2.79	0.74			
Öğrencilerin grup olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi	5 yıl ve aşağısı	50	2.52	0.64	598	1.255	-
	6-10 yıl	210	2.72	0.73			
	11-15 yıl	82	2.79	0.71			
	16-20 yıl	79	2.79	0.67			
	21-25 yıl	74	2.82	0.78			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.74	0.79			
Toplam		604	2.74	0.73			
Bir etkinlik saatinde öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları	5 yıl ve aşağısı	50	2.08	0.77	598	1.995	-
	6-10 yıl	210	2.23	0.76			
	11-15 yıl	82	2.17	0.69			
	16-20 yıl	79	2.16	0.74			
	21-25 yıl	74	2.44	0.81			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.31	0.79			
Toplam		604	2.24	0.76			
Etkinliklerde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi	5 yıl ve aşağısı	50	2.34	0.77	598	1.187	-
	6-10 yıl	210	2.40	0.79			
	11-15 yıl	82	2.29	0.86			
	16-20 yıl	79	2.29	0.84			
	21-25 yıl	74	2.17	0.72			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.26	0.71			
Toplam		604	2.31	0.78			

Tablo 12-devam

Başlatılan etkinliklerin sonuçlandırılması	5 yıl ve aşağısı	50	3.02	0.91	598	0.567	-
	6-10 yıl	210	3.15	0.64			
	11-15 yıl	82	3.15	0.65			
	16-20 yıl	79	3.10	0.72			
	21-25 yıl	74	3.18	0.67			
	26 yıl ve yukarısı	109	3.08	0.72			
Toplam		604	3.12	0.70			
Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması	5 yıl ve aşağısı	50	1.82	0.80	598	5.586*	4-1
	6-10 yıl	210	2.00	0.86			
	11-15 yıl	82	2.13	0.74			
	16-20 yıl	79	2.31	0.84			
	21-25 yıl	74	2.40	0.87			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.29	0.80			
Toplam		604	2.14	0.85			
Etkinliklerde branş öğretmenleriyle işbirliği yapılması	5 yıl ve aşağısı	50	1.78	0.88	598	1.579	-
	6-10 yıl	210	1.86	0.87			
	11-15 yıl	82	1.92	0.91			
	16-20 yıl	79	1.89	0.81			
	21-25 yıl	74	2.02	0.96			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.11	0.91			
Toplam		604	1.93	0.89			
Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması	5 yıl ve aşağısı	50	1.60	0.75	598	8.111*	5-1
	6-10 yıl	210	1.62	0.68			
	11-15 yıl	82	1.76	0.77			
	16-20 yıl	79	1.74	0.75			
	21-25 yıl	74	2.13	0.91			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.06	0.86			
Toplam		604	1.80	0.79			

$\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyine göre F tablo değeri =2.21

Tablo 12’de görüldüğü gibi, farklı hizmet sürelerine sahip öğretmenlerin ilkelerle ilgili maddelerin yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları birbirinden farklıdır. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde göz önünde bulundurulması gereken ilkelerden “Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgürce çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi”, “Etkinliklerin gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi”, “Etkinliklerden öğrencilerin zevk almaları ve mutlu olmaları”, “Öğrencilerin bireysel olarak çalışabileceği etkinliklere yer verilmesi”, “Öğrencilerin grup olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi”, “Bir etkinlik saatinde öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları”, “Başlatılan etkinliklerin sonuçlandırılması”, “Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan

yararlanılması” ve “Ailelerin etkinliklere olanak sağlanması” maddeleriyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını *21-25 yıl hizmet süresine sahip öğretmenler* almıştır.

“Etkinliklerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alınması”, “Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izlenmesi”, “Etkinliklerin programdaki diğer derslerle ilişkilendirilerek gerçekleştirilmesi” ve “Etkinliklerde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi” maddeleriyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalaması *6-10 yıl hizmet süresine sahip öğretmenlere* aittir.

“Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması” ve “Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarının sağlanması” maddeleriyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalaması *11-15 yıl hizmet süresine sahip öğretmenler* almıştır. “Etkinliklerde branş öğretmenleriyle işbirliği yapılması” maddesiyle ilgili yanıtlarda ise en yüksek puan ortalaması ise *26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip öğretmenlere* aittir.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelere ilişkin görüşlerde öğretmenlerin hizmet sürelerine bakıldığında; her bir soruda farklı bir hizmet süresine sahip grubun yüksek puan ortalaması aldığı görülmektedir. Ancak, genel olarak 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip öğretmenlerin diğer hizmet sürelerine sahip öğretmenlere göre daha olumsuz düşündükleri dikkat çekmektedir.

Hizmet süresi değişkenine göre öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde göz önünde bulundurulması gereken ilkelere ilgili her bir maddeye verdikleri yanıtların puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak için grup ortalamaları arasında tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelere yönelik maddelerden “Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarının sağlanması”, “Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması” ve “Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması” maddelerin

yanıtlarına ilişkin puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

“Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarının sağlanması” ($F=2.27$, $P<.05$) ve “Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması” ($F=2.70$, $P<.05$) ilkeleriyle ilgili görüşlerde anlamlı farklar 11-15 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenler ile 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler arasındadır. Bu bulguya dayalı olarak, 11-15 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenler, “Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarının sağlanması” ve “Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması” konusunda 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenlere göre daha olumlu düşünmektedir.

“Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması” ($F=5.58$, $P<.05$) ve “Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması” ($F=8.11$, $P<.05$) ilkeleriyle ilgili görüşlerde anlamlı farklar 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler ve 6-10 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenler ile 21-25 yıl ve 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler arasındadır. Bu bulguya dayalı olarak, 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler ve 6-10 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenler, “Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması” ve “Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması” konusunda 21-25 yıl ve 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenlerden daha farklı düşünmektedir. “Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması” ve “Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması” ilkelerinin gerçekleşme düzeyi konusunda 21-25 yıl ve 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler lehine istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

3.2.4. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz önünde Bulundurulması Gereken İkelere İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının dördüncü alt maddesi ile, öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ikelere ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıflara göre farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre, ikelerle ilgili maddelere verdikleri yanıtların puan ortalamaları, puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve varyans analizi sonuçları Tablo 13’de gösterilmiştir.

Tablo 13. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz önünde Bulundurulması Gereken İkelere İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları

Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İkelere	Okutulan Sınıf	N	\bar{x}	SS	SD	F	Tukey
Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgürce çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi	Birinci Sınıf	202	2.59	0.91	601	1.157	-
	İkinci Sınıf	206	2.46	0.86			
	Üçüncü Sınıf	196	2.53	0.87			
Toplam		604	2.52	0.88			
Etkinliklerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alınması	Birinci Sınıf	202	2.89	0.74	601	1.931	-
	İkinci Sınıf	206	2.93	0.72			
	Üçüncü Sınıf	196	2.79	0.76			
Toplam		604	2.87	0.74			
Etkinliklerin gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi	Birinci Sınıf	202	3.02	0.70	601	0.074	-
	İkinci Sınıf	206	3.00	0.68			
	Üçüncü Sınıf	196	3.02	0.70			
Toplam		604	3.01	0.69			

Tablo 13-devam

Etkinliklerden öğrencilerin zevk almaları ve mutlu olması	Birinci Sınıf	202	3.35	0.62	601	0.063	-
	İkinci Sınıf	206	3.36	0.58			
	Üçüncü Sınıf	196	3.37	0.59			
Toplam		604	3.36	0.59			
Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması	Birinci Sınıf	202	3.09	0.80	601	2.401	-
	İkinci Sınıf	206	3.26	0.75			
	Üçüncü Sınıf	196	3.17	0.76			
Toplam		604	3.17	0.77			
Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izlenmesi.	Birinci Sınıf	202	2.77	0.78	601	0.016	-
	İkinci Sınıf	206	2.79	0.74			
	Üçüncü Sınıf	196	2.78	0.84			
Toplam		604	2.78	0.79			
Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımlarının sağlanması	Birinci Sınıf	202	2.66	0.83	601	2.266	-
	İkinci Sınıf	206	2.72	0.75			
	Üçüncü Sınıf	196	2.88	0.81			
Toplam		604	2.75	0.80			
Öğrencilerin bireysel olarak çalışabileceği etkinliklere yer verilmesi	Birinci Sınıf	202	2.77	0.75	601	0.100	-
	İkinci Sınıf	206	2.79	0.72			
	Üçüncü Sınıf	196	2.83	0.75			
Toplam		604	2.79	0.74			
Öğrencilerin grup olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi	Birinci Sınıf	202	2.68	0.71	601	0.209	-
	İkinci Sınıf	206	2.70	0.67			
	Üçüncü Sınıf	196	2.82	0.80			
Toplam		604	2.74	0.73			
Bir etkinlik saatinde öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları	Birinci Sınıf	202	2.18	0.75	601	0.048	-
	İkinci Sınıf	206	2.28	0.79			
	Üçüncü Sınıf	196	2.26	0.75			
Toplam		604	2.24	0.76			
Etkinliklerin programdaki diğer derslerle ilişkilendirilerek gerçekleştirilmesi	Birinci Sınıf	202	2.88	0.71	601	0.031	-
	İkinci Sınıf	206	2.85	0.67			
	Üçüncü Sınıf	196	2.87	0.76			
Toplam		604	2.87	0.71			
Etkinliklerde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi	Birinci Sınıf	202	2.26	0.75	601	0.330	-
	İkinci Sınıf	206	2.41	0.79			
	Üçüncü Sınıf	196	2.27	0.81			
Toplam		604	2.31	0.78			

Tablo 13-devam

Başlatılan etkinliklerin sonuçlandırılması	Birinci Sınıf	202	3.14	0.69	601	1.086	-
	İkinci Sınıf	206	3.13	0.69			
	Üçüncü Sınıf	196	3.11	0.71			
Toplam		604	3.12	0.70			
Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması	Birinci Sınıf	202	2.17	0.87	601	0.638	-
	İkinci Sınıf	206	2.12	0.85			
	Üçüncü Sınıf	196	2.13	0.82			
Toplam		604	2.14	0.85			
Etkinliklerde branş öğretmenleriyle iş birliği yapılması	Birinci Sınıf	202	1.95	0.90	601	1.039	-
	İkinci Sınıf	206	1.93	0.88			
	Üçüncü Sınıf	196	1.92	0.89			
Toplam		604	1.93	0.89			
Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması	Birinci Sınıf	202	1.80	0.84	601	1.235	-
	İkinci Sınıf	206	1.81	0.78			
	Üçüncü Sınıf	196	1.79	0.76			
Toplam		604	1.80	0.79			

$\alpha=.05$ anlamlılık düzeyine göre F tablo değeri =2.99

Tablo 13’de görüldüğü gibi, farklı sınıfları okutmakta olan öğretmenlerin ilkelerle ilgili maddelerin yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları birbirinden farklıdır. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde göz önünde bulundurulması gereken ilkelerle ilgili maddelerden “Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgürce çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi”, “Etkinliklerin programdaki diğer derslerle ilişkilendirilerek gerçekleştirilmesi”, “Başlatılan etkinliklerin sonuçlandırılması”, “Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması” ve “Etkinliklerde branş öğretmenleriyle işbirliği yapılması” maddeleriyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını *birinci sınıfta okutmakta olan öğretmenler* almıştır.

“Etkinliklerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alınması”, “Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması”, “Öğrencileri yaratıcılığa yöneltten yaklaşımlar izlenmesi”, “Bir etkinlik saatinde öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları”, “Etkinliklerde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi” ve “Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması” maddeleriyle

ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını *ikinci sınıfı okutmakta olan öğretmenler* almıştır.

“Etkinliklerden öğrencilerin zevk almaları ve mutlu olmaları”, “Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarının sağlanması”, “Öğrencilerin bireysel olarak çalışabileceği etkinliklere yer verilmesi” ve “Öğrencilerin grup olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi” maddeleriyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını *üçüncü sınıfı okutmakta olan öğretmenler* almıştır.

Öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıflar ile ilkelere ilişkin görüşlerinde çok fazla farklılığın olmadığı söylenebilir. Her bir soruda farklı bir sınıfı okutmakta olan grup yüksek puan ortalamasına sahiptir. Ancak, genel olarak her üç sınıfı da okutmakta olan öğretmenlerin puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Nitekim, öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelere ilgili her bir maddeye verdikleri yanıtların puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak için grup ortalamaları arasında tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Ancak, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelere ilgili maddelerin yanıtları içerisinde öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıflara göre puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunamamıştır.

3.3. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğeler

Bu bölümde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumuna ilişkin görüşlerini yansıtan bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumu ile ilgili maddelere verdikleri yanıtlar Tablo 14’de görülmektedir.

Tablo 14. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtlar

Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğeler		Her Zaman	Çoğunlukla	Ara Sıra	Hiçbir Zaman	\bar{x}
Öğrencilere ipuçları verilmesi	<i>f</i>	106	371	120	7	2.95
	%	17.5	61.4	19.9	1.2	
Öğrencilere pekiştirici verilmesi	<i>f</i>	109	338	153	4	2.91
	%	18.0	56.0	25.0	0.7	
Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması	<i>f</i>	169	323	108	4	3.08
	%	28.0	53.5	17.9	0.7	
Öğrencilerin etkin katılımın sağlanması	<i>f</i>	235	335	31	3	3.32
	%	38.9	55.5	5.1	0.5	
Öğrencilere çalışmalarını ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları izlenmesi	<i>f</i>	130	266	200	8	2.85
	%	21.5	44.0	33.1	1.3	

N=604

Tablo 14’de görüldüğü gibi öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğeler ile ilgili maddelerden “Öğrencilere ipuçları verilmesi”ne ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 1.2’si hiçbir zaman ipuçları verilmediğini, yüzde 19.9’u ara sıra, yüzde 61.4’ü çoğunlukla ve yüzde 17.5’i her zaman ip uçları verildiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilere ip uçları verilmesi”ne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.95’dir. Bu ortalamaya göre

öğretmenlerin, öğrencilere “çoğunlukla” ipuçları verildiği görüşünde oldukları söylenebilir.

“Öğrencilere pekiştireç verilmesi” konusunda, öğretmenlerin yüzde 1.2’si hiçbir zaman ip uçları verilmediğini, yüzde 19.4’ü ara sıra, yüzde 61.4’ü çoğunlukla ve yüzde 17.5’i her zaman pekiştireç verildiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilere pekiştireç verilmesi” ne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.91’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, öğrencilere “çoğunlukla” pekiştireç verildiğini düşündükleri söylenebilir.

“Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması” konusunda, öğretmenlerin yüzde 0.7’si hiçbir zaman güdülenmeye çalışılmadığını, yüzde 25’i ara sıra, yüzde 56’sı çoğunlukla ve yüzde 18’i her zaman güdülenmeye çalışıldığını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması” na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3.08’dir. Bu ortalama öğretmenlerin, öğrencilerin “çoğunlukla” güdülenmeye çalışıldığını düşündüklerini göstermektedir.

“Öğrencilerin etkin katılımının sağlanması”na ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 0.5’i hiçbir zaman etkin katılımın sağlanmadığını, yüzde 5.1’i ara sıra, yüzde 55.5’i çoğunlukla ve yüzde 38.9’u her zaman etkin katılımın sağlandığını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin etkin katılımının sağlanması”na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3.32’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerin etkin katılımının “çoğunlukla” sağlandığını düşündükleri söylenebilir.

“Öğrencilere çalışmaları ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları izlenmesi” konusunda, öğretmenlerin 1.3’ü hiçbir zaman uygun dönütler verilmediğini ve uygun düzeltme yollarının izlenmediğini, yüzde 33.1’i ara sıra, yüzde 44’ü çoğunlukla ve yüzde 21.5’i her zaman uygun dönütler verildiğini ve uygun düzeltme yollarının izlendiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilere çalışmaları ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları izlenmesi” ne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.85’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin,

öğrencilere çalışmalarını ile ilgili olarak “çoğunlukla” uygun dönütler verildiği ve uygun düzeltme yollarının izlendiği görüşünde oldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerle ilgili maddelere verdikleri yanıtların tümünün aritmetik ortalamalarının ortalaması 4 üzerinden 3.02’dir. Bu ortalamaya göre, öğretmenlerin, öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumunun “çoğunlukla” gerçekleştiği görüşünde oldukları söylenebilir.

3.3.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelere İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının ilk alt maddesinde, öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumuna ilişkin görüşlerinde farklılık olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumu ile ilgili maddelere verdikleri yanıtların puan ortalamaları ile puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve t testi sonuçları Tablo 15’de gösterilmiştir.

Tablo 15. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve t Testi Sonuçları

Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğeler	Cinsiyet	N	\bar{x}	SS	SD	t
Öğrencilere ipuçları verilmesi	Kadın	362	2.97	0.64	602	0.870
	Erkek	242	2.92	0.65		
Toplam		604				
Öğrencilere pekiştirici verilmesi	Kadın	362	3.13	0.70	602	0.883
	Erkek	242	3.01	0.67		
Toplam		604				

Tablo 15-devam

Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması	Kadın	362	3.36	0.57	602	2.197*
	Erkek	242	3.26	0.62		
Toplam		604				
Öğrencilerin etkin katılımın sağlanması	Kadın	362	2.92	0.79	602	2.007*
	Erkek	242	2.76	0.70		
Toplam		604				
Öğrencilere çalışmaları ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları izlenmesi	Kadın	362	2.93	0.67	602	2.579*
	Erkek	242	2.88	0.66		
Toplam		604				

$\alpha=.05$ anlamlılık düzeyine göre t tablo değeri =1.96

Tablo 15’de görüldüğü gibi kadın ve erkek öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerle ilgili maddelerin yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları birbirinden farklıdır. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerle ilgili maddelere verilen tüm yanıtlarda *kadın öğretmenlerin* puan ortalamaları *erkek öğretmenlere* oranla daha yüksektir. Bu bulgulara göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumuyla ilgili görüşlere ilişkin olarak kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha olumlu düşündükleri söylenebilir. Ancak, Tablo 15 dikkatle incelendiğinde, kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin birbirlerine çok yakın olduğu görülecektir.

Araştırmanın amacına yönelik olarak, öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelere ilişkin her bir maddeye verdikleri yanıtların puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak için grup ortalamaları arasında bağımsız t testi yapılmıştır.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerle ilgili maddeler içerisinde “Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması”, “Öğrencilerin etkin katılımının sağlanması” ve “Öğrencilere çalışmaları ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları uygulanması” maddelerin

yanıtlarına ilişkin puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

“Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması” ögesinde erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre daha düşük puan ortalamasına sahiptirler (3.36; 3.26). Bu iki ortalama arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını sınamak için yapılan t testinde, t değeri 2.19’dur. t değeri 597 serbestlik derecesinde .05 anlamlılık düzeyinde 1.96’lık tablo değerinden büyük olduğundan, kadın öğretmenler lehine anlamlı bir fark vardır.

“Öğrencilerin etkin katılımının sağlanması” ögesinde erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre daha düşük puan ortalamasına sahiptirler (2.92; 2.76). Bu iki ortalama arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını sınamak için yapılan t testinde, t değeri 2.’dir. t değeri 597 serbestlik derecesinde .05 anlamlılık düzeyinde 1.96’lık tablo değerinden büyük olduğundan, kadın öğretmenler lehine anlamlı bir fark vardır.

“Öğrencilere çalışmalarını ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları uygulanması” ögesinde erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre daha düşük puan ortalamasına sahiptirler (2.93; 2.88). Bu iki ortalama arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını sınamak için yapılan t testinde, t değeri 2.57’dir. t değeri 597 serbestlik derecesinde .05 anlamlılık düzeyinde 1.96’lık tablo değerinden büyük olduğundan, kadın öğretmenler lehine anlamlı bir fark vardır.

3.3.2. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelere İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının ikinci alt maddesi ile, öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumuna ilişkin görüşlerinin mezun oldukları yükseköğretim programına göre farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programı değişkenine göre, öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumu ile ilgili maddelere verdikleri yanıtların puan ortalamaları, puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve varyans analizi sonuçları Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları

Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğeler	Okul Türü	N	\bar{x}	SS	SD	F	Tukey	
Öğrencilere ipuçları verilmesi	Eğitim Enstitüsü	55	2.89	0.68	598	1.828	-	
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	2.90	0.69				
	Lisans Tamam. Programı	88	2.96	0.63				
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.17	0.52				
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.94	0.60				
	Diğer	29	2.89	0.77				
Toplam		604	2.95	0.64				
Öğrencilere pekiştireç verilmesi	Eğitim Enstitüsü	55	2.96	0.63	598	3.045*	4-2	
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	2.88	0.69				4-3
	Lisans Tamam. Programı	88	2.84	0.64				4-5
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.18	0.53				
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.84	0.68				
	Diğer	29	3.03	0.77				
Toplam		604	2.91	0.67				
Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması	Eğitim Enstitüsü	55	3.03	0.69	598	4.621*	4-2	
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	3.00	0.70				4-3
	Lisans Tamam. Programı	88	3.01	0.71				4-5
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.39	0.49				
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	3.10	0.68				
	Diğer	29	3.17	0.75				
Toplam		604	2.85	0.69				
Öğrencilerin etkin katılımın sağlanması	Eğitim Enstitüsü	55	3.47	0.53	598	1.127	-	
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	3.30	0.60				
	Lisans Tamam. Programı	88	3.28	0.62				
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.40	0.52				
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	3.29	0.58				
	Diğer	29	3.34	0.72				
Toplam		604	3.32	0.59				

Tablo 16-devam

Öğrencilere çalışmaları ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları izlenmesi	Eğitim Enstitüsü	55	2.89	0.68	598	3.403*	4-2
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.88	0.77			4-3
	Lisans Tamam. Programı	88	2.71	0.80			4-5
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.23	0.42			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.77	0.80			
	Diğer	29	2.86	0.78			
Toplam		604	3.08	0.76			

$\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyine göre F tablo değeri =2.21

Tablo 16’da görüldüğü gibi, farklı yükseköğretim programlarından mezun olan öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerle ilgili maddelerin yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları birbirinden farklıdır. Etkinlikler sırasında öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerden “Öğrencilerin etkin katılımının sağlanması” maddesine ilişkin yanıtlarda en yüksek puan ortalaması *eğitim enstitüsü mezunu öğretmenlere* aittir. Etkinlikler sırasında öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen diğer öğelerle ilgili tüm yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını *eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenler* almıştır.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumuna ilişkin görüşlerde öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programlarına bakıldığında, eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenlerin öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğeleri kullanma durumlarının daha fazla olduğu görülmekle birlikte puan ortalamaları arasında çok büyük farklılıkların olmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programına göre etkinlikler sırasında öğretim hizmetlerinin niteliğini belirleyen öğelerle ilgili her bir maddeye verdikleri yanıtların puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak için grup ortalamaları arasında tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programına göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğeler içerisinde

“Öğrencilere pekiştireç verilmesi”, “Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması” ve “Öğrencilere çalışmaları ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları izlenmesi” öğeleriyle ilgili yanıtlara ilişkin puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

“Öğrencilere pekiştireç verilmesi” ($F=3.04$, $P<.05$), “Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması” ($F=3.40$, $P<.05$) ve “Öğrencilere çalışmaları ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları izlenmesi” ($F=4.62$, $P<.05$)ne ilişkin görüşlerde anlamlı farklar eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı ile eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu, lisans tamamlama programı ve öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu öğretmenler arasındadır. Bu verilerden, eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı mezunu öğretmenlerin “Öğrencilere pekiştireç verme düzeyleri”, “Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması” ve “Öğrencilere çalışmaları ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları izlenmesi” öğelerinin kullanılma durumunu eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu, lisans tamamlama programı ve öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu olan öğretmenlere göre daha yüksek buldukları söylenebilir.

3.3.3. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelere İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının üçüncü alt maddesi ile, öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumuna ilişkin görüşlerinin meslekteki hizmet sürelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine göre, öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumuyla ilgili maddelere verdikleri yanıtların puan ortalamaları, puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve varyans analizi sonuçları Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları

Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğeler	Hizmet Süresi	N	\bar{x}	SS	SD	F	Tukey
Öğrencilere ip uçları verilmesi	5 yıl ve aşağısı	50	3.00	0.57	598	0.509	-
	6-10 yıl	210	2.99	0.62			
	11-15 yıl	82	2.96	0.61			
	16-20 yıl	79	2.94	0.63			
	21-25 yıl	74	2.91	0.69			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.88	0.71			
Toplam		604	2.95	0.64			
Öğrencilere pekiştirici verilmesi	5 yıl ve aşağısı	50	2.88	0.71	598	0.445	-
	6-10 yıl	210	2.96	0.65			
	11-15 yıl	82	2.89	0.73			
	16-20 yıl	79	2.87	0.66			
	21-25 yıl	74	2.91	0.63			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.87	0.68			
Toplam		604	2.91	0.67			
Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması	5 yıl ve aşağısı	50	3.22	0.70	598	2.015	-
	6-10 yıl	210	3.15	0.65			
	11-15 yıl	82	2.97	0.78			
	16-20 yıl	79	2.93	0.66			
	21-25 yıl	74	3.05	0.71			
	26 yıl ve yukarısı	109	3.11	0.66			
Toplam		604	3.08	0.69			
Öğrencilerin etkin katılımın sağlanması	5 yıl ve aşağısı	50	3.40	0.63	598	1.460	-
	6-10 yıl	210	3.31	0.57			
	11-15 yıl	82	3.34	0.57			
	16-20 yıl	79	3.22	0.57			
	21-25 yıl	74	3.45	0.57			
	26 yıl ve yukarısı	109	3.28	0.63			
Toplam		604	3.32	0.59			
Öğrencilere çalışmalarını ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları izlenmesi	5 yıl ve aşağısı	50	2.76	0.79	598	1.483	-
	6-10 yıl	210	2.91	0.73			
	11-15 yıl	82	2.74	0.76			
	16-20 yıl	79	2.81	0.80			
	21-25 yıl	74	3.00	0.75			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.80	0.76			
Toplam		604	2.85	0.76			

$\alpha=.05$ anlamlılık düzeyine göre F tablo değeri =2.21

Tablo 17’de görüldüğü gibi, farklı hizmet sürelerine sahip öğretmenlerin öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerle ilgili maddelerin yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları birbirlerine oldukça yakındır. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerden “Öğrencilere ipuçları verilmesi” ve “Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması” maddeleriyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını *5 yıl ve aşığı hizmet süresine sahip öğretmenler* almıştır.

“Öğrencilere pekiştirme verilmesi” maddesiyle ilgili yanıtlarda ilgili en yüksek puan ortalaması 6-10 yıl grubuna aittir. “Öğrencilerin etkin katılımının sağlanması” ve “Öğrencilere çalışmaları ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları izlenmesi” maddeleriyle ilgili yanıtlarda ise en yüksek puan ortalaması *21-25 yıl hizmet süresine sahip öğretmenlere* aittir.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumuna ilişkin görüşlerde öğretmenlerin hizmet sürelerine bakıldığında; farklı sorularda en yüksek puan ortalamalarının farklı hizmet sürelerine sahip öğretmenlere ait olduğu görülmekle birlikte, puan ortalamaları arasında çok büyük farklılıkların olmadığı söylenebilir. Nitekim, hizmet süreleri değişkenine göre öğretmenlerin öğretim hizmetlerinin niteliğini belirleyen öğelerle ilgili her bir maddeye verdikleri yanıtların puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak için grup ortalamaları arasında tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Ancak, öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerle ilgili maddelerin yanıtları içerisinde öğretmenlerin hizmet sürelerine göre puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunamamıştır.

3.3.4. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelere İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının dördüncü alt maddesi ile, öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumuna ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıflara göre farklılaşp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre, öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumu ile ilgili maddelere verdikleri yanıtların puan ortalamaları, puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve varyans analizi sonuçları Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıf Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğelerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları

Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Öğeler	Okutulan Sınıf	N	\bar{x}	SS	SD	F	Tukey
Öğrencilere ip uçları verilmesi	Birinci Sınıf	202	2.95	0.63	601	0.330	-
	İkinci Sınıf	206	2.92	0.66			
	Üçüncü Sınıf	196	2.97	0.64			
Toplam		604	2.95	0.64			
Öğrencilere pekiştirme verilmesi	Birinci Sınıf	202	2.97	0.66	601	1.086	-
	İkinci Sınıf	206	2.87	0.70			
	Üçüncü Sınıf	196	2.89	0.65			
Toplam		604	2.91	0.67			
Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması	Birinci Sınıf	202	3.11	0.67	601	0.638	-
	İkinci Sınıf	206	3.04	0.72			
	Üçüncü Sınıf	196	3.10	0.67			
Toplam		604	3.08	0.69			
Öğrencilerin etkin katılımın sağlanması	Birinci Sınıf	202	3.30	0.56	601	1.039	-
	İkinci Sınıf	206	3.29	0.61			
	Üçüncü Sınıf	196	3.31	0.60			
Toplam		604	3.32	0.59			
Öğrencilere çalışmaları ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları izlenmesi	Birinci Sınıf	202	2.91	0.75	601	1.235	-
	İkinci Sınıf	206	2.85	0.73			
	Üçüncü Sınıf	196	2.79	0.79			
Toplam		604	2.85	0.76			

$\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyine göre F tablo değeri =2.99

Tablo 18’de görüldüğü gibi, farklı sınıfları okutmakta olan öğretmenlerin öğretim hizmetlerinin niteliğini belirleyen öğelerle ilgili maddelerin yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları birbirinden farklıdır. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerden “Öğrencilere ipuçları verilmesi” öğesiyle ilgili

yanıtlarda en yüksek puan ortalaması *üçüncü sınıfta okutmakta olan öğretmenlere* aittir. “Öğrencilere çalışmalarını ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları izlenmesi”, “Öğrencilere pekiştirici verilmesi”, “Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması” ve “Öğrencilerin etkin katılımının sağlanması” öğeleriyle ilgili yanıtlarda ise en yüksek puan ortalamasını *birinci sınıfta okutmakta olan öğretmenler* almıştır.

Öğretmenlerin, öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde; birinci sınıfta okutmakta olan öğretmenlerin öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumunu ikinci ve üçüncü sınıfları okutmakta olan öğretmenlere göre daha yüksek bulduğu söylenebilir. Ancak, genel olarak her üç sınıfın öğretmenlerinin puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerle ilgili her bir maddeye verdikleri yanıtların puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak için grup ortalamaları arasında tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Ancak, öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerle ilgili maddelerin yanıtları içerisinde öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıflara göre puan ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar elde edilememiştir. Bu bulguya dayalı olarak, farklı sınıfları okutmakta olan öğretmenlerin öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğeleri kullanma durumları birbirlerine yakındır.

3.4. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlar

Bu bölümde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlara ilişkin görüşlerini yansıtan bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlara ilişkin görüşleri ile ilgili maddelere verdikleri yanıtlar Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlarla İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtlar

Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlar		Her Zaman	Çoğunlukla	Ara Sıra	Hiçbir Zaman	\bar{x}
Öğrencilerin her yönüyle kendilerinin tanımları ve yeteneklerini geliştirmeleri	<i>f</i> %	97 16.1	259 42.9	231 38.2	17 2.8	2.72
Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve geliştirmeleri	<i>f</i> %	90 14.9	251 41.6	230 38.1	33 5.5	2.65
Öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma (empati) becerisini kazanmaları	<i>f</i> %	64 10.6	220 36.4	289 47.8	31 5.1	2.52
Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri	<i>f</i> %	149 24.7	304 50.3	145 24.0	6 1.0	2.98
Öğrencilerin kendi sorumluluklarını taşımaları	<i>f</i> %	160 26.5	282 46.7	150 24.8	12 2.0	2.97
Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmaları	<i>f</i> %	145 24.0	244 40.4	210 34.8	5 0.8	2.87
Öğrencilerin problem çözme becerisini kazanmaları	<i>f</i> %	115 19.0	286 47.4	195 32.3	8 1.3	2.84
Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları	<i>f</i> %	126 20.9	294 48.7	180 29.8	4 0.7	2.89
Öğrencilerin “işbirliği” yapma ve grupla çalışma alışkanlığını kazanmaları	<i>f</i> %	149 24.7	277 45.9	171 28.3	7 1.2	2.94
Öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici, doğru ve güzel bir Türkçe ile ifade edebilmeleri	<i>f</i> %	222 36.8	306 50.7	72 11.9	4 0.7	3.23
Öğrencilerin başarı duygusunu tatmaları	<i>f</i> %	219 36.3	331 54.8	52 8.6	2 0.3	3.26
Öğrencilerin “kendilerine güven duymayı” öğrenmeleri	<i>f</i> %	223 36.9	281 46.5	98 16.2	2 0.3	3.20
Öğrencilerin yeni öğrenme yaşantıları geçirdiklerinin farkına varmaları	<i>f</i> %	145 24.0	299 49.5	155 25.7	5 0.8	2.96

Tablo 19-devam

Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları	<i>f</i> %	157 26.0	236 39.1	199 32.9	12 2.0	2.89
--	---------------	-------------	-------------	-------------	-----------	------

N=604

Tablo 19’da görüldüğü gibi öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili maddelerden “Öğrencilerin her yönüyle kendilerini tanımaları ve geliştirmeleri” kazanımına ilişkin olarak, yüzde 2.8’i hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 38.2’u ara sıra, yüzde 42.9’i çoğunlukla ve yüzde 16.1’i her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin her yönüyle kendilerini tanımaları ve geliştirmeleri”ne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.72’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler yoluyla öğrencilerin “çoğunlukla” her yönüyle (yetenekleri, ilgileri, duyguları ve istekleri) kendilerini tanıdıklarını ve geliştirdiklerini düşündükleri söylenebilir. Demirel’in (1999, s. 42) araştırma bulgularına göre öğretmenler, yapılan etkinliklerin öğrencilerin kendi ilgi ve yeteneklerini tanımada kısmen yeterli olduğu yanıtını vermişlerdir.

“Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve geliştirmeleri”ne ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 5.5’i öğrencilerin yaratıcılıklarını hiçbir zaman ortaya koymadıklarını ve geliştirmediklerini, yüzde 38.2’si ara sıra, yüzde 42.9’u çoğunlukla ve yüzde 16.1’i her zaman yaratıcılıklarını ortaya koyduklarını ve geliştirdikleri belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve geliştirmeleri” ne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.65’tir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerin yaratıcılıklarını “çoğunlukla” ortaya koydukları ve geliştirdikleri görüşünde oldukları söylenebilir.

“Öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma (empati) becerisini kazanmaları”na ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 5.1’inin öğrencilerin empati becerisini hiçbir zaman kazanamadıklarını, yüzde 47.8’inin ara sıra, yüzde 36.4’ü çoğunlukla ve yüzde 10.6’sı her zaman kazandıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma (empati) becerisini kazanmaları”na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.52’dir. Bu ortalama öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik”

saatlerinde, etkinlikler yoluyla öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma becerisini “çoğunlukla” kazandıklarını gözlemlediklerini göstermektedir.

“Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri” kazanımının, öğretmenlerin yüzde 1’i hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 24’ü ara sıra, yüzde 50.3’ü çoğunlukla ve yüzde 24.7’si her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri”ne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.98’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, öğrencilerin demokratik tutum ve davranışları “çoğunlukla” geliştirdiklerini düşündükleri söylenebilir.

“Öğrencilerin kendi sorumluluklarını taşımaları”na ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 2’si öğrencilerin hiçbir zaman kendi sorumluluklarını taşımadıklarını, yüzde 24.8’i ara sıra, yüzde 46.7’si çoğunlukla ve yüzde 26.5’i her zaman kendi sorumluluklarını taşıdıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin kendi sorumluluklarını taşımaları”na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.97’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerin kendi sorumluluklarını “çoğunlukla” taşıdıklarını düşündükleri söylenebilir.

“Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini (karar verme, seçim yapma vb.) kazanmaları”na ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 0.8’i öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini hiçbir zaman kazanamadıklarını, yüzde 34.8’i ara sıra, yüzde 40.4’ü çoğunlukla ve yüzde 24’ü her zaman kazandıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmaları”na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.87’dir. Bu ortalama öğretmenlerin, etkinlikler yoluyla öğrencilerin karar verme, seçim yapma gibi eleştirel düşünme becerilerini “çoğunlukla” kazandıklarını gözlemlediklerini göstermektedir. Bu sonucu destekler nitelikte Demirel’in (1999, s. 46) araştırma bulgularına göre de öğretmenlerin, etkinliklerin öğrencilerin karar vermesine yardımcı olduğunu belirttikleri görülmektedir.

“Öğrencilerin problem çözme becerisini kazanmaları”na ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 1.3’ü öğrencilerin problem çözme becerisini hiçbir zaman kazanamadıklarını, yüzde 32.3’ü ara sıra, yüzde 47.4’ü çoğunlukla ve yüzde 19’u her zaman kazandıklarını

belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin problem çözme becerisini kazanmaları”na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.84’tür. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, etkinlikler yoluyla öğrencilerin problem çözme becerisini “çoğunlukla” kazandıkları görüşünde oldukları söylenebilir. Demirel’in (1999, s. 42) araştırma bulgularına göre öğretmenlerin, bu saatlerle ilgili etkinliklerin öğrencilerin problem çözme becerisini geliştirmedeki katkısının kısmen olduğunu düşündükleri görülmektedir.

“Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları” kazanımının, öğretmenlerin yüzde 0.7’si hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 29.8’i ara sıra, yüzde 48.7’si çoğunlukla ve yüzde 20.9’u her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları”na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.89’dur. Bu ortalama öğretmenlerin, etkinlikler gerçekleştirilirken öğrencilerin sağlıklı insan ilişkilerini “çoğunlukla” kurabildiklerini gözlemlediklerini göstermektedir. Bu sonucu destekler nitelikte Demirel’in (1999, s. 48) araştırma bulgularına göre öğretmenler, etkinliklerin öğrencilerin grup içinde olumlu insan ilişkileri kurabilmeleri için gerekli tutum ve becerileri kazandıracak yönde olduğu görüşünü belirtmişlerdir.

“Öğrencilerin işbirliği yapma ve grupla çalışma alışkanlığını kazanmaları”na ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 1.2’si öğrencilerin işbirliği yapma ve grupla çalışma alışkanlığını hiçbir zaman kazanamadıklarını, yüzde 28.3’ü ara sıra, yüzde 45.9’u çoğunlukla ve yüzde 24.7’si her zaman kazandıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin işbirliği yapma ve grupla çalışma alışkanlığını kazanmaları”na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.94’tür. Bu ortalama öğretmenlerin, etkinlikler yoluyla öğrencilerin işbirliği yapma ve grupla çalışma alışkanlığını “çoğunlukla” kazandıklarını gözlemlediklerini göstermektedir.

“Öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici, doğru ve güzel bir Türkçe ile ifade edebilmeleri” kazanımının, öğretmenlerin yüzde 0.7’si hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 11.9’u ara sıra, yüzde 50.7’si çoğunlukla ve yüzde 36.8’i her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici doğru ve güzel bir Türkçe ile ifade edebilmeleri”ne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3.23’dür. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, etkinlikler yoluyla öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici doğru ve

güzel bir Türkçe ile “çoğunlukla” ifade edebildiklerini düşündükleri söylenebilir. Bu sonucu destekler nitelikte Demirel’in (1999, s. 42) araştırma bulgularına göre öğretmenlerin, etkinliklerin Türkçe’yi doğru kullanma ve ifade etme becerisini geliştirdiğini belirttikleri görülmektedir.

“Öğrencilerin başarı duygusunu tatmaları” kazanımının, öğretmenlerin yüzde 0.3’ü hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 8.6’sı ara sıra, yüzde 54.8’i çoğunlukla ve yüzde 36.3’ü her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin başarı duygusunu tatmaları”na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3.26’dır. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerin başarı duygusunu “her zaman” tattıkları görüşünde oldukları söylenebilir.

“Öğrencilerin kendine güven duymayı öğrenmeleri”ne ilişkin olarak öğretmenlerin yüzde 0.3’ü öğrencilerin kendine güven duymayı hiçbir zaman öğrenemediklerini, yüzde 16.2’si ara sıra, yüzde 46.5’i çoğunlukla ve yüzde 36.9’u her zaman öğrendiklerini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin kendine güven duymayı öğrenmeleri”ne ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3.20’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerin kendilerine güven duymayı “çoğunlukla” öğrendikleri görüşünde oldukları söylenebilir. Bu sonucu destekler nitelikte Demirel’in (1999, s. 47) araştırma bulgularına göre öğretmenlerin, etkinliklerin öğrencilerde kendilerine güven duygusunu geliştirmedeki rolüne ilişkin olarak olumlu düşündükleri görülmektedir.

“Öğrencilerin yeni öğrenme yaşantıları geçirdiklerinin farkına varmaları” kazanımının, öğretmenlerin yüzde 0.8’i hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 25.7’si ara sıra, yüzde 49.5’i çoğunlukla ve yüzde 24’ü her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin yeni öğrenme yaşantıları geçirdiklerinin farkına varmaları”na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.96’dır. Bu ortalama öğretmenlerin, etkinlikler yoluyla öğrencilerin yeni öğrenme yaşantıları geçirdiklerinin “çoğunlukla” farkına vardıklarını düşündüklerini göstermektedir.

“Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları”na ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 2’si öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını hiçbir

zaman kazanamadığını, yüzde 32.9'u ara sıra, yüzde 39.1'i çoğunlukla ve yüzde 26'sı her zaman kazanabildiklerini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları”na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.89'dür. Bu ortalamaya göre öğretmenler, öğrencilerin etkinlikler yoluyla zamanı verimli kullanma alışkanlığını “çoğunlukla” kazandıklarını düşünmektedirler.

Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili maddelere verdikleri yanıtların tümünün aritmetik ortalamalarının ortalaması 4 üzerinden 2.92'dir. Bu ortalamaya göre, öğretmenlerin, etkinlikler yoluyla kazanımların öğrencilerde gerçekleşme düzeyine ilişkin olarak olumlu düşünceye sahip oldukları görülmektedir.

3.4.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlara İlişkin Görüşler

Araştırmanın ikinci amacının ilk alt maddesinde, öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlara ilişkin görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre, öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili maddelere verdikleri yanıtların puan ortalamaları ile puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve t testi sonuçları Tablo 20'de gösterilmiştir.

**Tablo 20. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik”
Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlarla İlgili Maddelere Verdikleri
Yanıtların Puan Ortalamaları ve t Testi Sonuçları**

Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlar	Cinsiyet	N	\bar{x}	SS	SD	t
Öğrencilerin her yönüyle kendilerinin tanınmaları ve yeteneklerini geliştirmeler	Kadın	362	2.73	0.74	602	0.402
	Erkek	242	2.70	0.77		
Toplam		604				
Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve geliştirmeleri	Kadın	362	2.64	0.77	602	0.369
	Erkek	242	2.67	0.82		
Toplam		604				
Öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma (empati) becerisini kazanmaları	Kadın	362	2.56	0.74	602	1.439
	Erkek	242	2.47	0.75		
Toplam		604				
Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri	Kadın	362	3.01	0.70	602	1.120
	Erkek	242	2.94	0.75		
Toplam		604				
Öğrencilerin kendi sorumluluklarını taşımaları	Kadın	362	2.96	0.75	602	0.389
	Erkek	242	2.99	0.78		
Toplam		604				
Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmaları	Kadın	362	2.90	0.76	602	0.954
	Erkek	242	2.83	0.79		
Toplam		604				
Öğrencilerin problem çözme becerisini kazanmaları	Kadın	362	2.87	0.72	602	1.415
	Erkek	242	2.78	0.74		
Toplam		604				
Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları	Kadın	362	2.90	0.72	602	0.362
	Erkek	242	2.88	0.72		
Toplam		604				
Öğrencilerin “işbirliği” yapma ve grupla çalışma alışkanlığını kazanmaları	Kadın	362	2.98	0.74	602	1.710
	Erkek	242	2.87	0.77		
Toplam		604				

Tablo 20-devam

Öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici, doğru ve güzel bir Türkçe ile ifade edebilmeleri	Kadın	362	3.25	0.67	602	0.722
	Erkek	242	3.21	0.67		
Toplam		604				
Öğrencilerin başarı duygusunu tatmaları	Kadın	362	3.29	0.61	602	1.105
	Erkek	242	3.23	0.64		
Toplam		604				
Öğrencilerin “kendilerine güven duymayı” öğrenmeleri	Kadın	362	3.20	0.72	602	0.289
	Erkek	242	3.19	0.70		
Toplam		604				
Öğrencilerin yeni öğrenme yaşantıları geçirdiklerinin farkına varmaları	Kadın	362	2.96	0.72	602	0.112
	Erkek	242	2.96	0.73		
Toplam		604				
Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları	Kadın	362	2.89	0.78	602	0.159
	Erkek	242	2.88	0.74		
Toplam		604				

$\alpha=.05$ anlamlılık düzeyine göre t tablo değeri ≈ 1.96

Tablo 20’de görüldüğü gibi kadın ve erkek öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde kazanımların gerçekleşme düzeyine ilişkin yanıtların puan ortalamaları birbirinden farklıdır. Etkinlikler yoluyla öğrencilerde gerçekleşen kazanımlara ilişkin maddelerden “Öğrencilerin her yönüyle kendilerini tanımaları ve yeteneklerini geliştirmeleri”, “Öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma (empati) becerisini kazanmaları”, “Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri”, “Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmaları”, “Öğrencilerin problem çözme becerisini kazanmaları”, “Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları”, “Öğrencilerin işbirliği yapma ve grupta çalışma alışkanlığını kazanmaları”, “Öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici, doğru ve güzel bir Türkçe ile ifade edebilmeleri”, “Öğrencilerin başarı duygusunu tatmaları”, “Öğrencilerin kendine güven duymayı öğrenmeleri” ve “Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları” maddelerine verilen yanıtlarda *kadın öğretmenler*; “Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve geliştirmeleri” ve “Öğrencilerin

kendi sorumluluklarını taşımaları” maddelerine verilen yanıtlarda ise *erkek öğretmenlerin* puan ortalamaları daha yüksektir. “Öğrencilerin yeni öğrenme yaşantıları geçirdiklerinin farkına varmaları”na ilişkin yanıtlarda ise *kadın ve erkek öğretmenler* eşit puan ortalamasına sahiptir.

Tablo 20 dikkatle incelendiğinde, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin birbirine çok yakın olduğu görülecektir. Ancak, öğrencilerde kazanımların gerçekleşme düzeyine ilişkin olarak kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha olumlu düşündükleri söylenebilir.

Araştırmanın amacına yönelik olarak, cinsiyet değişkenine göre kadın ve erkek öğretmenlerin puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadıklarını belirlemek amacıyla iki grup ortalaması arasında yapılan t testi sonuçlarına bakıldığında, t değerinin .05 anlamlılık düzeyinde 1.96’lık tablo değerinden küçük olduğu görülecektir. Bu veriye dayalı olarak, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre etkinlikler yoluyla öğrencilerde kazanımların gerçekleşme düzeyleriyle ilgili görüşlerine ilişkin puan ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar elde edilememiştir.

3.4.2. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlara İlişkin Görüşler

Araştırmanın ikinci amacının ikinci alt maddesi ile, öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlara ilişkin görüşlerinin mezun oldukları yükseköğretim programına göre farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programı değişkenine göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları, puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve varyans analizi sonuçları Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlarla İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları

Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlar	Okul Türü	N	\bar{x}	SS	SD	F	Tukey
Öğrencilerin her yönüyle kendilerinin tanınmaları ve yeteneklerini geliştirmeleri	Eğitim Enstitüsü	55	2.78	0.78	598	2.853*	4-5
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	2.73	0.77			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.71	0.78			
	Sınıf Öğret. Programı	64	2.96	0.61			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	89	2.58	0.76			
	Diğer	29	2.86	0.69			
Toplam		604	2.72	0.76			
Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve geliştirmeleri	Eğitim Enstitüsü	55	2.78	0.91	598	4.399*	4-5
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	2.67	0.76			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.65	0.78			
	Sınıf Öğret. Programı	64	2.95	0.62			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	89	2.48	0.80			
	Diğer	29	2.86	0.74			
Toplam		604	2.65	0.79			
Öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma (empati) becerisini kazanmaları	Eğitim Enstitüsü	55	2.52	0.87	598	7.551*	4-1
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	2.55	0.73			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.42	0.70			
	Sınıf Öğret. Programı	64	2.98	0.57			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	89	2.36	0.71			
	Diğer	29	2.68	0.89			
Toplam		604	2.52	0.75			
Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri	Eğitim Enstitüsü	55	3.14	0.75	598	3.121*	4-5
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	3.05	0.74			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.93	0.77			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.14	0.61			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	89	2.84	0.69			
	Diğer	29	3.06	0.70			
Toplam		604	2.98	0.75			
Öğrencilerin kendi sorumluluklarını taşımaları	Eğitim Enstitüsü	55	3.10	0.80	598	2.871*	4-5
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	3.07	0.78			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.86	0.82			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.14	0.58			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	89	2.84	0.74			
	Diğer	29	2.89	0.77			
Toplam		604	2.97	0.77			

Tablo 21-devam

Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmaları	Eğitim Enstitüsü	55	3.09	0.77	598	3.499*	4-5
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.90	0.75			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.84	0.77			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.10	0.66			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	89	2.75	0.82			
	Diğer	29	2.65	0.72			
Toplam		604	2.87	0.77			
Öğrencilerin problem çözme becerisini kazanmaları	Eğitim Enstitüsü	55	2.85	0.80	598	1.487	-
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.78	0.71			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.86	0.77			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.06	0.61			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	89	2.81	0.75			
	Diğer	29	2.79	0.72			
Toplam		604	2.84	0.73			
Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları	Eğitim Enstitüsü	55	3.01	0.73	598	2.769*	4-5
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.91	0.72			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.88	0.76			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.12	0.57			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	89	2.77	0.71			
	Diğer	29	2.93	0.79			
Toplam		604	2.89	0.72			
Öğrencilerin "işbirliği" yapma ve grupla çalışma alışkanlığını kazanmaları	Eğitim Enstitüsü	55	3.05	0.75	598	3.451*	4-5
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.93	0.78			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.93	0.75			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.14	0.61			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	89	2.79	0.76			
	Diğer	29	3.24	0.68			
Toplam		604	2.94	0.75			
Öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici, doğru ve güzel bir Türkçe ile ifade edebilmeleri	Eğitim Enstitüsü	55	3.34	0.67	598	1.062	-
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	3.26	0.65			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.27	0.70			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.25	0.59			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	89	3.14	0.71			
	Diğer	29	3.24	0.63			
Toplam		604	3.23	0.67			
Öğrencilerin başarı duygusunu tatmaları	Eğitim Enstitüsü	55	3.34	0.61	598	1.347	-
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	3.30	0.62			
	Lisans Tamam. Programı	88	3.29	0.68			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.31	0.53			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	89	3.17	0.62			
	Diğer	29	3.34	0.61			
Toplam		604	3.26	0.62			

Tablo 21-devam

Öğrencilerin “kendilerine güven duymayı” öğrenmeleri	Eğitim Enstitüsü	55	3.36	0.70	598	1.781	-
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	3.18	0.70			
	Lisans Tamam. Programı	88	3.23	0.77			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.29	0.55			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	89	3.10	0.73			
	Diğer	29	3.31	0.66			
Toplam		604	3.20	0.71			
Öğrencilerin yeni öğrenme yaşantıları geçirdiklerinin farkına varmaları	Eğitim Enstitüsü	55	3.14	0.73	598	2.409*	4-5
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	3.00	0.72			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.89	0.77			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.14	0.58			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	89	2.86	0.72			
	Diğer	29	2.89	0.73			
Toplam		604	2.96	0.72			
Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları	Eğitim Enstitüsü	55	3.03	0.83	598	4.133*	4-3
	E.Önlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.90	0.85			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.69	0.54			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.23	0.58			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	89	2.82	0.78			
	Diğer	29	2.82	0.71			
Toplam		604	2.89	0.81			

$\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyine göre F tablo değeri =2.21

Tablo 21’de görüldüğü gibi, farklı yükseköğretim programlarından mezun olan öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler yoluyla öğrencilerde gerçekleşen kazanımlara ilişkin yanıtların puan ortalamaları birbirinden farklıdır. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlardan “Öğrencilerin her yönüyle kendilerini tanımaları ve geliştirmeleri”, “Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve geliştirmeleri” “Öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma (empati) becerisini kazanmaları”, “Öğrencilerin kendi sorumluluklarını taşımaları”, “Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmaları”, “Öğrencilerin problem çözme becerisini kazanmaları”, “Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları” ve “Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları” maddelerine ilişkin yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını *eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenler* almıştır.

“Öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici doğru ve güzel bir Türkçe ile ifade edebilmeleri” ve “Öğrencilerin kendine güven duymayı öğrenmeleri”

maddelerine ilişkin yanıtlarda en yüksek puan ortalamasına *eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenler* sahiptir. “Öğrencilerin işbirliği yapma ve grupla çalışma alışkanlığını kazanmaları”na ilişkin yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını *diğer okullardan/programlardan mezun olan öğretmenler* almıştır.

“Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri” ve “Öğrencilerin yeni öğrenme yaşantıları geçirdiklerinin farkına varmaları”yla ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını *eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenler* ve *eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenler* almıştır. “Öğrencilerin başarı duygularını tatmaları”na ilişkin yanıtlarda ise en yüksek puan ortalamasına *eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenler* ve *diğer okullardan/programlardan mezun olan öğretmenler* sahiptir.

Tablo 21’deki veriler dikkatle incelendiğinde herhangi bir yükseköğretim programından mezun olan grubun öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları birbirine yakın olup diğerlerinden çok farklı değildir. Ancak, genel olarak öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yükseköğretim ya da fakülte mezunu öğretmenlerin daha olumsuz düşündükleri dikkat çekmektedir.

Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programına göre öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili her bir maddeye verdikleri yanıtların puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak için grup ortalamaları arasında tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili maddelerden “Öğrencilerin her yönüyle kendilerini tanımaları ve geliştirmeleri”, “Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve geliştirmeleri”, “Öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma (empati) becerisini kazanmaları”, “Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri”, “Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmaları”, “Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları”, “Öğrencilerin işbirliği yapma ve grupla çalışma alışkanlığını kazanmaları” ve “Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları” maddelerinin

yanıtlarına ilişkin puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

“Öğrencilerin her yönüyle kendilerini tanımaları ve geliştirmeleri” (F=2.85, P<.05), “Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve geliştirmeleri” (F=4.39, P<.05), “Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri” (F=3.12, P<.05), “Öğrencilerin kendi sorumluluklarını taşımaları” (F=2.87, P<.05), “Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmaları” (F=3.49, P<.05), “Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları” (F=2.76, P<.05), “Öğrencilerin işbirliği yapma ve grupla çalışma alışkanlığını kazanmaları” (F=2.45, P<.05), “Öğrencilerin yeni öğrenme yaşantıları geçirdiklerinin farkına varmaları” (F=2.40, P<.05) ve “Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları” (F=4.13, P<.05) kazanımlarına ilişkin görüşlerde anlamlı farklar öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu öğretmenler ile eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı mezunu öğretmenler arasındadır. Bu değerlere göre, öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu olan öğretmenler “Öğrencilerin yetenekleri, ilgileri, duyguları ve istekleri yönlerinden kendilerini tanımaları ve geliştirmeleri”, “Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve geliştirmeleri” “Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri”, “Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmaları”, “Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları”, “Öğrencilerin işbirliği yapma ve grupla çalışma alışkanlığını kazanmaları”ve “Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları” kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin olarak eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenlere göre daha olumsuz düşünmektedirler.

“Öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma (empati) becerisini kazanmaları”na ilişkin kazanımda görüşlerde anlamlı fark eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı mezunu öğretmenler ile eğitim enstitüsü, eğitim önlisans/egitim yüksekokulu, lisans tamamlama programı ve dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu öğretmenler arasındadır (F=7.55, P<.05). Bu bulguya dayalı olarak eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı mezunu öğretmenlerin, “Öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma (empati) becerisini kazanmaları” kazanımının gerçekleşme düzeyine ilişkin olarak eğitim enstitüsü, eğitim önlisans/egitim yüksekokulu, lisans tamamlama

programı ve dört yıllık yüksek okul ya da fakülte mezunu öğretmenlere göre daha olumlu düşündükleri söylenebilir.

3.4.3. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlara İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının üçüncü alt maddesi ile, öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler yoluyla, öğrencilerde gerçekleşen kazanımlara ilişkin görüşlerinin meslekteki hizmet sürelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları, puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve varyans analizi sonuçları Tablo 22’de gösterilmiştir.

Tablo 22. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlarla İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları

Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlar	Hizmet Süresi	N	\bar{x}	SS	SD	F	Tukey
Öğrencilerin her yönüyle kendilerinin tanınmaları ve yeteneklerini geliştirmeleri	5 yıl ve aşağısı	50	2.42	0.75	598	2.165	-
	6-10 yıl	210	2.75	0.72			
	11-15 yıl	82	2.64	0.69			
	16-20 yıl	79	2.73	0.77			
	21-25 yıl	74	2.79	0.79			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.78	0.81			
Toplam		604	2.72	0.76			
Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve geliştirmeleri	5 yıl ve aşağısı	50	2.44	0.95	598	1.031	-
	6-10 yıl	210	2.67	0.77			
	11-15 yıl	82	2.65	0.70			
	16-20 yıl	79	2.62	0.75			
	21-25 yıl	74	2.74	0.92			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.69	0.76			
Toplam		604	2.65	0.79			

Tablo 22-devam

Öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma (empati) becerisini kazanmaları	5 yıl ve aşağısı	50	2.40	0.90	598	1.075	-
	6-10 yıl	210	2.57	0.70			
	11-15 yıl	82	2.43	0.70			
	16-20 yıl	79	2.48	0.73			
	21-25 yıl	74	2.63	0.82			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.50	0.75			
Toplam		604	2.52	0.75			
Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri	5 yıl ve aşağısı	50	2.66	0.79	598	3.373*	2-1
	6-10 yıl	210	3.00	0.66			
	11-15 yıl	82	2.91	0.67			
	16-20 yıl	79	2.94	0.69			
	21-25 yıl	74	3.20	0.75			
	26 yıl ve yukarısı	109	3.02	0.79			
Toplam		604	2.98	0.72			
Öğrencilerin kendi sorumluluklarını taşımaları	5 yıl ve aşağısı	50	2.58	0.88	598	3.526*	2-1
	6-10 yıl	210	3.00	0.70			
	11-15 yıl	82	2.93	0.75			
	16-20 yıl	79	2.96	0.82			
	21-25 yıl	74	3.12	0.77			
	26 yıl ve yukarısı	109	3.04	0.75			
Toplam		604	2.97	0.72			
Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmaları	5 yıl ve aşağısı	50	2.60	0.85	598	1.756	-
	6-10 yıl	210	2.87	0.77			
	11-15 yıl	82	2.89	0.72			
	16-20 yıl	79	2.89	0.74			
	21-25 yıl	74	3.01	0.81			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.88	0.77			
Toplam		604	2.87	0.77			
Öğrencilerin problem çözme becerisini kazanmaları	5 yıl ve aşağısı	50	2.64	0.80	598	1.800	-
	6-10 yıl	210	2.90	0.69			
	11-15 yıl	82	2.80	0.67			
	16-20 yıl	79	2.77	0.73			
	21-25 yıl	74	2.97	0.82			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.79	0.74			
Toplam		604	2.84	0.73			
Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları	5 yıl ve aşağısı	50	2.62	0.77	598	2.329*	5-1
	6-10 yıl	210	2.90	0.69			
	11-15 yıl	82	2.90	0.67			
	16-20 yıl	79	2.84	0.71			
	21-25 yıl	74	3.05	0.75			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.93	0.73			
Toplam		604	2.89	0.72			

Tablo 22-devam

Öğrencilerin "işbirliği" yapma ve grupla çalışma alışkanlığını kazanmaları	5 yıl ve aşağısı	50	2.86	0.78	598	1.135	-
	6-10 yıl	210	2.97	0.74			
	11-15 yıl	82	2.92	0.73			
	16-20 yıl	79	2.84	0.76			
	21-25 yıl	74	3.09	0.77			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.88	0.76			
Toplam		604	2.94	0.75			
Öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici, doğru ve güzel bir Türkçe ile ifade edebilmeleri	5 yıl ve aşağısı	50	3.10	0.64	598	1.598	-
	6-10 yıl	210	3.20	0.68			
	11-15 yıl	82	3.18	0.70			
	16-20 yıl	79	3.40	0.61			
	21-25 yıl	74	3.27	0.66			
	26 yıl ve yukarısı	109	3.23	0.69			
Toplam		604	3.23	0.67			
Öğrencilerin başarı duygusunu tatmaları	5 yıl ve aşağısı	50	3.18	0.66	598	1.677	-
	6-10 yıl	210	3.22	0.59			
	11-15 yıl	82	3.23	0.61			
	16-20 yıl	79	3.40	0.61			
	21-25 yıl	74	3.37	0.63			
	26 yıl ve yukarısı	109	3.24	0.66			
Toplam		604	3.26	0.62			
Öğrencilerin "kendilerine güven duymayı" öğrenmeleri	5 yıl ve aşağısı	50	3.04	0.75	598	1.493	-
	6-10 yıl	210	3.21	0.67			
	11-15 yıl	82	3.09	0.69			
	16-20 yıl	79	3.24	0.75			
	21-25 yıl	74	3.33	0.72			
	26 yıl ve yukarısı	109	3.19	0.72			
Toplam		604	3.20	0.71			
Öğrencilerin yeni öğrenme yaşantıları geçirdiklerinin farkına varmaları	5 yıl ve aşağısı	50	2.70	0.88	598	2.131	-
	6-10 yıl	210	3.00	0.63			
	11-15 yıl	82	2.91	0.75			
	16-20 yıl	79	2.94	0.76			
	21-25 yıl	74	3.10	0.71			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.97	0.75			
Toplam		604	2.96	0.72			
Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları	5 yıl ve aşağısı	50	2.60	0.80	598	3.222*	2-1 5-1
	6-10 yıl	210	2.98	0.72			
	11-15 yıl	82	2.85	0.71			
	16-20 yıl	79	2.82	0.90			
	21-25 yıl	74	3.08	0.84			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.78	0.87			
Toplam		604	2.89	0.81			

$\alpha=.05$ anlamlılık düzeyine göre F tablo değeri =2.21

Tablo 22’de görüldüğü gibi, değişik hizmet sürelerine sahip öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler yoluyla öğrencilerde gerçekleşen kazanımlara ilişkin yanıtların puan ortalamaları birbirinden farklıdır. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler yoluyla öğrencilerde gerçekleşen kazanımlardan “Öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici doğru ve güzel bir Türkçe ile ifade edebilmeleri” ve “Öğrencilerin başarı duygusunu tatmaları” maddeleriyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını *16-20 yıl hizmet süresine sahip öğretmenler* almıştır. Diğer kazanımlarla ilgili tüm yanıtlarda en yüksek puan ortalaması ise *21-25 yıl hizmet süresine sahip öğretmenlere* aittir.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler yoluyla öğrencilerde gerçekleşen kazanımlara ilişkin görüşlerde öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine bakıldığında, 21-25 yıl hizmet süresine sahip öğretmenlerin kazanımların gerçekleşme düzeyiyle ilgili olarak daha olumlu düşündükleri görülmekle birlikte; puan ortalamaları arasında çok büyük farklılıkların olmadığı söylenebilir.

Meslekteki hizmet süresi değişkenine göre öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler yoluyla öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili görüşlere ilişkin puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlılığını istatistiksel olarak sınamak amacıyla grup ortalamaları arasında tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Hizmet süreleri değişkenine göre öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlardan “Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri”, “Öğrencilerin kendi sorumluluklarını taşımaları”, “Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları” ve “Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları”yla ilgili görüşlere ilişkin puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

“Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri” ($F=3.73$, $P<.05$) ve “Öğrencilerin kendi sorumluluklarını taşımaları” ($F=3.52$, $P<.05$) kazanımlarıyla ilgili görüşlerde anlamlı fark 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler ile 6-10 yıl, 21-25 yıl ve 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler arasındadır. Bu değerlere göre, 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler “Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri” ve “Kendi sorumluluklarını taşımaları”

kazanımlarının gerçekleşme durumları konusunda 6-10 yıl, 21-25 yıl ve 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenlere göre daha olumsuz düşünülmektedirler.

“Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları” ($F=2.32$, $P<.05$) ve “Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları” ($F=3.22$, $P<.05$) kazanımlarıyla ilgili görüşlerde anlamlı farklar 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler ile 21-25 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenler arasındadır. Bu değerlere göre, 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler “Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları” ve “Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları” kazanımlarının gerçekleşme durumları konusunda 21-25 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenlere göre daha olumsuz düşünülmektedirler.

3.4.4. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlara İlişkin Görüşler

Araştırmanın ikinci amacının dördüncü alt maddesi ile, öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler yoluyla, öğrencilerde gerçekleşen kazanımlara ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıflara göre farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili yanıtlarına ilişkin puanların ortalamaları, puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve varyans analizi sonuçları Tablo 23’de gösterilmiştir.

Tablo 23. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlarla İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları

Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlar	Okutulan Sınıf	N	\bar{x}	SS	SD	F	Tukey
Öğrencilerin her yönüyle kendilerinin tanınmaları ve yeteneklerini geliştirmeleri	Birinci Sınıf	202	2.71	0.73	601	0.075	-
	İkinci Sınıf	206	2.73	0.76			
	Üçüncü Sınıf	196	2.70	0.78			
Toplam		604	2.72	0.76			
Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve geliştirmeleri	Birinci Sınıf	202	2.73	0.79	601	1.494	-
	İkinci Sınıf	206	2.64	0.77			
	Üçüncü Sınıf	196	2.59	0.81			
Toplam		604	2.65	0.79			
Öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma (empati) becerisini kazanmaları	Birinci Sınıf	202	2.50	0.75	601	0.882	-
	İkinci Sınıf	206	2.48	0.76			
	Üçüncü Sınıf	196	2.58	0.72			
Toplam		604	2.52	0.75			
Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri	Birinci Sınıf	202	2.99	0.70	601	0.021	-
	İkinci Sınıf	206	2.98	0.75			
	Üçüncü Sınıf	196	2.98	0.71			
Toplam		604	2.98	0.72			
Öğrencilerin kendi sorumluluklarını taşımaları	Birinci Sınıf	202	3.02	0.76	601	1.098	-
	İkinci Sınıf	206	2.91	0.80			
	Üçüncü Sınıf	196	2.98	0.73			
Toplam		604	2.97	0.77			
Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmaları	Birinci Sınıf	202	2.91	0.76	601	1.108	-
	İkinci Sınıf	206	2.81	0.78			
	Üçüncü Sınıf	196	2.90	0.78			
Toplam		604	2.87	0.77			
Öğrencilerin problem çözme becerisini kazanmaları	Birinci Sınıf	202	2.80	0.75	601	1.607	-
	İkinci Sınıf	206	2.80	0.71			
	Üçüncü Sınıf	196	2.91	0.73			
Toplam		604	2.84	0.73			
Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları	Birinci Sınıf	202	2.92	0.72	601	0.314	-
	İkinci Sınıf	206	2.86	0.73			
	Üçüncü Sınıf	196	2.89	0.70			
Toplam		604	2.59	0.72			

Tablo 23-devam

Öğrencilerin “işbirliği” yapma ve grupla çalışma alışkanlığını kazanmaları	Birinci Sınıf	202	2.99	0.77	601	0.670	-
	İkinci Sınıf	206	2.92	0.77			
	Üçüncü Sınıf	196	2.90	0.71			
Toplam		604	2.94	0.75			
Öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici, doğru ve güzel bir Türkçe ile ifade edebilmeleri	Birinci Sınıf	202	3.29	0.64	601	2.360	-
	İkinci Sınıf	206	3.25	0.67			
	Üçüncü Sınıf	196	3.15	0.70			
Toplam		604	3.23	0.67			
Öğrencilerin başarı duygusunu Tatmaları	Birinci Sınıf	202	3.33	0.61	601	2.087	-
	İkinci Sınıf	206	3.27	0.64			
	Üçüncü Sınıf	196	3.20	0.60			
Toplam		604	3.26	0.62			
Öğrencilerin “kendilerine güven duymayı” öğrenmeleri	Birinci Sınıf	202	3.25	0.69	601	1.048	-
	İkinci Sınıf	206	3.18	0.72			
	Üçüncü Sınıf	196	3.15	0.70			
Toplam		604	3.20	0.71			
Öğrencilerin yeni öğrenme yaşantıları geçirdiklerinin farkına varmaları	Birinci Sınıf	202	3.01	0.70	601	0.664	-
	İkinci Sınıf	206	2.94	0.74			
	Üçüncü Sınıf	196	2.93	0.73			
Toplam		604	2.96	0.72			
Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları	Birinci Sınıf	202	2.91	0.85	601	0.179	-
	İkinci Sınıf	206	2.88	0.79			
	Üçüncü Sınıf	196	2.86	0.78			
Toplam		604	2.89	0.81			

$\alpha=.05$ anlamlılık düzeyine göre F tablo değeri =2.99

Tablo 23’de görüldüğü gibi, farklı sınıfları okutmakta olan öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler yoluyla öğrencilerde gerçekleşen kazanımlara ilişkin yanıtların puan ortalamaları birbirinden farklıdır. Etkinlikler yoluyla öğrencilerde gerçekleşen kazanımlardan “Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve geliştirmeleri”, “Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri”, “Öğrencilerin kendi sorumluluklarını taşımaları”, “Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmaları”, “Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları”, “Öğrencilerin işbirliği yapma ve grupla çalışma alışkanlığını kazanmaları”, “Öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici doğru ve güzel bir Türkçe

ile ifade edebilmeleri”, “Öğrencilerin başarı duygularını tatmaları”, “Öğrencilerin kendine güven duymayı öğrenmeleri”, “Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları” ve “Öğrencilerin yeni öğrenme yaşantıları geçirdiklerinin farkına varmaları” maddeleriyle ilgili yanıtlarda ise en yüksek puan ortalamasını *birinci sınıfı* okutmakta olan öğretmenler grubu almıştır. “Öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma (empati) becerisini kazanmaları” ve “Öğrencilerin problem çözme becerisini kazanmaları” maddeleriyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalaması *üçüncü sınıfı* okutmakta olan öğretmenler grubuna aittir. “Öğrencilerin her yönüyle kendilerini tanımaları ve geliştirmeleri” maddesiyle ilgili yanıtlarda ise en yüksek puan ortalaması *ikinci sınıfı* okutmakta olan öğretmenler grubu almıştır.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler yoluyla, öğrencilerde gerçekleşen kazanımlara ilişkin görüşlerde öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıflara bakıldığında, birinci sınıfı okutmakta olan öğretmenlerin ikinci ve üçüncü sınıfı okutmakta olan öğretmenlere göre daha olumlu düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili görüşlerine ilişkin puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak için grup ortalamaları arasında tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Ancak, öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili maddelerin yanıtları içerisinde öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre göre puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunamamıştır.

3.5. İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinlikler

Bu bölümde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin ilköğretim programında yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin görüşlerini yansıtan bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin ilköğretim programında yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin maddelere verdikleri yanıtlar Tablo 24’de görülmektedir.

Tablo 24. Öğretmenlerin İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtlar

İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinlikler		Her Zaman	Çoğunlukla	Ara Sıra	Hiçbir Zaman	\bar{x}
Şarkı ve türkü söyleme	<i>f</i>	128	264	207	5	2.85
	%	21.2	43.7	34.3	0.8	
Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları	<i>f</i>	114	318	166	6	2.89
	%	18.9	52.6	27.5	1.0	
Bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duygularını anlatma	<i>f</i>	201	318	83	2	3.18
	%	33.3	52.6	13.7	0.3	
Oyun ve beden eğitimi	<i>f</i>	103	218	267	16	2.67
	%	17.1	36.1	44.2	2.6	
Drama	<i>f</i>	70	202	303	29	2.51
	%	11.6	33.4	50.2	4,8	
Koleksiyonculuk	<i>f</i>	20	49	280	255	1.72
	%	3.3	8.1	46.4	42.2	
Konser ve müzik	<i>f</i>	25	83	285	211	1.87
	%	4.1	13.7	47.2	34.9	
Monolog, diyalog ve grup çalışmaları	<i>f</i>	55	180	306	63	2.37
	%	9.1	29.8	50.7	10.4	
Folklor, müsamere	<i>f</i>	37	85	303	179	1.96
	%	6.1	14.1	50.2	29.6	

Tablo 24-devam

Sergi düzenleme ve gezi görme	<i>f</i>	22	61	306	215	
	%	3.6	10.1	50.7	35.6	1.81
Gezi, gözlem ve incelemeler	<i>f</i>	35	113	329	127	
	%	5.8	18.7	54.5	21.0	2.09
Bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme	<i>f</i>	22	47	265	270	1.70
	%	3.6	7.8	43.9	44.7	
TV seyretme, bilgisayar oyunları	<i>f</i>	47	123	278	156	2.10
	%	7.8	20.4	46.0	25.8	
N=604						

Tablo 24’de görüldüğü gibi ilköğretim programında yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin maddelerden “Şarkı ve türkü söyleme” etkinliğine ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 0.8’i hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 34.3’ü ara sıra, yüzde 43.7’si çoğunlukla ve yüzde 21.2’si her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Şarkı ve türkü söyleme” etkinliğine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.85’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde şarkı ve türkü söyleme etkinliğinin “çoğunlukla” gerçekleştiği görüşünde oldukları söylenebilir.

“Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları” etkinlikleri konusunda, öğretmenlerin yüzde 1’i hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 27.5’i ara sıra, yüzde 52.6’sı çoğunlukla ve yüzde 18.9’u her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları” etkinliklerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.89’dur. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları etkinliklerinin “çoğunlukla” gerçekleştiğini düşündükleri söylenebilir. Bu sonucu destekler nitelikte Demirel’in (1999, s. 50) çalışmasına göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde yaptıkları etkinlikleri sıralayan öğretmenlerin; en çok güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmalarına öncelik verdikleri görülmektedir.

“Bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duygularını anlatma” etkinlikleri konusunda, öğretmenlerin yüzde 0.3’ü hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 13.7’si ara sıra, yüzde 52.6’sı çoğunlukla

ve yüzde 33.3'ü her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duygularını anlatma” etkinliklerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3.18'dir. Bu ortalamaya göre öğretmenler, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duygularını anlatma etkinliklerinin “çoğunlukla” gerçekleştiğini düşünmektedirler.

“Oyun ve beden eğitimi” etkinlikleri konusunda, öğretmenlerin yüzde 2.6'sı hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 44.2'si ara sıra, yüzde 36.1'i çoğunlukla ve yüzde 17.1'i her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Oyun ve beden eğitimi” etkinliklerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.67'dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde oyun ve beden eğitimi etkinliklerinin “çoğunlukla” gerçekleştiği görüşünde oldukları söylenebilir. Bu sonucu destekler nitelikte Demirel'in (1999, s. 50) araştırma bulgularına göre öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde ağırlıklı olarak üzerinde durdukları etkinlikler arasında oyun ve beden eğitimi etkinliklerini gösterdikleri görülmektedir.

“Drama” etkinliğine ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 4.8'i hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 50.2'si ara sıra, yüzde 33.4'ü çoğunlukla ve yüzde 11.6'sı her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Drama” etkinliğine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.51'dir. Bu ortalamaya öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde drama etkinliğinin “çoğunlukla” gerçekleştiğini düşündüklerini göstermektedir.

“Koleksiyonculuk” etkinliğine ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 42.2'si hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 46.4'ü ara sıra, yüzde 8.1'i çoğunlukla ve yüzde 3.3'ü her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Koleksiyonculuk” etkinliğine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 1.72'dir. Bu ortalamaya göre öğretmenler, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde koleksiyonculuk etkinliğinin “hiçbir zaman” gerçekleşmediğini düşünmektedirler.

“Konser ve müzik” etkinlikleri konusunda, öğretmenlerin yüzde 34.9'u hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 47.2'si ara sıra, yüzde 13.7'si çoğunlukla ve yüzde 4.1'i her

zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Konser ve müzik” etkinliklerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 1.87’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenler, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde konser ve müzik etkinliklerinin “ara sıra” gerçekleştiğini düşünmektedirler.

“Monolog, diyalog ve grup çalışmaları” konusunda, öğretmenlerin yüzde 10.4’ü hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 50.7’si ara sıra, yüzde 29.8’i çoğunlukla ve yüzde 9.1’i her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Monolog, diyalog ve grup çalışmaları”na ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.37’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenler, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde monolog, diyalog ve grup çalışmalarının “ara sıra” gerçekleştiğini düşünmektedirler.

“Folklor ve müsamereler” etkinlikleri konusunda, öğretmenlerin yüzde 29.6’sı hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 50.2’si ara sıra, yüzde 14.1’i çoğunlukla ve yüzde 6.1’i her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Konser ve müzik” etkinliklerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 1.96’dır. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde folklor ve müsamereler etkinliklerinin “ara sıra” gerçekleştiği görüşünde oldukları söylenebilir. Demirel’in (1999, s. 50) araştırma bulgularına göre öğretmenlerin yüzde 36’sı, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde işlemeyi hiç düşünmedikleri etkinliklerin olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin gerçekleştirilmeyi düşünmedikleri etkinlikler arasında folklor de görülmektedir. Öğretmenler bunun nedeni olarak, folklor konusunda gerekli bilgi ve yeterliğe sahip olmadıklarını göstermişlerdir.

“Sergi düzenleme ve gezip görme” etkinlikleri konusunda, öğretmenlerin yüzde 35.6’sı hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 50.7’si ara sıra, yüzde 10.1’i çoğunlukla ve yüzde 3.6’sı her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Sergi düzenleme ve gezip görme” etkinliklerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 1.81’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde sergi düzenleme ve gezip görme etkinliklerinin “ara sıra” gerçekleştiği görüşünde oldukları söylenebilir.

“Gezi, gözlem ve incelemeler”e ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 21’i hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 54.5’si ara sıra, yüzde 18.7’si çoğunlukla ve yüzde 5.8’i her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Gezi, gözlem ve incelemeler”e ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.09’dur. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gezi, gözlem ve inceleme etkinliklerinin “ara sıra” gerçekleştiğini düşündükleri söylenebilir.

“Bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme”ye ilişkin olarak, öğretmenlerin yüzde 44.7’si hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 43.9’u ara sıra, yüzde 7.8’i çoğunlukla ve yüzde 3.6’sı her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “Bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme”ye ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 1.70’dir. Bu ortalamaya göre öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme etkinliklerinin “hiçbir zaman” gerçekleşmediğini düşündükleri söylenebilir.

“TV seyretme, bilgisayar oyunları” etkinlikleri konusunda, öğretmenlerin yüzde 25.8’i hiçbir zaman gerçekleşmediğini, yüzde 46’sı ara sıra, yüzde 20.4’ü çoğunlukla ve yüzde 7.8’i her zaman gerçekleştiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin “TV seyretme, bilgisayar oyunları” etkinliklerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 2.10’dur. Bu ortalamaya göre öğretmenler, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde TV seyretme, bilgisayar oyunları etkinliklerinin “ara sıra” gerçekleştiğini düşünmektedirler. Demirel’in (1999, s. 50) çalışmasına göre öğretmenlerin yüzde 42’si, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde işlenmesi olanaksız etkinliklerin olduğunu belirttikleri ve bu etkinliklerin arasında TV seyretme ve bilgisayar oyunlarını gösterdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin ilköğretim okulu programında yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin maddelere verdikleri yanıtların tümünün aritmetik ortalamalarının ortalaması 4 üzerinden 2.28’dir. Bu ortalamaya göre, öğretmenlerin ilköğretim okulu programında belirtilen “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklerin “ara sıra” gerçekleştiğini düşündükleri söylenebilir.

3.5.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre İlköğretim Programında Yer Alan

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının ilk alt maddesinde, öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre ilköğretim programında yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre, ilköğretim programında yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerine ilişkin etkinliklerle ilgili maddelere verdikleri yanıtların puan ortalamaları ile puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve t testi sonuçları Tablo 25’de gösterilmiştir.

Tablo 25. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerine İlişkin Etkinliklerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve t Testi Sonuçları

İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinlikler	Cinsiyet	N	\bar{x}	SS	SD	t
Şarkı ve türkü söyleme	Kadın	362	2.89	0.76	602	1.805
	Erkek	242	2.78	0.73		
Toplam		604				
Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları	Kadın	362	2.92	0.73	602	1.226
	Erkek	242	2.85	0.65		
Toplam		604				
Bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duygularını anlatma	Kadın	362	3.25	0.65	602	3.208*
	Erkek	242	3.08	0.68		
Toplam		604				
Oyun ve beden eğitimi	Kadın	362	2.69	0.78	602	0.791
	Erkek	242	2.64	0.78		
Toplam		604				
Drama	Kadın	362	2.55	0.79	602	1.356
	Erkek	242	2.46	0.70		
Toplam		604				

Tablo 25-devam

Koleksiyonculuk	Kadın	362	1.76	0.76	602	1.720
	Erkek	242	1.66	0.72		
Toplam		604				
Konser ve müzik	Kadın	362	1.89	0.83	602	0.806
	Erkek	242	1.83	0.73		
Toplam		604				
Monolog, Diyalog ve grup çalışmaları	Kadın	362	2.40	0.81	602	1.254
	Erkek	242	2.32	0.74		
Toplam		604				
Folklor, Müsamere	Kadın	362	2.02	0.87	602	2.116*
	Erkek	242	1.88	0.73		
Toplam		604				
Sergi düzenleme ve gezip görme	Kadın	362	1.81	0.78	602	0.228
	Erkek	242	1.82	0.70		
Toplam		604				
Gezi, gözlem ve incelemeler	Kadın	362	2.06	0.81	602	1.007
	Erkek	242	2.13	0.74		
Toplam		604				
Bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme	Kadın	362	1.71	0.78	602	0.356
	Erkek	242	1.69	0.72		
Toplam		604				
TV seyretme, bilgisayar oyunları	Kadın	362	2.10	0.88	602	0.042
	Erkek	242	2.09	0.86		
Toplam		604				

$\alpha=.05$ anlamlılık düzeyine göre t tablo değeri =1.96

Tablo 25’ de görüldüğü gibi kadın ve erkek öğretmenlerin ilköğretim programında yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklerin gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşlerin puan ortalamaları birbirinden çok az da olsa farklıdır. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklerden “Şarkı ve türkü söyleme”, “Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları”, “Bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duygularını anlatma”, “Oyun ve beden eğitimi”, “Drama”, “Koleksiyonculuk”, “Konser ve müzik”, “Monolog, diyalog ve grup çalışmaları”, “Folklor, müsamere”, “Bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme” ve “TV seyretme, bilgisayar oyunları” maddelerine ilişkin yanıtlarda *kadın*

öğretmenlerin; “Sergi düzenleme ve gezip görme” ve “Gezi, gözlem ve incelemeler” maddelerine ilişkin yanıtlarda ise *erkek öğretmenlerin* puan ortalamaları daha yüksektir.

Tablo 25 dikkatle incelendiğinde, kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin birbirlerine çok yakın olduğu görülmektedir. Ancak, kadın öğretmenlerin ilköğretim programında belirtilen “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklerin gerçekleşme düzeyini erkek öğretmenlere göre daha yüksek buldukları söylenebilir.

Araştırmanın amacına yönelik olarak, cinsiyetlere göre öğretmenlerin ilköğretim programında belirtilen “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklerin ne ölçüde gerçekleştiğine ilişkin her bir maddeye verdikleri yanıtların puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak için grup ortalamaları arasında bağımsız t testi yapılmıştır.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin maddeler içerisinde “Bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duygularını anlatma” ve “Folklor ve müsamere” maddeleriyle ilgili yanıtların puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

“Bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duygularını anlatma” etkinliğine ilişkin olarak erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre daha düşük bir puan ortalamasına sahiptirler (3.08; 3.25). Bu iki ortalama arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını sınamak için yapılan t testinde, t değeri 3.20’dir. t değeri 597 serbestlik derecesinde .05 anlamlılık düzeyinde 1.96’lık tablo değerinden büyük olduğundan, kadın öğretmenler lehine anlamlı bir fark vardır.

“Folklor, müsamere” etkinliğine ilişkin olarak erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre daha düşük bir puan ortalamasına sahiptirler (1.88; 2.02). Bu iki ortalama arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını sınamak için yapılan t testinde, t değeri 2.11’dir. t değeri 597 serbestlik derecesinde .05 anlamlılık düzeyindeki 1.96’lık tablo değerinden büyük olduğundan, kadın öğretmenler lehine anlamlı bir fark vardır.

3.5.2. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının ikinci alt maddesi ile, öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde ilköğretim programında belirtilen etkinliklerin gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşlerinin mezun oldukları yükseköğretim programına göre farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programı değişkenine göre, etkinliklerle ilgili maddelere verdikleri yanıtların puan ortalamaları, puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve varyans analizi sonuçları Tablo 26’da gösterilmiştir.

Tablo 26 Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Programına Göre İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları

İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatiyle İlgili Etkinlikler	Okul Türü	N	\bar{x}	SS	SD	F	Tukey
Şarkı ve türkü söyleme	Eğitim Enstitüsü	55	2.78	0.76	598	1.227	-
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	2.94	0.76			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.90	0.73			
	Sınıf Öğret. Programı	64	2.81	0.75			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.79	0.73			
	Diğer	29	2.68	0.80			
Toplam		604	2.85	0.75			
Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları	Eğitim Enstitüsü	55	2.98	0.70	598	2.678*	2-5
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	3.02	0.68			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.87	0.60			
	Sınıf Öğret. Programı	64	2.84	0.73			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.77	0.72			
	Diğer	29	2.82	0.75			
Toplam		604	2.89	0.70			

Tablo26-devam

Bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duygularını anlatma	Eğitim Enstitüsü	55	3.23	0.74	598	0.219	-
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	3.21	0.67			
	Lisans Tamam. Programı	88	3.15	0.69			
	Sınıf Öğret. Programı	64	3.20	0.64			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	3.15	0.64			
	Diğer	29	3.20	0.67			
Toplam		604	3.18	0.66			
Oyun ve beden eğitimi	Eğitim Enstitüsü	55	2.67	0.84	598	0.899	-
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	2.76	0.84			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.67	0.76			
	Sınıf Öğret. Programı	64	2.64	0.69			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.59	0.74			
	Diğer	29	2.72	0.79			
Toplam		604	2.67	0.78			
Drama	Eğitim Enstitüsü	55	2.54	0.74	598	1.955	-
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	2.65	0.74			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.42	0.78			
	Sınıf Öğret. Programı	64	2.51	0.66			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.44	0.78			
	Diğer	29	2.37	0.82			
Toplam		604	2.51	0.76			
Koleksiyonculuk	Eğitim Enstitüsü	55	2.00	0.90	598	3.777*	1-4
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	1.81	0.75			
	Lisans Tamam. Programı	88	1.73	0.65			
	Sınıf Öğret. Programı	64	1.48	0.71			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	1.65	0.74			
	Diğer	29	1.65	0.55			
Toplam		604	1.72	0.74			
Konser ve müzik	Eğitim Enstitüsü	55	2.00	0.76	598	4.412*	2-5
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	2.07	0.82			
	Lisans Tamam. Programı	88	1.78	0.76			
	Sınıf Öğret. Programı	64	1.76	0.81			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	1.72	0.75			
	Diğer	29	1.82	0.80			
Toplam		604	1.87	0.79			
Monolog, diyalog ve grup çalışmaları	Eğitim Enstitüsü	55	2.41	0.83	598	2.077	-
	E.Önlisans/EğitimY.okulu	179	2.51	0.78			
	Lisans Tamam. Programı	88	2.23	0.74			
	Sınıf Öğret. Programı	64	2.25	0.81			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	2.33	0.77			
	Diğer	29	2.37	0.82			
Toplam		604	2.37	0.79			

Tablo 26-devam

Folklor, müsamere	Eğitim Enstitüsü	55	2.21	0.83	598	3.441*	1-4
	E.nlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.08	0.76			1-5
	Lisans Tamam. Programı	88	1.96	0.83			
	Sınıf ğret. Programı	64	1.78	0.84			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	1.88	0.84			
	Diğer	29	1.68	0.84			
Toplam		604	1.96	0.82			
Sergi düzenleme ve gezip görme	Eğitim Enstitüsü	55	2.12	0.84	598	6.587*	1-3
	E.nlisans/Eğitim Y.okulu	179	1.97	0.74			1-4
	Lisans Tamam. Programı	88	1.76	0.69			1-5
	Sınıf ğret. Programı	64	1.53	0.66			1-6
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	1.73	0.74			2-4
	Diğer	29	1.62	0.72			2-5
Toplam		604	1.81	0.75			
Gezi, gözlem ve incelemeler	Eğitim Enstitüsü	55	2.10	0.87	598	4.596*	2-4
	E.nlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.30	0.74			2-5
	Lisans Tamam. Programı	88	2.07	0.69			
	Sınıf ğret. Programı	64	1.89	0.83			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	1.98	0.78			
	Diğer	29	1.93	0.75			
Toplam		604	2.09	0.78			
Bahçe etkinlikleri, bitki ve iek yetiştirme	Eğitim Enstitüsü	55	1.76	0.90	598	1.787	-
	E.nlisans/Eğitim Y.okulu	179	1.83	0.73			
	Lisans Tamam. Programı	88	1.61	0.66			
	Sınıf ğret. Programı	64	1.65	0.89			
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	1.64	0.74			
	Diğer	29	1.58	0.68			
Toplam		604	1.70	0.76			
TV seyretme, Bilgisayar oyunları	Eğitim Enstitüsü	55	2.30	0.97	598	3.948*	1-6
	E.nlisans/Eğitim Y.okulu	179	2.16	0.82			2-6
	Lisans Tamam. Programı	88	2.21	0.83			3-6
	Sınıf ğret. Programı	64	2.12	0.95			4-6
	Dört Yıllık Y.okul-Fakülte	189	1.55	0.50			
	Diğer	29	2.00	0.88			
Toplam		604	2.10	0.87			

$\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyine göre F tablo değeri =2.21

Tablo 26’de grldğu gibi, farklı yükseköğretim programlarından mezun olan ğretmenlerin ‘‘Bireysel ve Toplu Etkinlik’’ saatlerinde gerçekleştirilen etkinliklerle ilgili maddelerin yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları birbirinden farklıdır. ‘‘Bireysel ve Toplu Etkinlik’’ saatlerinde gerçekleştirilen etkinliklerden ‘‘şarkı ve trk söyleme’’, ‘‘Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı alışmaları’’, ‘‘Oyun ve beden eğitimi’’, ‘‘Drama’’,

“Konser ve müzik”, “Monolog, diyalog ve grup çalışmaları”, “Gezi, gözlem ve incelemeler” ve “Bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme” maddelerine ilişkin yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını *eğitim önlisans/eğitim yüksekokulundan mezun olan öğretmenler*; “Bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duygularını anlatma”, “Koleksiyonculuk”, “Folklor, müsamere”, “Sergi düzenleme ve gezip görme” ve “TV seyretme, bilgisayar oyunları” maddelerine ilişkin yanıtlarda ise en yüksek puan ortalamasını *eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenler* almıştır.

Tablo 26’deki verilere bakıldığında; farklı yükseköğretim programından mezun olan öğretmenler grubunun etkinliklere ilişkin görüşlerinin puan ortalamaları birbirine yakındır. Ancak, genel olarak *eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenler* ve *eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu mezunu öğretmenlerin* daha olumlu düşündükleri görülmektedir.

Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programına göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen etkinliklerin gerçekleşme düzeyiyle ilgili her bir maddeye verdikleri yanıtların puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak için grup ortalamaları arasında tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Etkinlikler içerisinde “Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları”, “Koleksiyonculuk”, “Konser ve müzik”, “Folklor, müsamere”, “Sergi düzenleme ve gezip görme”, “Gezi, gözlem ve incelemeler” ve “TV seyretme, bilgisayar oyunları” etkinlikleriyle ilgili yanıtlara ilişkin puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

“Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları” ($F=2.67, P<.05$), “Konser ve müzik” ($F=4.41, P<.05$) ve “Gezi, gözlem ve incelemeler” ($F=4.59, P<.05$) etkinliklerine ilişkin görüşlerde anlamlı farklar eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu mezunu öğretmenler ile öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu öğretmenler arasındadır. Bu değerlere göre, eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu mezunu öğretmenler “Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları” ve “Konser ve müzik” ve “Gezi, gözlem ve incelemeler” etkinliklerinin gerçekleşme düzeyi konusunda öğretmen

yetiştirmeyen dört yıllık yükseköğretim ya da fakülte mezunu öğretmenlere göre daha olumlu düşünmektedirler.

“Koleksiyonculuk” ($F=3.77$, $P<.05$) ve “Folklor, müsamere” ($F=3.44$, $P<.05$) etkinliklerine ilişkin görüşlerde anlamlı farklar eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenler ile öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yükseköğretim ya da fakülte mezunu öğretmenler ve eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenler arasındadır. Bu verilere göre, eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenlerin “Koleksiyonculuk” ve “Folklor, müsamere” etkinliklerinin gerçekleşme düzeyleri konusunda öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yükseköğretim ya da fakülte mezunu öğretmenler ve eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenlere göre daha olumlu düşündükleri söylenebilir.

“Sergi düzenleme ve gezip görme” ($F=6.58$, $P<.05$) etkinliklerine ilişkin görüşlerde anlamlı fark eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenler ile lisans tamamlama programı, eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği, öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yükseköğretim ya da fakülte mezunu öğretmenler ve diğer okullardan/programlardan mezun olan öğretmenler; eğitim önlisans/eğitim yükseköğretimi mezun olan öğretmenler ile eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği ve öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yükseköğretim ya da fakülte mezunu öğretmenler arasındadır. Bu verilere göre, eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenler sergi düzenleme ve gezip görme etkinliğinin gerçekleşme düzeyi konusunda lisans tamamlama programı, eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği, öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yükseköğretim ya da fakülte mezunu öğretmenler ve diğer okullardan mezun olan öğretmenlere göre daha olumlu düşünmektedirler. Eğitim önlisans/iki yıllık eğitim yükseköğretimi mezun olan öğretmenler sergi düzenleme ve gezip görme etkinliğinin gerçekleşme düzeyi konusunda eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği ve öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yükseköğretim ya da fakülte mezunu öğretmenlere göre daha olumlu düşünmektedirler.

“TV seyretme, bilgisayar oyunları” ($F=3.948$, $P<.05$) etkinliğine ilişkin görüşlerde anlamlı fark diğer okullardan/programlardan mezun olan öğretmenler ile eğitim enstitüsü, eğitim önlisans/eğitim yükseköğretimi, lisans tamamlama programı mezun olan öğretmenler ve eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan

öğretmenler arasındadır. Bu verilere göre, diğer okullardan/programlardan mezun olan öğretmenlerin TV seyretme, bilgisayar oyunları etkinliklerinin gerçekleşme düzeyleri konusunda eğitim enstitüsü, eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu, lisans tamamlama programı mezunu öğretmenler ve eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenlere göre daha olumsuz düşündükleri söylenebilir.

3.5.3. Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının üçüncü alt maddesi ile, öğretmenlerin ilköğretim programında yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin görüşlerinin meslekteki hizmet sürelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine göre, etkinliklere ilişkin yanıtların puan ortalamaları ile puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve varyans analizi sonuçları Tablo 27’de gösterilmiştir.

Tablo 27 Öğretmenlerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi

Sonuçları

İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinlikler	Hizmet Süresi	N	\bar{x}	SS	SD	F	Tukey
Şarkı ve türkü söyleme	5 yıl ve aşağısı	50	2.62	0.75	598	2.539*	3-1
	6-10 yıl	210	2.80	0.72			
	11-15 yıl	82	3.02	0.70			
	16-20 yıl	79	2.98	0.74			
	21-25 yıl	74	2.82	0.76			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.84	0.80			
Toplam		604	2.85	0.75			
Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları	5 yıl ve aşağısı	50	2.60	0.75	598	4.605*	4-1
	6-10 yıl	210	2.79	0.72			
	11-15 yıl	82	2.93	0.65			
	16-20 yıl	79	2.97	0.65			
	21-25 yıl	74	2.97	0.61			
	26 yıl ve yukarısı	109	3.07	0.69			
Toplam		604	2.89	0.70			
Bilmcece, bulmaca, atışma, sayışma, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duygularını anlatma	5 yıl ve aşağısı	50	3.10	0.64	598	0.830	-
	6-10 yıl	210	3.14	0.64			
	11-15 yıl	82	3.26	0.64			
	16-20 yıl	79	3.15	0.69			
	21-25 yıl	74	3.24	0.71			
	26 yıl ve yukarısı	109	3.23	0.69			
Toplam		604	3.18	0.66			
Oyun ve beden eğitimi	5 yıl ve aşağısı	50	2.44	0.64	598	2.357*	6-1
	6-10 yıl	210	2.61	0.72			
	11-15 yıl	82	2.80	0.74			
	16-20 yıl	79	2.68	0.84			
	21-25 yıl	74	2.64	0.85			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.81	0.86			
Toplam		604	2.67	0.78			
Drama	5 yıl ve aşağısı	50	2.26	0.77	598	2.700*	6-1
	6-10 yıl	210	2.46	0.71			
	11-15 yıl	82	2.53	0.72			
	16-20 yıl	79	2.51	0.81			
	21-25 yıl	74	2.56	0.76			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.69	0.78			
Toplam		604	2.51	0.76			

Tablo 27-devam

Koleksiyonculuk	5 yıl ve aşağısı	50	1.34	0.55	598	7.048*	3-1
	6-10 yıl	210	1.63	0.72			5-1
	11-15 yıl	82	1.71	0.74			6-1
	16-20 yıl	79	1.69	0.60			6-2
	21-25 yıl	74	1.90	0.87			
	26 yıl ve yukarısı	109	1.98	0.78			
Toplam		604	1.72	0.74			
Konser ve müzik	5 yıl ve aşağısı	50	1.58	0.64	598	5.631*	4-1
	6-10 yıl	210	1.72	0.78			5-1
	11-15 yıl	82	1.84	0.77			6-1
	16-20 yıl	79	2.01	0.85			6-2
	21-25 yıl	74	2.02	0.84			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.09	0.75			
Toplam		604	1.87	0.79			
Monolog, diyalog ve grup çalışmaları	5 yıl ve aşağısı	50	2.30	0.81	598	1.054	-
	6-10 yıl	210	2.30	0.80			
	11-15 yıl	82	2.40	0.84			
	16-20 yıl	79	2.50	0.73			
	21-25 yıl	74	2.44	0.77			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.39	0.75			
Toplam		604	2.37	0.79			
Folklor, müsamere	5 yıl ve aşağısı	50	1.64	0.76	598	6.377*	5-1
	6-10 yıl	210	1.86	0.75			5-2
	11-15 yıl	82	1.85	0.77			6-1
	16-20 yıl	79	1.97	0.80			6-2
	21-25 yıl	74	2.21	0.86			6-3
	26 yıl ve yukarısı	109	2.22	0.84			
Toplam		604	1.96	0.82			
Sergi düzenleme ve gezip görme	5 yıl ve aşağısı	50	1.32	0.51	598	12.700*	2-1
	6-10 yıl	210	1.71	0.74			3-1
	11-15 yıl	82	1.79	0.69			4-1
	16-20 yıl	79	1.72	0.57			5-1
	21-25 yıl	74	2.08	0.87			5-2
	26 yıl ve yukarısı	109	2.15	0.75			5-4
Toplam		604	1.81	0.75			6-1 6-2 6-3 6-4
Gezi, gözlem ve incelemeler	5 yıl ve aşağısı	50	1.76	0.69	598	9.561*	5-1
	6-10 yıl	210	1.96	0.77			6-1
	11-15 yıl	82	2.10	0.75			6-2
	16-20 yıl	79	1.97	0.59			6-3
	21-25 yıl	74	2.22	0.86			6-4
	26 yıl ve yukarısı	109	2.47	0.80			
Toplam		604	2.09	0.78			

Tablo 27-*devam*

Bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme	5 yıl ve aşağısı	50	1.44	0.73	598	3.512*	5-1
	6-10 yıl	210	1.69	0.77			6-1
	11-15 yıl	82	1.58	0.60			
	16-20 yıl	79	1.64	0.55			
	21-25 yıl	74	1.83	0.93			
	26 yıl ve yukarısı	109	1.88	0.80			
Toplam		604	1.70	0.76			
TV seyretme, bilgisayar oyunları	5 yıl ve aşağısı	50	1.78	0.81	598	2.973*	5-1
	6-10 yıl	210	2.05	0.90			
	11-15 yıl	82	2.12	0.86			
	16-20 yıl	79	2.06	0.70			
	21-25 yıl	74	2.35	0.95			
	26 yıl ve yukarısı	109	2.18	0.85			
Toplam		604	2.10	0.87			

$\alpha=.05$ anlamlılık düzeyine göre F tablo değeri =2.21

Tablo 27’de görüldüğü gibi, farklı hizmet sürelerine sahip öğretmenlerin etkinliklerle ilgili maddelerin yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları birbirinden farklıdır. İlköğretim programında belirtilen “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde yapılan etkinliklerden “Şarkı ve türkü söyleme” ve “Bilmece, bulmaca, atışma, sayıma, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duygularını anlatma” etkinlikleriyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalaması *11-15 yıl*; “Folklor ve müsamer” etkinlikleriyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalaması *16-20 yıl* ve “TV seyretme; bilgisayar oyunları” etkinlikleriyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalaması *21-25 yıl hizmet süresine sahip öğretmenlere* aittir. “Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları”, “Oyun ve beden eğitimi”, “Drama”, “Koleksiyonculuk”, “Konser ve müzik”, “Monolog, diyalog ve grup çalışmaları”, “Sergi düzenleme ve gezip görme”, “Gezi, gözlem ve incelemeler” ve “Bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme” etkinlikleriyle ilgili tüm yanıtlarda en yüksek puan ortalaması ise *26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenlere* aittir.

İlköğretim programında yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin görüşlerde öğretmenlerin hizmet sürelerine göre görüşlerinin farklılaştığı, ancak 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip öğretmenlerin etkinliklerin gerçekleştirme düzeyiyle ilgili olarak daha olumlu düşündükleri söylenebilir.

Meslekteki hizmet süresi değişkenine göre öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin her bir maddeye verdikleri yanıtların ortalamaları arasındaki farkların anlamlılığını istatistiksel olarak sınamak amacıyla grup ortalamaları arasında tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Etkinliklerden “Şarkı ve türkü söyleme”, “Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları”, “Oyun ve beden eğitimi”, “Drama”, “Koleksiyonculuk”, “Konser ve müzik”, “Folklor ve müsamereler”, “Sergi düzenleme ve gezip görme”, “Gezi, gözlem ve incelemeler”, “Bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme” ve “TV seyretme, bilgisayar oyunları” etkinlikleriyle ilgili yanıtların puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

“Şarkı ve türkü söyleme” etkinliğiyle ilgili görüşlerde anlamlı fark 11-15 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenler ile 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler arasındadır ($F=2.53$, $P<.05$). Bu değerlere göre, 11-15 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenlere göre şarkı ve türkü söyleme etkinliğinin gerçekleşme düzeyi 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenlerden daha yüksektir.

“Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları” ($F=4.605$, $P<.05$), “Konser ve müzik” ($F=5.631$, $P<.05$) ve “Sergi düzenleme ve gezip görme” ($F=12.70$, $P<.05$) etkinlikleriyle ilgili görüşlerde anlamlı farklar 16-20 yıl, 21-25 yıl ve 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler ile 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler arasındadır. Bu bulgulara göre, 16-20 yıl, 21-25 yıl ve 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenlere göre “Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları” “Konser ve müzik” ve “Sergi düzenleme ve gezip görme” etkinliklerinin gerçekleşme düzeyleri 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenlerden daha yüksektir.

“Drama” ($F=2.70$, $P<.05$) ve “Oyun ve beden eğitimi” ($F=2.70$, $P<.05$) etkinlikleriyle ilgili görüşlerde anlamlı farklar 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler ile 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler ile arasındadır. Bu bulgulara göre, 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenlere göre “Drama” ve “Oyun ve beden eğitimi” etkinliklerinin gerçekleşme düzeyleri 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenlerden daha düşüktür.

“Koleksiyonculuk” (F=7.04, P<.05), “Folklor ve müsamere” (F=6.37, P<.05) ve “Gezi, gözlem ve incelemeler” (F=9.56, P<.05) etkinlikleriyle ilgili görüşlerde anlamlı farklar 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip öğretmenler ile 21-25 yıl hizmet süresine sahip öğretmenler ve 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler; 6-10 yıl hizmet süresine sahip öğretmenler ile 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler arasındadır. Bu bulgulara göre, 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenlere göre “Koleksiyonculuk”, “Folklor ve müsamere” ve “Gezi, gözlem ve incelemeler” etkinliklerinin gerçekleşme düzeyleri 21-25 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenlerden daha düşüktür. Bu değerlere göre, 5 yıl ve aşağısı ve 6-10 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenlere göre “Koleksiyonculuk”, “Folklor ve müsamere” ve “Gezi, gözlem ve incelemeler” etkinliklerinin gerçekleşme düzeyleri 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenlerden daha düşüktür

“Bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme” (F=3.512, P<.05) ve “TV seyretme, bilgisayar oyunları” (F=2.973, P<.05) etkinliğiyle ilgili görüşlerde anlamlı farklar 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler ile 21-25 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenler arasındadır. Bu değerlere göre, 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip olan öğretmenlere göre “Bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme” ve “TV seyretme, bilgisayar oyunları” etkinliklerinin gerçekleşme düzeyi 21-25 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenlerden daha düşüktür.

3.5.3. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci amacının dördüncü alt maddesi ile, öğretmenlerin ilköğretim programında yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin görüşlerinin okutmakta oldukları sınıflara göre farklılaşıp farklılaşmadığı istatistiksel bakımdan belirlenmek istenmiştir.

Öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre, etkinliklere ilişkin yanıtların puan ortalamaları, puan dağılımlarının standart sapma değerleri ve varyans analizi sonuçları Tablo 28’de gösterilmiştir.

Tablo 28 Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıflara Göre İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerine İlişkin Etkinliklerle İlgili Maddelere Verdikleri Yanıtların Puan Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonuçları

İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinlikler	Okutulan Sınıf	N	\bar{x}	SS	SD	F	Tukey
Şarkı ve türkü söyleme	Birinci Sınıf	202	2.95	0.76	601	3.557*	1-3
	İkinci Sınıf	206	2.85	0.75			
	Üçüncü Sınıf	196	2.75	0.72			
Toplam		604	2.85	0.75			
Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları	Birinci Sınıf	202	2.89	0.71	601	0.124	-
	İkinci Sınıf	206	2.87	0.67			
	Üçüncü Sınıf	196	2.91	0.71			
Toplam		604	2.89	0.70			
Bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini. Düşündüklerini ve duygularını anlatma	Birinci Sınıf	202	3.19	0.65	601	0.224	-
	İkinci Sınıf	206	3.16	0.67			
	Üçüncü Sınıf	196	3.20	0.68			
Toplam		604	3.18	0.66			
Oyun ve beden eğitimi	Birinci Sınıf	202	2.75	0.78	601	1.815	-
	İkinci Sınıf	206	2.65	0.77			
	Üçüncü Sınıf	196	2.61	0.78			
Toplam		604	2.67	0.78			
Drama	Birinci Sınıf	202	2.41	0.75	601	4.103*	3-1
	İkinci Sınıf	206	2.50	0.73			
	Üçüncü Sınıf	196	2.63	0.78			
Toplam		604	2.51	0.76			
Koleksiyonculuk	Birinci Sınıf	202	1.68	0.78	601	3.291*	3-2
	İkinci Sınıf	206	1.66	0.67			
	Üçüncü Sınıf	196	1.83	0.77			
Toplam		604	1.72	0.74			
Konser ve müzik	Birinci Sınıf	202	1.76	0.81	601	1.645	-
	İkinci Sınıf	206	1.88	0.79			
	Üçüncü Sınıf	196	1.93	0.77			
Toplam		604	1.87	0.79			

Tablo 28-devam

Monolog, diyalog ve grup çalışmaları	Birinci Sınıf	202	2.30	0.80	601	1.153	-
	İkinci Sınıf	206	2.40	0.78			
	Üçüncü Sınıf	196	2.41	0.78			
Toplam		604	2.37	0.79			
Folklor ve müsamere	Birinci Sınıf	202	1.76	0.81	601	1.645	-
	İkinci Sınıf	206	1.88	0.79			
	Üçüncü Sınıf	196	1.93	0.77			
Toplam		604	1.87	0.79			
Sergi düzenleme ve gezip görme	Birinci Sınıf	202	1.79	0.78	601	0.927	-
	İkinci Sınıf	206	1.67	0.68			
	Üçüncü Sınıf	196	1.87	0.79			
Toplam		604	1.81	0.75			
Gezi, gözlem ve incelemeler	Birinci Sınıf	202	2.08	0.82	601	0.721	-
	İkinci Sınıf	206	2.04	0.71			
	Üçüncü Sınıf	196	2.14	0.82			
Toplam		604	2.09	0.78			
Bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme	Birinci Sınıf	202	1.75	0.79	601	0.755	-
	İkinci Sınıf	206	1.67	0.71			
	Üçüncü Sınıf	196	1.67	0.78			
Toplam		604	1.70	0.76			
TV seyretme, bilgisayar oyunları	Birinci Sınıf	202	2.19	0.92	601	1.736	-
	İkinci Sınıf	206	2.06	0.79			
	Üçüncü Sınıf	196	2.04	0.88			
Toplam		604	2.10	0.87			

$\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyine göre F tablo değeri =2.99

Tablo 28’de görüldüğü gibi, farklı sınıfları okutmakta olan öğretmenlerin etkinliklerle ilgili yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları birbirinden farklıdır. İlköğretim programında “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklerden “Şarkı ve türkü söyleme”, “Oyun ve beden eğitimi”, “Bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme” ve “TV seyretme, bilgisayar oyunları” etkinlikleriyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını *birinci sınıfı okutmakta olan öğretmenler* almıştır. “Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları”, “Bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duygularını anlatma”, “Drama”, “Koleksiyonculuk”, “Konser ve müzik”, “Monolog, diyalog ve grup çalışmaları”, “Folklor ve müsamere”, “Sergi düzenleme ve gezip görme” ve “Gezi, gözlem ve

incelemeler” etkinlikleriyle ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalaması *üçüncü sınıfı okutmakta olan öğretmenlere* aittir.

“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin görüşlerde öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıflara bakıldığında, üçüncü sınıfı okutmakta olan öğretmenlerin etkinlikleri gerçekleştirme düzeylerinin birinci ve ikinci sınıfı okutmakta olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin her bir maddeye verdikleri yanıtların puan ortalamalarında görülen farkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadıklarını sınamak için grup ortalamaları arasında tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Etkinliklerden “Şarkı ve türkü söyleme”, “Drama” ve “Koleksiyonculuk” etkinlikleriyle ilgili yanıtlara ilişkin puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

“Şarkı ve türkü söyleme” etkinliğiyle ilgili görüşlerde anlamlı fark birinci sınıf öğretmenleri ile üçüncü sınıf öğretmenleri arasındadır ($F=3.55$, $P<.05$). Bu verilere göre, birinci sınıf öğretmenlerine göre şarkı ve türkü söyleme etkinliğinin gerçekleşme düzeyi üçüncü sınıf öğretmenlerinden daha yüksektir.

“Drama” ($F=4.10$, $P<.05$) etkinliğiyle ilgili görüşlerde anlamlı fark üçüncü sınıf öğretmenleri ile birinci sınıf öğretmenleri arasındadır. Bu değerlere göre, üçüncü sınıf öğretmenlerine göre drama etkinliğinin gerçekleşme düzeyi birinci sınıf öğretmenlerinden daha yüksektir.

“Koleksiyonculuk” etkinliğiyle ilgili görüşlerde anlamlı fark üçüncü sınıf öğretmenleri ile ikinci sınıf öğretmenleri arasındadır ($F=3.29$, $P<.05$). Bu verilere göre, üçüncü sınıf öğretmenlere göre şarkı ve türkü söyleme etkinliğinin gerçekleşme düzeyi ikinci sınıf öğretmenlerinden daha yüksektir.

3.6. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerine İlişkin Diğer Görüşleri ve Önerileri

Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili diğer görüşlerine ve önerilerine ilişkin bulgular Tablo 29’da görülmektedir.

Tablo 29. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerine İlişkin Diğer Görüşleri ve Önerileri

Eğitim Programıyla İlgili Olanlar	
“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerine ilişkin program olmalı	15
İlköğretim okulu programında bulunan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerine ilişkin açıklamaların yetersizliği	21
Öğretmenler İle İlgili Olanlar	
Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerine ilişkin tutumları, etkinliklerin etkili bir biçimde gerçekleştirilmesini etkilemekte	4
“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde derslerin eksik kalan kısımları tamamlamamalı	17
Öğretmenlerin grup çalışmalarına yer vermeli	3
Öğretmenlerin öğrencileri yönlendirmeli	7
Öğretmenlerin branş öğretmenleriyle iş birliği yapmalı	10
Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde rehberlik uzmanlarıyla iş birliği yapması gerektiği	8
Öğretmenler “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinin içeriğine ilişkin yeterli bilgiye sahip olmalı	4
“Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerine yönelik branş öğretmenleri olmalı	3
Öğrencilerle İlgili Olanlar	
Öğrenciler etkinliklerde daha çok özgür bırakılmalı	1

Tablo 29-devam

Kazanımlarla İlgili Olarak	
Gerçekleştirilen etkinlikler çocukların sosyal becerilerini geliştirmede etkili değil	6
Gerçekleştirilen etkinlikler çocukların problem çözme becerilerini ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede yetersiz	3
Etkinlikler çocukların yaratıcılıklarını geliştirmede etkili değil	2
Etkinliklerle İlgili Olanlar	
Sürekli aynı etkinlikler yapılmamalı	8
Sınıfın fiziki koşulları, kalabalık olması gibi nedenlerle grup çalışmalarına çok fazla yer verilmiyor	6
Etkinliklerde farklı yöntem ve teknikler kullanılmalı	6
Eğitim Ortamıyla İlgili Olanlar	
Okulun fiziki koşulları yetersiz	4
Araç-gereçler yetersiz	5
Sınıflar kalabalık	9
Toplam	142

Tablo 29’da görüldüğü gibi öğretmenler, *eğitim programıyla ilgili olarak* “Bireysel ve Toplu Etkinlik saatlerine ilişkin program olmalı”, “İlköğretim okulu programında bulunan Bireysel ve Toplu Etkinlik saatlerine ilişkin açıklamalar yetersiz”; *öğretmenlerle ilgili olarak* “Öğretmenlerin Bireysel ve Toplu Etkinlik saatlerine ilişkin tutumları etkinliklerin etkili bir biçimde gerçekleştirilmesini etkilemekte”, “Bireysel ve Toplu Etkinlik saatlerinde derslerin eksik kalan kısımları tamamlamamalı”, “Öğretmenler grup çalışmalarına yer vermeli”, “Öğretmenler öğrencileri yönlendirmeli”, “Öğretmenler branş öğretmenleriyle iş birliği yapmalı”, “Öğretmenler Bireysel ve Toplu Etkinlik saatlerinde rehberlik uzmanları ile iş birliği yapması gerektiği”, “Öğretmenler Bireysel ve Toplu Etkinlik saatlerinin içeriğine ilişkin yeterli bilgiye sahip olmalı”, “Bireysel ve Toplu Etkinlik saatlerine yönelik branş öğretmenleri olmalı”; *öğrencilerle ilgili olanlar* “Öğrenciler etkinliklerde daha çok özgür bırakılmalı”;

kazanımlarla ilgili olarak “Gerçekleştirilen etkinlikler çocukların sosyal becerilerini geliştirmede etkili değil”, “Gerçekleştirilen etkinlikler çocukların problem çözme becerilerini ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede yetersiz”, “Etkinlikler çocukların yaratıcılıklarını geliştirmede etkili değil”; *etkinliklerle ilgili olarak* “Sürekli aynı etkinlikler yapılmamalı”, “Sınıfın fiziki koşulları, kalabalık olması gibi nedenlerle grup çalışmalarına çok fazla yer verilmiyor”, “Etkinliklerde farklı yöntem ve teknikler kullanılmalı”; *eğitim ortamıyla ilgili olarak* “Okulun fiziki koşulları yetersiz”, “Araç-gereçler yetersiz” ve “Sınıflar kalabalık” biçiminde görüşler ve öneriler belirtmişlerdir.

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

İlköğretim okulu programında birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesine ilişkin olarak, birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerilerinin saptanmaya çalışıldığı araştırmanın bu bölümünde; elde edilen bulgular ve yorumlara dayalı olarak varılan sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuçlar

4.1.1. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Eğitim Etkinliklerinin Planlanması İle İlgili Çalışmalara İlişkin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar

Öğretmenler “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinliklerinin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin olarak; “Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması” ve “Etkinlikleri planlarken öğrencilerin ilgi, eğilim ve gereksinimlerinin dikkate alınması” çalışmalarının **her zaman**; “Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki Bireysel ve Toplu Etkinlik saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması”, “Etkinliklerin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olmasına özen gösterilmesi”, “Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi” ve “Etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarını dikkate alınması” çalışmalarının ise **çoğunlukla** gerçekleştiği görüşündedirler. Ancak öğretmenler, “Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması” çalışmasının ise **ara sıra** gerçekleştiğini düşünmektedirler.

Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinliklerin planlanmasına ilişkin çalışmalarla ilgili maddelere verdikleri yanıtların tümünün aritmetik

ortalamalarının ortalaması 4 üzerinden 3.08'dir. Bu ortalamaya göre, etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmaların çoğunlukla gerçekleştiğini; dolayısıyla öğretmenlerin bu çalışmaların gerçekleşme düzeyine ilişkin olumlu düşünceye sahip oldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre kadın ve erkek öğretmenlerin, etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin görüşleri birbirinden çok farklı değildir. Nitekim etkinliklerin planlanmasına ilişkin her bir maddeye verdikleri yanıtlarda istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuç, kadın ve erkek öğretmenlerin etkinliklerin planlanması ile ilgili çalışmalarını gerçekleştirme düzeylerinin birbirlerine yakın olduğunu ortaya koymaktadır.

Farklı yükseköğretim programlarından mezun olan öğretmenlerin etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmalara ilişkin görüşlerinin farklılaştığı; etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmaların gerçekleşme düzeylerine ilişkin olarak öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu öğretmenlerin, eğitim enstitüsü, eğitim önlisans, lisans tamamlama programı, eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı ve diğer okul/programlardan mezun olan öğretmenlere göre daha olumsuz düşündükleri görülmektedir. Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı mezunu öğretmenlerin etkinliklerin planlanmasıyla ilgili çalışmaların gerçekleşme düzeyini farklı okul ve programlardan mezun olan öğretmenlere göre daha yüksek bulduğu görülmektedir. Nitekim "Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması", "Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygun olması", "Etkinliklerin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olması", "Etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi", "Etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması" ve "Etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının dikkate alınması" maddelerinin yanıtlarında eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı mezunu öğretmenler lehine istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

Öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinliklerin planlanmasıyla ilgili maddelerin yanıtlarına bakıldığında 5 yıl ve aşağısı grubun tüm sorularda en düşük puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. 6-10 yıl, 16-20 yıl, 21-25 yıl ve 26 yıl ve yukarısı gruplarının puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu; 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip olan grubun ise en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. Bu bulguya dayalı olarak, 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatinde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin planlanmasıyla ilgili çalışmaların gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu söylenebilir. Meslekteki hizmet süresi değişkenine göre öğretmenlerin etkinliklerin planlanmasıyla ilgili maddelerden yalnızca “Etkinlikler planlanırken ilköğretim programındaki Bireysel ve Toplu Etkinlik saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması” maddesinin yanıtlarında 16-20 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenler lehine istatistiksel bakımdan anlamlı fark bulunmuştur.

Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinliklerinin planlanmasına ilişkin çalışmaların gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşlerinin okutmakta oldukları sınıflara göre farklılaştığı; birinci sınıfı okutmakta olan öğretmenlerin, ikinci ve üçüncü sınıfı okutmakta olan öğretmenlere göre daha olumlu düşündükleri görülmüştür. Öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre etkinliklerin planlanmasıyla ilgili maddelerden yalnızca “Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması” maddesine verilen yanıtlarda, üçüncü sınıfı okutmakta olan öğretmenler lehine istatistiksel bakımdan anlamlı fark bulunmuştur.

4.1.2. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Etkinlikler Gerçekleştirilirken Göz Önünde Bulundurulması Gereken İkelere İlişkin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar

Öğretmenler “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinlikleri gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelere ilişkin olarak; “Etkinliklerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alınması”, “Etkinliklerin gerçek

yaşamla ilişkilendirilmesi”, “Etkinliklerden öğrencilerin zevk almaları ve mutlu olmaları”, “Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması”, “Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarının sağlanması”, “Öğrencilerin bireysel olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi”, “Öğrencilerin grup olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi”, “Etkinliklerin programdaki diğer derslerle ilişkilendirilerek gerçekleştirilmesi” ve “Başlatılan etkinliklerin sonuçlandırılması” ilkelerinin çoğunlukla; “Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgür çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi”, “Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izlenmesi”, “Bir etkinlik saatinde, öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları”, “Etkinlik saatlerinde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi”, “Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması”, “Etkinliklerde branş öğretmenleriyle iş birliği yapılması” ve “Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması” ilkelerinin ise ara sıra gerçekleştiğini düşünmektedirler.

Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinlikleri gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelerle ilgili maddelere verdikleri yanıtların tümünün aritmetik ortalamalarının ortalaması 4 üzerinden 2.65’dir. Bu ortalamaya göre, öğretmenler etkinliklerin çoğunlukla ilkelere uygun olarak gerçekleştiğini düşünmektedirler.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre kadın ve erkek öğretmenlerin, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinlikleri gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelerle ilgili görüşleri birbirine oldukça yakındır. Ancak, etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelerin gerçekleşme düzeyine ilişkin olarak kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden biraz daha olumlu düşündükleri söylenebilir. Nitekim öğretmenlerin, etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelerle ilgili olarak, “Etkinliklerden öğrencilerin zevk almaları ve mutlu olmaları”, “Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması”, “Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izlenmesi”, “Başlatılan etkinliklerin sonuçlandırılması” maddelerinin yanıtlarında kadın öğretmenler lehine; “Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması” maddesine verilen yanıtlarda erkek öğretmenler lehine anlamlı farklar bulunmuştur.

Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programlarına göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelere ilişkin görüşlerinin farklılaştığı görülmektedir. Nitekim eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenlere göre, eğitim etkinlikleri gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelerin gerçekleşme düzeyinin daha yüksek olduğu görülmektedir. “Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgürce çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi”, “Etkinliklerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alınması”, “Etkinliklerin gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi”, “Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması”, “Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izlenmesi”, “Bir etkinlik saatinde öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları”, “Etkinliklerin programdaki diğer derslerle ilişkilendirilerek gerçekleştirilmesi”, “Etkinliklerde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi” ve “Etkinliklerde branş öğretmenleriyle işbirliği yapılması” maddelerin yanıtlarında eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenler lehine istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur. “Öğrencilerin bireysel olarak çalışabileceği etkinliklere yer verilmesi” maddesinin yanıtında eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenler lehine; “Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması”, “Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması” maddelerinin yanıtlarında eğitim enstitüsü, eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu, lisans tamamlama programı mezunu öğretmenler ve eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenler lehine istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

Öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde eğitim etkinlikleri gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelere ilişkin görüşlere bakıldığında; her bir soruda farklı bir hizmet süresine sahip grubun yüksek puan ortalaması aldığı görülmektedir. Ancak, genel olarak 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip öğretmenlerin diğer hizmet sürelerine sahip öğretmenlere göre daha olumsuz düşündükleri dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelerle ilgili olarak “Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımalarının sağlanması” ve “Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması” maddelerinin yanıtlarında 11-15 yıl

hizmet süresine sahip olan öğretmenler lehine; “Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması” ve “Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması” maddelerin yanıtlarında 21-25 yıl ve 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler lehine istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

Öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre, ilkelere ilişkin görüşlerinin birbirinden çok farklı olmadığı söylenebilir. Her bir soruda farklı bir sınıfı okutmakta olan grup yüksek puan ortalamasına sahiptir. Ancak, genel olarak her üç sınıfı da okutmakta olan öğretmenlerin puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Nitekim, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelerle ilgili maddelerin yanıtları içerisinde öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıflara göre puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunamamıştır.

4.1.3. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğretim Hizmetinin Niteliğini Belirleyen Ögelere İlişkin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar

Öğretmenler, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikleri gerçekleştirirken öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen ögelerin kullanılma durumu ile ilgili olarak tüm maddelere olumlu yanıt vermişlerdir. Öğretmenler “Öğrencilere ip uçları verilmesi”, “Öğrencilere pekiştirici verilmesi”, “Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması”, “Öğrencilerin etkin katılımının sağlanması” ve “Öğrencilere çalışmalarını ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları uygulanması” ögelerinin kullanılma durumunun çoğunlukla gerçekleştiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen ögelerle ilgili maddelere verdikleri yanıtların tümünün aritmetik ortalamalarının ortalaması 4 üzerinden 3.02’dir. Bu ortalamaya göre, öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen ögelerin kullanılma durumunun çoğunlukla gerçekleştiğini; dolayısıyla öğretmenlerin bu ögelerin kullanılma düzeyine ilişkin olumlu düşünceye sahip oldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumu ile ilgili görüşlerine ilişkin olarak kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha olumlu düşündükleri görülmekle birlikte; kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin birbirlerine çok yakın oldukları görülmektedir. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumu ile ilgili olarak “Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması”, “Öğrencilerin etkin katılımının sağlanması” ve “Öğrencilere çalışmaları ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları izlenmesi” maddelerinin yanıtlarında kadın öğretmenler lehine anlamlı farklar bulunmuştur.

Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programlarına göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumuna ilişkin görüşlerde eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenlere göre, öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumlarının daha fazla olduğu görülmekle birlikte puan ortalamaları arasında çok büyük farklılıklar bulunmamıştır. Öğretmenlerin öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumu ile ilgili olarak “Öğrencilere pekiştirici verme düzeyleri”, “Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması” ve “Öğrencilere çalışmaları ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları izlenmesi” maddelerinin yanıtlarında eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenler lehine istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

Öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumuna yönelik görüşleri birbirlerine oldukça yakındır. Nitekim, öğretmenlerin hizmet süresi değişkenine göre öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerle ilgili maddelerin yanıtlarına ilişkin puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar elde edilememiştir.

Öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre, öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelere ilişkin görüşleri incelendiğinde; birinci sınıfta okutmakta olan

öğretmenler, öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma düzeyini ikinci ve üçüncü sınıfları okutan öğretmenlere göre daha yüksek bulmaktadırlar. Ancak, genel olarak her üç sınıfın öğretmenlerinin puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Nitekim, öğretmenlerin öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumuyla ilgili maddelerin yanıtları içerisinde, okutmakta oldukları sınıflara göre puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunamamıştır.

4.1.3. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerinde Öğrencilerde Gerçekleşen Kazanımlara İlişkin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar

Öğretmenler “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili olarak; “Öğrencilerin her yönüyle kendilerini tanımaları ve yeteneklerini geliştirmeleri”, “Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve geliştirmeleri”, “Öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma (empati) becerisini kazanmaları”, “Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri”, “Öğrencilerin kendi sorumluluklarını taşımaları”, “Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmaları”, “Öğrencilerin problem çözme becerisini kazanmaları”, “Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları”, “Öğrencilerin işbirliği yapma ve grupta çalışma alışkanlığını kazanmaları”, “Öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici doğru ve güzel bir Türkçe ile ifade edebilmeleri”, “Öğrencilerin başarı duygusunu tatmaları”, “Öğrencilerin kendine güven duymayı öğrenmeleri”, “Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları” ve “Öğrencilerin yeni öğrenme yaşantıları geçirdiklerinin farkına varmaları” kazanımlarının çoğunlukla; gerçekleştiğini düşünmektedirler.

Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili maddelere verdikleri yanıtların tümünün aritmetik ortalamalarının ortalaması 4 üzerinden 2.92’dir. Bu ortalamaya göre, öğretmenlerin kazanımların öğrencilerde gerçekleşme düzeyine ilişkin olarak olumlu düşünceye sahip oldukları görülmektedir.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre, kadın ve erkek öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili görüşlerinin birbirlerinden çok farklı olmadığı görülmektedir. Ancak, etkinlikler yoluyla öğrencilerde kazanımların gerçekleşme düzeyine ilişkin olarak kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha olumlu düşündükleri söylenebilir. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatinde etkinlikler yoluyla öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili maddelerin yanıtları içerisinde, cinsiyet değişkenine göre puan ortalamalarında istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunamamıştır.

Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programlarına göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili olarak, herhangi bir yükseköğretim programından mezun olan grubun yanıtlarına ilişkin puan ortalamaları birbirine yakın olup diğerlerinden çok farklı değildir. Ancak, genel olarak eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programı mezunu öğretmenlerin kazanımların gerçekleşme düzeylerine ilişkin olarak olumlu düşündükleri; öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yükseköğretim ya da fakülte mezunu öğretmenlerin kazanımların gerçekleşme düzeyleri konusunda daha olumsuz düşündükleri dikkat çekmektedir. Nitekim öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili olarak; “Öğrencilerin her yönüyle kendilerini tanımaları ve geliştirmeleri”, “Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve geliştirmeleri”, “Öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma (empati) becerisini kazanmaları”, “Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri”, “Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kazanmaları”, “Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları”, “Öğrencilerin işbirliği yapma ve grupla çalışma alışkanlığını kazanmaları” ve “Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları” maddelerinin yanıtlarında eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği programından mezun öğretmenlerin lehine istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

Öğretmenlerin hizmet sürelerine göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde öğrencilerde gerçekleşen kazanımlardan “Öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici, doğru ve güzel bir Türkçe ile ifade edebilmeleri” ve “Öğrencilerin başarı duygusunu tatmaları” kazanımlarıyla ilgili yanıtlarda en yüksek puan ortalamasını 16-20 yıl hizmet süresine sahip öğretmenler almıştır. Diğer kazanımlarla

ilgili tüm yanıtlarda en yüksek puan ortalaması ise 21-25 yıl hizmet süresine sahip öğretmenlere aittir. Bununla birlikte öğretmenlerin hizmet süresi değişkeni bakımından puan ortalamaları arasında çok büyük farklılıkların olmadığı görülmektedir. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler yoluyla öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili olarak, “Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleri” ve “Öğrencilerin kendi sorumluluklarını taşımaları” maddelerinin yanıtlarında 6-10 yıl, 21-25 yıl ve 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenlerin lehine; “Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları” ve “Öğrencilerin zamanı verimli kullanma alışkanlığını kazanmaları” maddelerine verilen yanıtlarda 21-25 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenler lehine istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

Öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler yoluyla, öğrencilerde gerçekleşen kazanımlara ilişkin görüşlere bakıldığında, birinci sınıfı okutmakta olan öğretmenlerin ikinci ve üçüncü sınıfı okutmakta olan öğretmenlere göre daha olumlu düşündükleri söylenebilir. Etkinlikler yoluyla, öğrencilerde gerçekleşen kazanımlarla ilgili olarak yalnızca “Öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici doğru ve güzel bir Türkçe ile ifade edebilmeleri” maddesine verilen yanıtlarda birinci sınıfı okutmakta olan öğretmenler lehine istatistiksel bakımdan anlamlı fark bulunmuştur.

4.1.4. Öğretmenlerin İlköğretim Programında Yer Alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatleriyle İlgili Etkinliklere İlişkin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar

Öğretmenler ilköğretim programda yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin olarak; “Şarkı ve türkü söyleme”, “Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları”, “Bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duygularını anlatma”, “Oyun ve beden eğitimi” ve “Drama” etkinliklerinin çoğunlukla gerçekleştiğini; “Konser ve müzik”, “Monolog, diyalog ve grup çalışmaları”, “Folklor, müsamere”, “Sergi düzenleme ve gezip görme”, “Gezi, gözlem ve incelemeler” ve “TV seyretme, bilgisayar oyunları” etkinliklerinin

ara sıra gerçekleştiğini; “Koleksiyonculuk”ve “Bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme” etkinliklerinin ise **hiçbir zaman** gerçekleşmediğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin programda yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin maddelere verdikleri yanıtların tümünün aritmetik ortalamalarının ortalaması 4 üzerinden 2.28’dir. Bu ortalamaya göre, öğretmenlerin, ilköğretim programında belirtilen etkinliklerin ara sıra gerçekleştiğini düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre, kadın ve erkek öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin görüşlerinin birbirlerine çok yakın oldukları görülmektedir. Ancak, kadın öğretmenlerin etkinliklerin gerçekleşme düzeyini erkek öğretmenlere göre daha yüksek buldukları söylenebilir. Öğretmenlerin ilköğretim programında yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin olarak; “Bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, soru sorma ve yanıtlama, bildiklerini, düşündüklerini ve duygularını anlatma” ve “Folklor ve müsamere” maddelerinin yanıtlarında kadın öğretmenler lehine istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programlarına göre, farklı yükseköğretim programından mezun olan öğretmenlerin programda yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin görüşleri birbirine yakındır. Ancak, genel olarak ilköğretim programında yer alan etkinliklerin gerçekleşme düzeyi konusunda eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenler ile eğitim önlisans/eğitim yüksekokulu mezunu öğretmenlerin daha olumlu düşündükleri görülmektedir. Öğretmenlerin ilköğretim programında yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklerle ilgili olarak; “Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları”, “Konser ve müzik”, ve “Gezi, gözlem ve incelemeler” maddelerinin yanıtlarında eğitim önlisans/iki yıllık eğitim yüksekokulu mezunu öğretmenler lehine; “Koleksiyonculuk” ve “Folklor, müsamere” maddelerinin yanıtlarında eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenler lehine; “Sergi düzenleme ve gezip görme” maddesine verilen yanıtlarda eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenler lehine ve “TV seyretme, bilgisayar oyunları” maddesinin yanıtlarında ise eğitim enstitüsü, lisans tamamlama, eğitim önlisans/iki yıllık eğitim yüksekokulu mezunu öğretmenler ve eğitim fakültesi sınıf

öğretmenliği programından mezun olan öğretmenler lehine istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

Öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerine göre, programda yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin görüşlerinin farklılaştığı, ancak 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip öğretmenlerin diğer hizmet sürelerine sahip öğretmenlere göre etkinliklerin gerçekleşme düzeyi ile ilgili olarak daha olumlu düşündükleri görülmektedir. Bunun yanında 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip öğretmenlere göre, etkinliklerin gerçekleşme düzeyinin diğer hizmet sürelerine sahip öğretmenlerden daha düşük olduğu da görülmektedir. Öğretmenlerin programda yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin olarak; “Şarkı ve türkü söyleme” maddesinin yanıtlarında 11-15 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenler lehine; “Güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları” “Konser ve müzik” ve “Sergi düzenleme ve gezip görme” maddelerinin yanıtlarında 16-20 yıl, 21-25 yıl ve 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler lehine; “Drama” ve “Oyun ve beden eğitimi” maddelerinin yanıtlarında 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler lehine; “Koleksiyonculuk”, “Folklor ve müsamereler” ve “Gezi, gözlem ve incelemeler” maddelerinin yanıtlarında 21-25 yıl ve 26 yıl ve yukarısı hizmet süresine sahip olan öğretmenler lehine; “Bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme” ve “TV seyretme, bilgisayar oyunları” maddelerinin yanıtlarında ise 21-25 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenler lehine istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

Öğretmenlerin okutmakta oldukları sınıf değişkenine göre, ilköğretim programda yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin görüşlere bakıldığında; üçüncü sınıfı okutmakta olan öğretmenlerin etkinliklerin gerçekleşme düzeyini birinci ve ikinci sınıfı okutmakta olan öğretmenlere göre daha yüksek bulduğu söylenebilir. Öğretmenlerin programda yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili etkinliklere ilişkin olarak; “Şarkı ve türkü söyleme” maddesinin yanıtlarında birinci sınıfı okutmakta olan öğretmenler lehine, “Drama” ve “Koleksiyonculuk” maddelerinin yanıtlarında ise üçüncü sınıfı okutmakta olan öğretmenler lehine istatistiksel bakımdan anlamlı farklar bulunmuştur.

4.1.5. Öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” Saatlerine İlişkin Genel Görüşlerine ve Önerilerine Yönelik Sonuçlar

Öğretmenler *eğitim programıyla ilgili olarak* “Bireysel ve Toplu Etkinlik saatlerine ilişkin program olmalı”, “İlköğretim okulu programında bulunan Bireysel ve Toplu Etkinlik saatlerine ilişkin açıklamalar yetersiz”; *öğretmenlerle ilgili olarak* “Öğretmenlerin Bireysel ve Toplu Etkinlik saatlerine ilişkin tutumları etkinliklerin etkili bir biçimde gerçekleştirilmesini etkilemekte”, “Bireysel ve Toplu Etkinlik saatlerinde derslerin eksik kalan kısımları tamamlamamalı”, “Öğretmenler grup çalışmalarına yer vermeli”, “Öğretmenler öğrencileri yönlendirmeli”, “Öğretmenler branş öğretmenleriyle iş birliği yapmalı”, “Öğretmenler Bireysel ve Toplu Etkinlik saatlerinde rehberlik uzmanları ile iş birliği yapması gerektiği”, “Öğretmenler Bireysel ve Toplu Etkinlik saatlerinin içeriğine ilişkin yeterli bilgiye sahip olmalı”, “Bireysel ve Toplu Etkinlik saatlerine yönelik branş öğretmenleri olmalı”; *öğrencilerle ilgili olanlar* “Öğrenciler etkinliklerde daha çok özgür bırakılmalı”; *kazanımlarla ilgili olarak* “Gerçekleştirilen etkinlikler çocukların sosyal becerilerini geliştirmede etkili değil”, “Gerçekleştirilen etkinlikler çocukların problem çözme becerilerini ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede yetersiz”, “Etkinlikler çocukların yaratıcılıklarını geliştirmede etkili değil”; *etkinliklerle ilgili olarak* “Sürekli aynı etkinlikler yapılmamalı”, “Sınıfın fiziki koşulları, kalabalık olması gibi nedenlerle grup çalışmalarına çok fazla yer verilmiyor”, “Etkinliklerde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmalı”; *eğitim ortamıyla ilgili olarak* “Okulun fiziki koşulları yetersiz” “Araç-gereçler yetersiz” ve “Sınıflar kalabalık” biçiminde görüşler ve öneriler belirtmişlerdir.

Sonuç olarak araştırma sonuçları, ilköğretim okullarının 1., 2. ve 3. sınıflarında uygulanan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde; eğitim etkinliklerinin planlanması ile ilgili çalışmaların **çoğunlukla** gerçekleştiği, öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin **çoğunlukla** kullanıldığı ve etkinlikler yoluyla öğrenci kazanımlarının **çoğunlukla** gerçekleştiğini göstermiştir. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkelere **çoğunlukla** dikkat edildiği; ancak “Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgür çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi”, “Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar

izlenmesi”, “Bir etkinlik saatinde, öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları”, “Etkinlik saatlerinde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi”, “Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması”, “Etkinliklerde branş öğretmenleriyle iş birliği yapılması” ve “Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması” ilkelerinin ise ara sıra gerçekleştiği görülmektedir.

İlköğretim okulu programında yer alan “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde yapılabilecek etkinliklerin bir kısmı her zaman ve çoğunlukla gerçekleştirilmekle birlikte; “Konser ve müzik”, “Monolog, diyalog ve grup çalışmaları”, “Folklor, mûsamere”, “Sergi düzenleme ve gezip görme”, “Gezi, gözlem ve incelemeler” ve “TV seyretme, bilgisayar oyunları” etkinliklerinin ara sıra gerçekleştiği; “Koleksiyonculuk”ve “Bahçe etkinlikleri, bitki ve çiçek yetiştirme” etkinliklerinin ise hiçbir zaman gerçekleşmediği görülmektedir.

Ayrıca analiz sonuçlarında öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerine ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine ve okutmakta oldukları sınıflara göre çok az farklılaştığı, ancak mezun oldukları yükseköğretim programlarına ve meslekteki hizmet sürelerine göre görüşlerinde anlamlı farklar olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bunların yanında araştırmaya katılan öğretmenler eğitim programıyla, öğretmenlerle, öğrencilerle, öğrenci kazanımlarıyla, gerçekleştirilecek etkinliklerle ve eğitim ortamıyla ilgili olarak farklı görüş ve öneriler belirtmişlerdir.

4.2. Öneriler

Araştırmanın bulguları doğrultusunda geliştirilen öneriler uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik olmak üzere iki başlık altında verilmiştir.

4.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. “İlköğretim Okullarında Birinci, İkinci ve Üçüncü sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Bireysel ve Toplu Etkinlik Saatlerinde Gerçekleştirilen Eğitim Etkinliklerine Yönelik Görüşlerini Belirleme Anketi”nde, öğretmenlerin yüzde 94’ü mezun oldukları okulda, Resim, Müzik, Drama ve Beden Eğitimi gibi derslerde, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri ile ilgili bilgilendirme yapılmadığını belirtmişlerdir. Bu amaçla öğretmen yetiştiren fakültelerin programlarına “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinin içeriğiyle ilgili konular yerleştirilebilir. Ayrıca bu fakültelerin programlarında bulunan Türkçe, Resim, Müzik ve Beden Eğitimi gibi derslerde bu saatlerin içeriği ile ilgili bilgilendirme yapılabilir.
2. İlköğretim Okullarında Birinci, İkinci ve Üçüncü sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Bireysel ve Toplu Etkinlik Saatlerinde Gerçekleştirilen Eğitim Etkinliklerine Yönelik Görüşlerini Belirleme Anketi”nde, öğretmenlerin yüzde 95’i “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili hizmet içi eğitim, seminer vb. çalışmalara katılmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca araştırma bulgularına göre öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerini diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamak için ayrılmış zaman olarak görme eğiliminde oldukları dikkati çekmektedir. Bu nedenlerle öğretmenler bu saatlerin içeriği ile ilgili olarak hizmet içi eğitimden geçirilmeli ve öğretmenlere seminerler düzenlenmelidir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen yetiştirmeyen dört yıllık yüksekokul ya da fakülte mezunu öğretmenler ve 5 yıl ve aşağısı hizmet süresine sahip öğretmenler “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerini diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamak için ayrılmış zaman olarak görme eğiliminde oldukları için öncelikli olarak bu gruptaki öğretmenler hizmet öncesi eğitime alınmalıdır.

3. Sınıflar öğrencilerin rahatça hareket edebilmeleri ve çeşitli etkinlikleri gerçekleştirebilmeleri için yeterli büyüklükte olmalı; sınıf, eşyaların yerlerini kolayca değiştirebilecek biçimde düzenlenmelidir.
4. Araştırma bulgularına göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken kütüphane, spor salonu, laboratuvar, atölye gibi farklı fiziki ortamlardan ara sıra yararlanıldığı görülmüştür. Bu bulguya göre, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken kütüphane, spor salonu, laboratuvar, atölye gibi farklı fiziki ortamlardan yararlanılmalıdır.
5. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken branş öğretmenleriyle iş birliği yapılmalıdır.
6. Aileleri çocukların gelişimsel özellikleri, yetenek alanları, ilgileri, gereksinimleri gibi bireysel farklılıkları hakkında bilinçlendirmek ve çocukların kazandıkları becerilerin sürekliliği için “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken ailelerin katılmalarına olanak tanınmalıdır.
7. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde, ilköğretim okulu programında yer alan bu saatlerle ilgili etkinliklerin tümüne yer verilmelidir. Belirli etkinlikler üzerinde yoğunlaşılmalıdır.
8. Araştırmaya katılan birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerinin belirttiği gibi “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinin etkili bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için;
 - öğretmenlere göre “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinin daha nitelikli olarak gerçekleştirilemeyişinin nedenlerinden biri kuşkusuz ki bu saatle ilgili olarak bir programın olmamasıdır. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saati programının hazırlanması gerekmektedir.

- öğretmenler etkinlikler süresince, kalabalık sınıf mevcutları nedeniyle her öğrenciyle yeterli düzeyde ilgilenmelerinin olanaksız olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda sınıflardaki öğrenci sayıları aşağı çekilmelidir.

4.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilecek etkinliklerle ilgili bir eğitim programı hazırlanarak; deneysel bir araştırma yapılmalıdır.
2. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen etkinlikler, araştırmacı tarafından geliştirilen anketle öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmiştir. Bu etkinliklerin ve bununla bağlantılı olarak planlama çalışmalarının, öğrenci kazanımlarının, göz önünde bulundurulacak ilkelerin, öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanılma durumunun ne derece gerçekleştirildiği konusunda gözlem tekniğine dayalı nitel bir çalışma yapılmalıdır.

EKLER**Sayfa****EK**

1. VERİ TOPLAMA ARACININ OKULLARDA UYGULANMASINA İLİŞKİN ONAY YAZISI.....176
2. İLKÖĞRETİM OKULLARINDA BİRİNCİ, İKİNCİ ve ÜÇÜNCÜ SINIFLARDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN BİREYSEL VE TOPLU ETKİNLİK SAATLERİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN EĞİTİM ETKİNLİKLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEME ANKETİ.....177

ARAŞTIRMA ONAYI

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI :B.08.4.MEM.4.26.00.02.000()
KONU: Anket Uygulama Çalışması

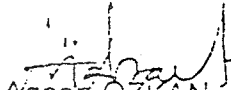
03.12.02*034404

VALİLİK MAKAMINA

İlimiz Anadolu Üniversitesinin 21.11.2002 gün 5559 sayılı yazılarında ; Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans programı öğrencisi Sibel DAL'ın "İlköğretim Kurumlarında Bireysel ve Toplu Etkinlik Saatlerinde Geliştirilen Eğitim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi "konulu tezi ile ilgili olarak il merkezindeki ilköğretim okullarındaki 1,2,ve 3.'cü sınıf öğretmenlerine anket uygulamak istemektedir.

Adı geçen öğrencinin İlimiz Merkezinde bulunan : İlköğretim Okullarında anket uygulama çalışması sonucundan müdürlüğümüze bilgi verilmek kaydıyla uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Mustafa ÖZKAN
Milli Eğitim Müdürü V.

OLUR.
03.11/2002

M.Yaşar ÖZGÜL
Vali a.
Vali Yardımcısı.

EK 2

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA BİRİNCİ, İKİNCİ ve ÜÇÜNCÜ SINIFLARDA
GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN “BİREYSEL VE TOPLU ETKİNLİK”
SAATLERİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN EĞİTİM ETKİNLİKLERİNE
YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ**

ANKET FORMU

Değerli Öğretmenler,

Elinizdeki bu anket formu ilköğretim okullarında birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda görev yapan öğretmenlerin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bilimsel bir araştırma için düzenlenmiştir.

Sizlerden istenilen, anket formunda bulunan maddeleri dikkatle okuyup, size en uygun gelen yanıtı işaretlemenizdir. Yanıtlarınızın doğru ya da yanlış olması söz konusu değildir. Önemli olan, bu yanıtların, Sizin “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin görüşlerinizi gerçekçi bir biçimde yansıtmasıdır.

Araştırmada elde edilecek bulguların geçerliliği, tamamen sizlerin anket formunu yanıtlamadaki içtenliğinize bağlıdır. Toplanan bilgiler yalnızca bu araştırmada kullanılacaktır. Yanıtsız madde bırakmamanızı diler, göstereceğiniz ilgiye ve katkıya şimdiden teşekkür ederim.

Adres:

Anadolu Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü
26470 Eskişehir

Arş.Grv. Sibel DAL

Tel :0 222 335 05 80 /3550
Faks :0 222 335 05 79
E-posta :sdal@anadolu.edu.tr

EK 2-devam

BİRİNCİ BÖLÜM
KİŞİSEL BİLGİLER

Aşağıdaki sorularla ilgili seçeneklerden durumunuza uygun olanı (x) işareti ile belirtiniz. Her soru için yalnızca bir seçenek işaretlenecektir.

- 1 Cinsiyetiniz:
 - a. Kadın
 - b. Erkek
- 2 En son bitirdiğiniz okul /program:
 - a. Eğitim Enstitüsü
 - b. Eğitim Önlisans / Eğitim Yüksekokulu
 - c. Lisans Tamamlama Programı
 - d. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı
 - e. Dört Yıllık Yüksekokul-Fakülte
 - f. Başka (Belirtiniz).....
- 3 Öğretmenlikteki hizmet süreniz:
 - a. 5 yıl ve aşağısı
 - b. 6-10 yıl
 - c. 11-15 yıl
 - d. 16-20 yıl
 - e. 21-25 yıl
 - f. 26 yıl ve yukarısı
- 4 Okutmakta olduğunuz sınıf:
 - a. Birinci Sınıf
 - b. İkinci Sınıf
 - c. Üçüncü sınıf
- 5 Mezun olduğunuz okulda, Resim, Müzik, Drama ve Beden Eğitimi gibi derslerde, “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleri ile ilgili bilgilendirme yapıldı mı?
 - a. Evet
 - b. Hayır
- 6 “Bireysel ve toplu Etkinlik” saatleri ile ilgili hizmet içi eğitim, seminer vb. çalışmalara katıldınız mı?
 - a. Evet
 - b. Hayır

EK 2-devam

İKİNCİ BÖLÜM
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

A. “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatlerinde etkinliklerin planlanması ile ilgili olarak aşağıda sıralanan çalışmalara ne ölçüde uyulduğunu ilgili maddenin karşısındaki kutunun içine (x) işareti koyarak belirtiniz.	Her zaman	Çoğunlukla	Ara Sıra	Hiçbir Zaman
1. Etkinliklerin öğrencilerle birlikte planlanması.				
2. Etkinlikler planlanırken ilköğretim programdaki “Bireysel ve Toplu Etkinlik” saatleriyle ilgili açıklamaların dikkate alınması.				
3. Etkinliklerin öğrencilerin buldukları gelişim döneminin özelliklere uygun olması.				
4. Etkinliklerin öğrencilerin hazır bulunuş düzeyine uygun olması.				
5. Etkinliklerin öğrencilerin yetenekleri ortaya çıkararak ve geliştirecek nitelikte olmasına özen göstermesi.				
6. Etkinlikler planlanırken öğrencilerin ilgilerinin, eğilimlerinin ve gereksinimlerinin dikkate alınması.				
7. Etkinlikler planlanırken okulun ve çevrenin koşullarının dikkate alınması.				

EK 2-devam

B. "Bireysel ve Toplu Etkinlik" saatlerinde etkinlikler gerçekleştirilirken aşağıdaki ilkelere ne ölçüde uyulduğunu ilgili maddenin karşısındaki kutunun içine (x) işareti koyarak belirtiniz.	Her zaman	Çoğunlukla	Ara Sıra	Hiçbir Zaman
8. Etkinlikler için fiziksel ortamın öğrencilerin rahat ve özgürce çalışabilecekleri biçimde düzenlenmesi				
9 Etkinliklerde öğrencilerin ilgilerini yaptıkları çalışmalar üzerinde toplamalarını ve çalışmalarını sürdürmelerini sağlayıcı önlemler alınması.				
10. Etkinliklerin gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi.				
11. Etkinliklerden öğrencilerin zevk almaları ve mutlu olmaları.				
12. Gereksinim duyulduğunda danışmanlık yapılması.				
13. Öğrencileri yaratıcılığa yönelten yaklaşımlar izlenmesi.				
14. Etkinlikler yoluyla öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımlarının sağlanması.				
15. Öğrencilerin bireysel olarak çalışabileceği etkinliklere yer verilmesi.				
16. Öğrencilerin grup olarak çalışabilecekleri etkinliklere yer verilmesi.				
17. Bir etkinlik saatinde öğrencilerin aynı anda birbirlerinden farklı etkinliklerde bulunmaları.				
18. Etkinliklerin programdaki diğer derslerle ilişkilendirilerek gerçekleşmesi.				
19. Etkinliklerde diğer derslerin eksik kalan kısımlarını tamamlamaya yönelik çalışmalara yer verilmesi.				
20. Başlatılan etkinliklerin sonuçlandırılması.				
21. Etkinliklerde farklı fiziki ortamlardan yararlanılması. (Okulun kütüphanesi, spor salonu ,laboratuar ya da müze, sinema vb.)				
22. Etkinliklerde branş öğrencileriyle işbirliği yapılması.				
23. Ailelerin etkinliklere katılmasına olanak sağlanması.				

C. "Bireysel ve Toplu Etkinlik" saatlerinde öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin ne ölçüde kullanıldığını ilgili maddenin karşısındaki kutunun içine (x) işareti koyarak belirtiniz.	Her zaman	Çoğunlukla	Ara Sıra	Hiçbir Zaman
24. Öğrencilere ipuçları verilmesi.				
25. Öğrencilere pekiştireç verilmesi.				
26. Öğrencilerin güdülenmeye çalışılması.				
27. Öğrencilerin etkin katılımının sağlanması.				
28. Öğrencilere çalışmalarını ile ilgili olarak uygun dönütler verilmesi ve uygun düzeltme yolları izlenmesi.				

EK 2-devam

D. "Bireysel ve Toplu Etkinlik" saatlerinde öğrencilerde aşağıda belirtilen kazanımların ne ölçüde gerçekleştiğini ilgili maddenin karşısındaki kutunun içine (x) işareti koyarak belirtiniz.	Her zaman	Çoğunlukla	Ara Sıra	Hiçbir Zaman
29. Öğrencilerin her yönüyle (yetenekleri, ilgileri, duyguları ve istekleri) kendilerini tanımlamaları ve geliştirmeleri.				
30. Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve geliştirmeleri.				
31. Öğrencilerin kendilerini başkalarının yerine koyma (empati) becerisini kazanmaları.				
32. Öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlar geliştirmesi.				
33. Öğrencilerin kendi sorumluluklarını taşımaları.				
34. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini (karar verme, seçim yapma vb) kazanmaları.				
35. Öğrencilerin problem çözme becerisini kazanmaları.				
36. Öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmaları.				
37. Öğrencilerin "işbirliği" yapma ve grupla çalışma alışkanlığını kazanmaları.				
38. Öğrencilerin duygu, düşünce ve isteklerini açık, etkileyici, doğru ve güzel bir Türkçe ile ifade edebilmeleri.				
39. Öğrencilerin başarı duygusunu tatmaları.				
40. Öğrencilerin "kendilerine güven duymayı" öğrenmeleri.				
41. Öğrencilerin yeni öğrenme yaşantılarını geçirdiklerinin farkına varmaları				
42. Öğrencilerin zamanı verimli kullanmaları alışkanlığını kazanmaları.				

KAYNAKÇA

- Adams, James. **Ergenliği Anlamak**. (Çevirenler:Ali Dönmez ve diğerleri). Ankara: İmge Kitabevi, 1995.
- Akan, Asena Gürpınar. “7-12 Yaş Çocuklarında Görülen Uyum ve Davranış Bozuklukları ve Benlik Saygısı İlişkisi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.
- Altıntaş, Ersin ve Diğerleri. **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. Editör: Gürhan Can. Ankara: Pegem A Yayınları, 2003.
- Aral, Neriman, Gülen Baran, Şenay Bulut ve Serap Çimen. **Çocuk Gelişimi 2**. Birinci Baskı. İstanbul: YA-PA Yayınları, 2000.
- Arı, Ramazan, Ömer Türe ve Hasan Yılmaz. **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**. Konya: Mikro Basım-Yayım-Dağıtım, ...?.
- Atabek, Erdal. **Çocuklar Büyükler ve Tavşanlar**. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 1994.
- Aydın, Ayhan. **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**. İstanbul: Alfa Basım-Yayım- Dağıtım Ltd. Şti. , 2003.
- Aydın, Betül. “Benlik Kavramı ve Ben Şemaları”, **Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, İstanbul: Eğitim Fakültesi Yayınları. Sayı no 8: ss.41-47, 1996.
- Bacanlı, Hasan. **Eğitim Psikolojisi**. İstanbul: Alkım Yayınevi, 1998.
- Balcı, Ali. **Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler**. Ankara:A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1997.

- Bakırcıoğlu, Rasim. **İlköğretim, Ortaöğretim ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2000.
- Baymur, Feriha. **Genel Psikoloji**. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1996.
- Bloom, Benjamin. **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme**. (Çeviren: D. Ali Özçelik). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1995.
- Borba, Michael and Craig Borba. **Self Esteem A Classroom Affair Volume 2- More Ways To Help Children Like Themselves**. San Francisco: Harper & Row Publishers, 1982.
- Can, Gürhan. "Gelişimin Doğası", **Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi 1**. Editör: Esra Ceyhan. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2002.
- Ceyhan, Aykut. "Fiziksel Gelişim", **Gelişim ve Öğrenme 2**. Editör: Gürhan Can. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2001.
- Ceyhan, Esra. "Bireyi Tanıma Gereksinimi ve Tanıma Teknikleri", **Bireyi Tanıma Teknikleri**. Editör: Aykut Ceyhan. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2002.
- Ceyhan, Esra. "Kişilik Gelişimi", **Gelişim ve Öğrenme 2**. Editör: Gürhan Can. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2001.
- Cüceloğlu, Doğan. **İnsan ve Davranışı Psikolojisinin Temel Kavramları**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1999.
- Çağlar, Doğan. "Demokrasi ve Eğitim", **Çağdaş Eğitim**, Sayı no: 14, ss.26-31, 1977.
- Çalışkan, Hasan. "Kubaşık Öğrenme", **Sınıfta Demokrasi**. Editör: Ali Şimşek, Ankara: Eğitim Sen Yayınları, 2000.

- Çelenk, Süleyman, Neşe Tertemiz ve Nurdan Kalaycı. **İlköğretim Programları ve Gelişmeler**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2000.
- Çetin, Filiz, Aslıhan Bilbay ve Deniz Kaymak. **Çocuklarda Sosyal Beceriler**. İstanbul: Epsilon Yayınları, 2002.
- Demirel, Özcan. **Planlamadan Değerlendirmeye ve Öğretme Sanatı**. Ankara: Pegem A Yayınları, 2003.
- Demirel, Neşe. “İlköğretim Okulları 1., 2. ve 3. Sınıflar Programında Yer Alan Bireysel ve Toplu Etkinlik Saatlerinde Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.
- Enç, Mithat. **Eğitim Ruhbilim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Karatepe Yayınları, 1990.
- Erden, Münire ve Yasemin Akman. **Gelişim Öğrenme-Öğretme**. Sekizinci Basım. Ankara: Arkadaş Yayınevi, 1995.
- Erişti, Bahadır. “Üniversite Öğrencilerinin Öğrenme-Öğretme Sürecine Katılım Durumları”, **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Cilt no:8, Sayı no 1-2: ss.52-67, 1999.
- Erkan, Serdar. “İlköğretim Öğrencilerinin Rehberlik İhtiyaçlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma”, **Eğitim Yönetimi Dergisi**. Sayı no:3, ss. 333-406. 1997.
- Fidan, Nurettin. **Okulda Öğrenme Öğretme**. Ankara: Alkım Yayınevi, 1996.
- “Gibson, R.L. ve Mitchell, M.H. **Introduction to Counseling and Guidance**. New York: McMillan Pub. Com., 1990 (Yeşilyaprak, 2003, s.85’deki alıntısı).

Gültekin, Mehmet. Temel Eğitim İkinci Kademe İçin Alternatif Program Modelleri.
Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1999.

Gürkan, Tanju ve Ertan Gökçe. Türkiye’de ve Çeşitli Ülkelerde İlköğretim. Ankara:
Siyasal Kitabevi, 1999.

Hart, Louise. The Winning Family – Increasing Self Esteem In your Children And Yourself. New York: Dood, Mead Company, 1987.

Jersild, Arthur. Çocuk Psikolojisi. (Çeviren: Gülseren Günce). Ankara: Ankara
Üniversitesi Yayınları, 1979.

Jones, Vernon F. and Louise S. Jones. Responsible Classroom Discipline, Creating Positive Learning Environments and Solving Problems. Boston: Allyn and Bacon, 1998.

Karasar, Niyazi. Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Kavramları İlkeler, Teknikler.
Ankara: 3 A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. ,1998.

Kaya, Yahya Kemal. İnsan Yetiştirme Düzenimize Yeni Bir Bakış: Eğitimde Model Arayışı. Ankara: Bilir Yayınları 1984.

“Kemp, Jerrold. Instructional Design: A Plan for Unit and Course Development. California: Lear Seigler, Inc./Fearon Publishers.” (Oral, 2000, s.60’daki alıntı).

Kepçeoğlu, Muharrem. Psikolojik Danışma ve Rehberlik. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1989.

Kerlinger, Fred N. Foundations of Behavioral Research. Chicago:Holt, Rinehart & Winston, 1979.

Kılıççı, Yadigar. **Okulda Ruh Sağlığı**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2000.

Koç, Mustafa, Yasemin Yavuzer, Zekeriya Demir ve Mustafa Çalışkan. **Gelişim ve Öğrenme**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2001.

Kuzgun, Yıldız. **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara: ÖSYM Yayınları, 1995

Küçükahmet, Leyla. **Planlama ve Değerlendirme**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2003.

Onur, Bekir. **Gelişim Psikolojisi**. Ankara : İmge Kitabevi,1995.

Oral, Behçet. "Öğretmen Adaylarının Algılarına Göre İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Dönüt ve Düzeltme Davranışları," **Eğitim Araştırmaları Dergisi**. Sayı no 2: 2000, ss.59-64.

Önen, Füsun "Kişinin Kendini Kabulü ile Başkalarını Kabulü Arasındaki İlişkisi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989

Özçelik, Durmuş Ali. **Eğitim Programları ve Öğretim: Genel Öğretim Yöntemleri**. Ankara: ÖSYM Yayınları, 1992

Özdamar, Kazım. **Paket Programlar ile İstatistik Veri Analizi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları, 1997

Özden, Yüksel. **Eğitimde Yeni Değerler**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2000.

Özgüven, İbrahim Ethem. **Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. Üçüncü Baskı. Ankara: PDREM Yayınları, 1999.

Pişkin, Metin. “Özsaygıyı Geliştirme Eğitimi”, **İlköğretimde Rehberlik**. Editör: Yıldız Kuzgun. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1999.

Saban, Ahmet. **Öğrenme-Öğretme Süreci**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2002.

Sağlam, Mustafa. “Öğretimi Etkileyen Etmenler”, **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. Editör: Mehmet Gültekin. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2001.

“Schor, Edward. **Caring For Your School Age Child, Ages 5 to 12**. Oxford : Oxford Madical Publication,1997” (Akan, 2001, s.72’deki alıntısı).

Selçuk, Ziya. **Eğitim Psikolojisi**. İstanbul: Atlas Kitabevi, 1995.

Senemoğlu, Nuray. **Gelişim ve Öğrenme**. Ankara: Ertem Matbaacılık, 1997.

_____. “İlk Çocukluk Döneminde Gelişim”, **Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi 1**. Editör: Esra Ceyhan. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2002.

Sönmez, Veysel. **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**. Ankara: Adım Yayıncılık, 2001.

Sözer, Ersan. **Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgilerin Öğretimi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1998a.

_____. “Sosyal Bilgiler Öğretiminde İçerik ve Düzenlemesi”, **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Editör: Gürhan Can. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 1998b.

Şahin, Hülya. “Kişisel Rehberlik ve Psikolojik Danışma”, **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2004.

Tan, Hasan. **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. İstanbul: Alkım Yayınevi, 1990.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. Bireysel ve Toplu Etkinlikler Saati (2481 S.K.) Tebligler **Dergisi**. 645; Ekim 1997.

Tüfekçioğlu, Ümran. “Çocuğun Gelişimi ve Öğrenmesinde Konuşmanın Rolü”, **Konuşma Yazma ve Eğitim 2**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2001.

Türkoğlu, Adil, Ahmet Doğanay ve Ali Yıldırım. **Ders Çalışma Becerileri**. Adana: Baki Kitabevi, 1996.

Türküm, Sibel. “İkinci Çocukluk Döneminde Gelişim”, **Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi 1**. Editör: Esra Ceyhan. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2002.

_____. “Bilişsel Gelişim”, **Gelişim ve Öğrenme 2**. Editör: Gürhan Can. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2001.

Ülgen, Gülten. “İlköğretim Okullarında Bireysel ve Toplu Etkinliklerde Öğrenci ve Öğretmen”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Sayı no. 15: ss.155-163, 1999.

_____. **Eğitim Psikolojisi**. İstanbul: Alkım Yayınevi, 1997.

“Walkin, L. **Teaching and Learning in Further and Adult Education**. Cheltenham :Stanley Thernes Ltd.,1992” (Erişti, 1998, s.55 alıntı)

“Wood, D. **How Children Think and Learn** Oxford: Basic Black Well. 1988”
(Senemoğlu, 1997, s. 59’deki alıntı)

Van Ness, R. **Raising Self-Esteem of Learners**. Boegmington: PhiDelta Kapa Educational Foundation, 1995

Yanbastı, Gülgün. **Kişilik Kuramları**. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1996.

Yaşar, Şefik, Ersan Sözer ve Mehmet Gültekin. “İlköğretimde Öğrenme-Öğretme Süreci ve Öğretmenin Rolü”, VIII Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bilimsel Çalışmaları. Cilt:1 Trabzon: 2000, ss. 452-461.

Yavuzer, Haluk. **Çocuk Psikolojisi**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2002.

Yeşil, Rüştü. “İlköğretim Düzeyinde Okul ve Ailenin Demokratik Davranışlar Kazandırmadaki Etkisi”. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2001.

Yeşilyaprak, Binnur. **Eğitimde Rehberlik Hizmetleri**. Altıncı Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2003.

Yörükoğlu, Atalay. **Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunları**. İstanbul: Özgür Yayınları, 1989.